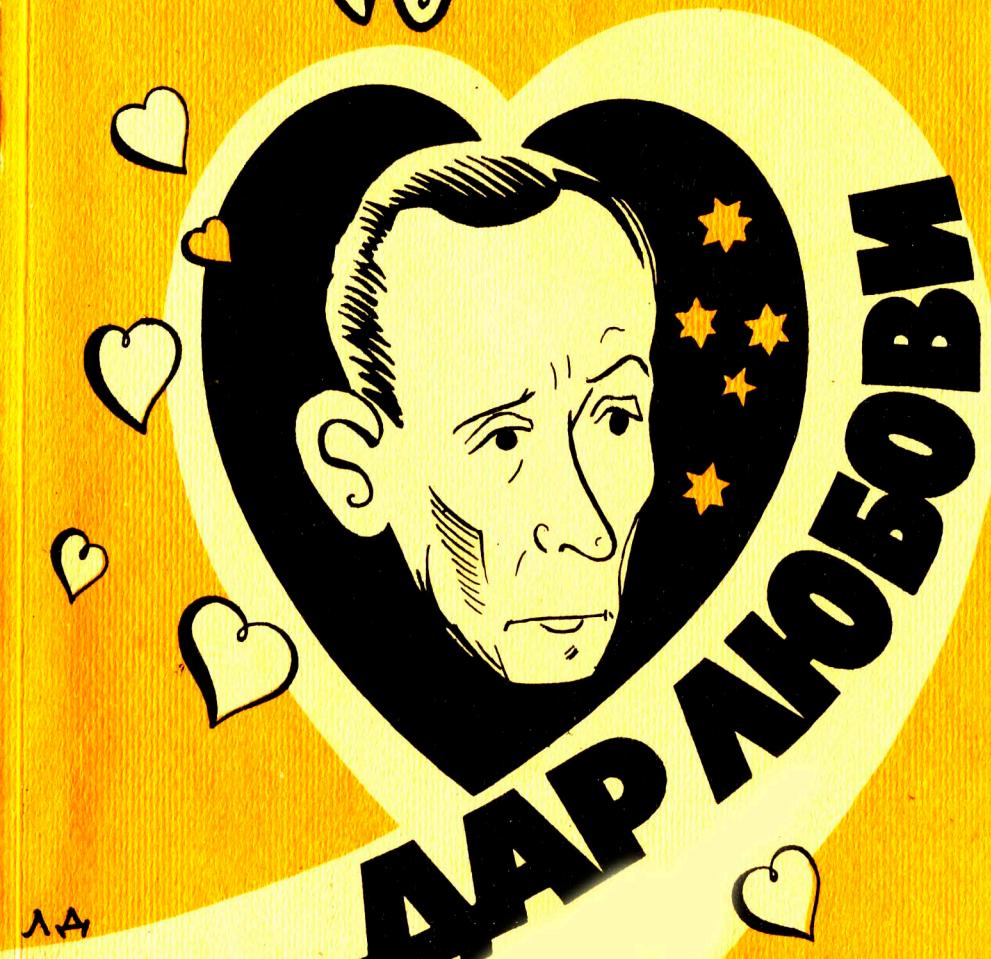

Грицько Волокита

Дар любови

ЛД

**ПЕРЕДМОВА ТА РЕДАКЦІЯ МОВИ — д. чуб
ОБКЛАДИНКА — ЛЕОНІД ДЕНИСЕНКО**

ГРИЦЬКО ВОЛОКИТА

ДАР ЛЮБОВИ

ГУМОРЕСКИ, ФЕЙЛЕТОНИ, ДРАМ. СКЕТЧІ, П'ЄСА

МЕЛЬБОРН, АВСТРАЛІЯ

1983

Hrycko Volokyta

**THE GIFT OF LOVE
HUMORESQUES AND ESSAYS,
PLAYS AND SCETCHES**

MELBOURNE, 1983

ISBN 0 9594367 1 5

ЯРОСЛАВ МАСЛЯК — АВТОР ЛЕГКОГО ЖАНРУ

Багатогранна обдарованість і широкий діапазон тематики уможливили нашому літераторові Я. Маслякові бути автором творів різноманітного жанру й характеру. Він писав і друкував репортажі, нариси, вірші, дитячі оповідання, фейлетони, тексти до легких веселих пісень, дотепні тексти для конферансье, ролю яких часто сам і виконував, і, зрештою, написав три п'єси, що мають по три дії, і цілу низку жартівливих водевілів та драматичних скетчів, перекладав п'єси та скетчі з німецької та інших мов, зробив низку переробок, пристосовуючи їх до наших умов і сцен.

Та в доробку нашого автора є ще багато суто газетарської та культурницької роботи: писав статті, рецензії, дописи, писав і читав доповіді, компонував музику до текстів, ставав при потребі режисером і ставив п'єси чи готовував цілі програми для різних нагод, був редактором і артистом. Авторові цих рядків щастило свого часу чути пісеньки Ярослава Масляка на сцені в театрі «Веселій Львів».

Минає майже 55 років відтоді, коли наш письменник і драматург Ярослав Масляк вийшов на літературне поле з своїм першим твором. Протягом цього довгого часу він не складав своеї літературної праці, навіть тоді, коли йому довелося, відбуваючи дворічний контракт, працювати в Австралії звичайним робітником на фабриці. Тимто його літературний доробок, втілений в багатьох видах, досить великий, але тому, що чимале місце в його доробку займає драматична творчість — п'єси, інсценізації, водевілі, скетчі, сценки — він

не поспішав видавати їх окремим збірником. Всім відомо, що попит на таку літературу досить обмежений. Але тепер, коли в творчості Ярослава Масляка зібралося вже чимало творів іншого жанру, прийшов крайній час зробити підсумок пройденого шляху.

Щоб розповісти про увесь життєвий і творчий шлях нашого літератора, треба багато часу й місця, тому обмежимося стислою розповіддю.

Народився Ярослав Масляк 1909 року в Бережанах, про які є навіть широковідома пісня, що стала народницею, в Західній Україні, в інтелігентній родині: батько був радником суду. До 1925 р. жив у Болехові (на Підкарпатті). За часів ЗУНР його батько був керівником суду й посадником м. Болехова. Коли поляки зайняли Галичину, батька заарештували, а по виході з ув'язнення 5 років був без праці, тому свою увагу віддавав господарству та готованню дітей до іспитів в нижчих класах гімназії. Ярослав і його сестра теж були між тими дітьми й щороку їздили до Львова на іспити.

У 1926 р. батька прийняли на посаду судді, але перенесли на захід до Мельца, а потім — до Ропчиць біля Дембіци (поблизу Тарнова). Батьки потім продали дім в Болехові й купили невеликий дімок у Львові, куди переїхала бабуня з онучатами. У 1929 році Ярослав одержав атестат зрілості в академічній гімназії (гуманістичний тип). Відтоді вже почалась його участь у пластовому житті: вступив до пластового куреня «Лісові Чорти», ставши одночасно секретарем на Львівську округу. Тоді ж почав студіювати ветеринарію, але не міг перенести просектора і з волі батьків пішов студіювати право, якого не любив і пізніше ніколи не мав з ним нічого спільногого. Його цікавила філософія й музикологія, і він, зрештою, закінчив з відзначенням шестирічний курс гри на піяніно, але і в цій ділянці

не судилося працювати.

За студентських часів Ярослав був дуже активним і брав участь на провідних постах. Належав також до ОУН і за участь в організації студентського конгресу та в зв'язку з ліквідацією часопису «Наш Клич», де він був редактором, довелося сидіти в ув'язненні в Бригідках та Березі Картузькій (в'язень ч. 327). По звільненні закінчив фотографічну школу під кер. проф. Світковського при Львівському університеті, ставши членом Українського Фотографічного Товариства та членом редколегії ж. «Світло й тінь». Брав участь у виставках світлин, а на конкурсі на краще фото фірми «Альфа» у співпраці з братом дістав першу нагороду.

Ще змалку цікавився театром, а в 1937 році став керівником Студентської драматичної студії (режисером була арт. Леся Кривіцька). Опинившися на еміграції, в 1940 році працював кер. інформаційного бюро при УДК у Krakovі, а від 1943 р. — секретарем УДК в Ярославі, де й одружився.

У 1944-45 рр. працював у тижневикові «Земля» в Пляуені (Зах. Німеччина) і того ж року був керівником таборового театру в Мангаймі, а в 1946 р. — культословітнім референтом і директором театру в Ельвангені.

Ще у Львові належав до Спілки Українських Письменників, тісно співпрацюючи з Театром Малих Форм «Веселий Львів», який ставив вистави-рев'ю.

До Австралії Ярослав Масляк приїхав у 1949 році й відразу почав співпрацювати в ред. «Вільна Думка», в альманасі «Новий обрій», ставши незабаром членом ОУП «Слово». А тяга до театрального життя ставить його скоро на чоло театральної групи в Сіднеї. Тут організовує в 1950 р. перший вечір рев'ю «Чим хата багата» (реж. С. Хвиля). Також стає в 1957 році керівником групи «Гурток прихильників сцени» (реж. С. Хвиля), який поставив комедію Я. Масляка «Моя дочка

Шкарапула», яка двічі йшла на сіднейській сцені.

Потреба в людях змушує нашого автора працювати довший час на керівних постах у Пласті, бути курінним отаманом «Лісових Чортів», тощо.

Ярослав Масляк належить також до членів НТШ, був головою стейтової Шкільної Ради, керівником Школи українознавства та Педагогічної школи, режисером і кер. гуртка «Летюча естрада», який протягом 9 років приготував 19 самостійних виступів у Сіднеї, Мельборні та інших місцях нашого поселення. Зрештою, бачимо Ярослава Масляка як викладача історії української літератури на Курсах підвищення кваліфікації вчителів та в наших середніх школах.

Трохи про літературну діяльність Ярослава Масляка. Перший його твір датується 1929 роком, коли він написав репортаж про мандрівку «Лісових Чортів» і надрукував в ж. «Молоде Життя» у Львові під назвою «Від заходу до сходу сонця». Тоді нашему авторові-початківцеві було 20 років. З того часу він систематично друкував свої нариси, вірші, оповідання в «Українському Голосі» (Перемишль), в ж. «Пробоєм», у «Студентському шляхові» та інших.

Перший драматичний твір Ярослав Масляк написав у 1932-му році. Це була драматична сценка «Визволення», яку поставили на кону Академічного Дому у Львові. Загалом варто згадати, що наш автор написав понад 50 веселих, жартівливих і настроєвих пісеньок, які виконували в творі «Богема» композитора В. Болторовича, артисти театру «Веселий Львів» та артисти Л. Кривіцька, Ю. Лаврівський, С. Тарасевич, Любко, Ія Мацюки та інші.

Тут розкриємо ще одну таємницю творчості автора: цілу низку своїх фейлетонів, починаючи з 1944 року, він друкував і друкує під псевдом Грицько Волокита. Це псевдо зустрічали ми в ж. «Перець» (Мельборн),

ж. «Слово» (Сідней), в часописі «Вільна Думка» та в нашому альманасі «Новий обрій».

За останні 25 років, уже в Австралії, Ярослав Масляк написав декілька п'ес, драматичних скетчів, сценок, інсценізацій.

Які ж властиві ознаки творчості Ярослава Масляка, що пройшов уже довший літературний шлях, створивши чималий доробок? Поперше, треба сказати, що майже вся його творчість — це твори так званого легко-го жанру. Автор уміє побудувати цікаві сюжети, розгорнути вабливу фабулу, створити несподівані контрасти, ситуації, романтичні чи любовні сцени, збіги обставин, що викликають у читача сміх і задоволення.

Ось перед нами комедія «Панчішкова справа». Молодий проф. Микола Задуменко зустрів у місті пані Надю, дружину агронома Петра Стебловича, й запросив завітати до нього й забрати позичену книжку. Микола живе сам, хоч уже заручений з студенткою панною Лідою. Але в мешканні Задуменка пані Надя, встаючи з стільця, зачепила панчохою за цвяшок, і «очко — пішло». Що робити? Шукають голки, нитки... Надя скидає черевик, панчоху й іде до іншої кімнати, щоб зшити прорване місце. У цей час, будучи поблизу, заходить по книжку сам Надин чоловік Петро Стеблович. Задуменко хоче пояснити, що саме сталося з панчоховою, але балакучий Стеблович перериває його на півслові, розповідаючи про всячину. Тим часом побачив на підлозі жіночу панчоху й пізнав жінчин черевик. Виникає підозріння, що провадить до скандалу, коли довідався, що Надя в другій кімнаті. Микола хоче пояснити, але Стеблович, який досі більше цікавився вирощуванням буряків, ніж свою дружиною, викликає дружину — і композиція твору доходить майже до кульмінаційної точки: Стеблович погрожує розводом.

Тим часом до Миколиного приміщення заходить йо-

го наречена студентка Ліда. Довідавшися з слів Стебловича, що сталося, вона знімає з пальця перстень, що дістала на заручинах, і кидає на стіл, ламаючи заручини. На щастя, заходить господар дому «емеритований» поліцай Холодняк. Всі кидаються до нього за порадою, що він скаже, як безстороння й досвідчена людина. Холодняк спокійно й речево починає аналізувати подію, аж до того, що знаходить цвяшок у стільці, приміряє місце прорваної панчохи і робить висновок, що все, що говорять Надя та Задуменко — правда. Приходить щаслива розв'язка. Противні сторони вибачаються за висловлені підозріння й образи. Дотепна мова, уміння створити інтригу, конфлікт, реальні обставини — все це секрети майстерності автора.

У гуморесці «Дар любови» Петро Цілушка, що любить піти до клубу, до покермашини й потягти, як він каже, «чорта за хвіст», з першого разу виграв купу грошей: посипалися йому, мов з мішка. І він, пригадавши, що в церкві отець на проповіді закликав дати пожертву-дар любови для Блаженнішого з нагоди його 80-ліття, вирішив розділити виграш надвоє: половину поклав у ліву кишеню, а другу половину — в праву. Одну призначив для Блаженнішого на «дар люобови», а другу — щоб виграти ще купу грошей. Але дальша гра пішла так нещасливо, що ліва кишеня скоро спорожніла, і нічого не виграв. Тоді, завагавши, Цілушка вирішив, що для Блаженнішого тієї половини буде забагато, і почав брати потроху і звідти. І так помалу спорожнив усю кишеню, нічого не вигравши.

Автор уміє майстерно й психологічно подати й легко висміяти міркування пересічної людини, стилізуючи для цього типову селянську діялектичну мову, що твір поблизує майстерністю й дотепом.

В одноактівці «Ніцейська олива» автор знову дотепно малює романтичну історію, що має і напруження,

й потрібний для драматичного твору конфлікт. З Америки прибуває додалекої родички-студентки молодий лікар, доктор Нестор Карапович. Не заставши своєї родички дома, він знайомиться в приміщенні з її приятелькою, яка саме повернулась з пляжу, де спалила плечі. Але спершу, прийнявши її за свою родичку, обіймає її цілує, але через біль спалених плечей, до яких доторкнувся доктор Карапович та несподіваний поцілунок від незнайомої людини, дістає від дівчини полічника. Виникає конфлікт. Але, довідавшись, що в дівчини попалені плечі, пропонує свої послуги, кажучи, хто він є. Пропонує скинути блюзку. Дівчина вагається, але, коли скинула, то в цей час розчиняються двері, і сцену побачила господиня дому, яка все хоче оочити і знати. Робить великі очі, але, зрештою, довідується, що сталося й приносить «ніцейську оливу», яка стала в пригоді для попалених плечей. Твір довший, але це лише головний фрагмент. Автор і тут створив цікаву ситуацію, подав дотепний діялог, втягши в підозріння й ревнощі навіть свою далеку родичку, яка прийшла пізніше до хати.

До цікавих творів Ярослава Масляка належать ще багато інших менших і більших гуморесок та скетчів. Серед них можна згадати і «Смарт гірл», і «Червоні бікіні», і «Заморські гості», і «Різдвяний дарунок» та чимало інших. Одні з них показують будні та життя українців у своєму середовищі, інші змальовують ментальність австралійців, обставини на праці. Але все це пройняті своєрідним гумором.

Тож в особі Ярослава Масляка маємо своєрідного майстра гумору й разом драматурга цікавих сюжетів. Він уміє скрізь побачити моменти, з яких можна дотепно посміятися. Уміє автор побачити й недоліки нашого чи чужого життя, часто це торкається й нашого громадського. І цим ніби хоче вплинути на наші бо-

лячки недогляди, хронічні хиби. Тому діапазон тем творчості Масляка досить широкий. Чимало уваги відведено тут і молодому поколінню, людям з простацькими поглядами на життя, на одруження, на кохання.

Впадає в око, що й гумор нашого гумориста своєрідний: він не подібний до відомих авторів, майстрів гумору. Це не Остап Вишня, не Юрій Вухналь, не Іван Керницький, Микола Понеділок чи Гриць Зозуля.

Тож цей зібраний доробок нашого працьовитого й талановитого письменника, майстра легкого жанру, Ярослава Масляка, якому наступного року буде 75 років, треба тільки вітати. І для нашого читача це буде цікава творчість, як і для української літератури цінний здобуток.

Дм. Чуб

ДАР ЛЮБОВИ

Петро Цілушка йшов і чуть не вголос роздумував:

— Казали панотець на проповіді, щоби щось дати на «Дар любови» для Блаженнішого. Вісімдесят років прожити то файній вік! І стільки намучитися по концтаборах за нашу віру, а ще й тепер обстоювати наше право на свій Патріярхат!... Бойовий наш Кардинал! Бігме, варта дати, абим такий! І на списку Цілушка буде, і люди заговорять: «Дивіть, навіть він дав!».

— Ба... стара, аби тільки виплата! Як покладе свою руку, то бувайте здорові! Вже від неї і цента не витягнеш! Правда, чоловік не має дві ліві руки і збоку все щось собі доробить, але...закурити треба, склянку пива випити треба, а часом таки й кортить черта за хвіст потягнути. — Це так він величав покермашину.

Цілушка пристанув, витягнув з кишені дрібняки і почав рахувати. Вісімдесят центів. Розганятися на список нема з чим, бо соромно, але попробувати потягнути — інше діло. Як той казав: купити не купити, а поторгуватись можна. І Цілушка пошкандинав до клубу.

Там став перед покермашиною, витягнув дрібняки і вголос заявив: — Ну, Блаженніший, як виграю, то гроші Ваші. Як програю — вибачайте!

І що ви скажете? Тільки рукою потягнув, гроші посыпалися, як з дірявого мішка. Цілих 30 долярів!

— Го, Го!... — Цілушка аж підскочив з радості:

— Блаженніший, стільки грошей нікто Вам не

дасть. І Ви не мали би серця їх взяти в бідного Цілушка. Правда?... Ну, щоби кривди не було, поділим по половині. П'ятнадцять долярів — Вам, і кладу їх у праву кишеню. П'ятнадцять долярів — мої, і кладу їх в ліву кишеню.

Цілушка ретельно поділив гроши, і машина знову пішла в рух. Але не все в середу Петра! Що Цілушка потягне, то нічого не йде, а як капне, то мов з носа. Так тягнув, тягнув і не оглянувся навіть, як ліва кишеня спорожніла.

Цілушка винувато схилив голову, почухав її ззаду і промовив під носом:

— Е, як нема щастя, то й нема долі. От, преч би сі казало. — І рука мимоволі торкнулася правої кишені. Петро на мить завагався, але рука знову погладила кишеню.

— А що, якби так за Вашим перепрошеннем, Блаженніший, та й попробувати Ваше щастя?...

Відповіді не було. Перед ним стояла машина з вічно голодним ротом, лискуча й обіцяюча...

Рука жадібно сягнула до кишені, і сьогодні сам Цілушка не знає, як це сталося. Проциндрив усе, до цента. Як отямився — кишеня була порожня. З острахом оглянувся довкруги. Якраз підходив знайомий австралієць.

— Гей, Джек! Позич пару бобів! — крикнув йому, замість привіту.

— Е, ні... засміявся Джек. Грошей не позичу, бо не хочу втратити доброго майта, але поставлю тобі пиво. Випили.

Тоді Джек підійшов до машини, кинув грошину й потягнув. Посипались гроши... Цілушка поглянув і з жалю й досади вибіг з клубу.

А люди ще й дивуються, що на списку нема Цілушки. Як з таким щастям?...

ПОНЕВОЛЕНІЙ

Під церквою сам прибіг до мене похвалитись: — Я Вас бачив! І сам теж там був, з жінкою.

— Де? — питав.

— Та на «поневоленій культурі». Але на віче варта було йти. Просто окажіся побачити «Трокадеро». Ну й заля! Шкода лише, що музики не було, але на вічах поки ще не грають. Зате була добра нагода подивитися на австралійських міністрів, що сиділи на сцені з жінкою (казали, що її аж з Перту приперло). Над ними висіла ціла купа прапорів, а наш був так, як і ми, завжди — наостанку. Що ж така вже нам доля судилася, бути в аbetці на кінці, якраз по турках і татарах.

Жінки, як звичайно, крутилися по залі, продавали програмки та показували культуру своїх поневолених народів. Наша представниця була в народнім одязі і, як приписано, в чоботах. Жінки інших національностей показували, як то було за старих часів. Кожна мала чіпець і довгу по кістки спідницю.

Кажу вам, що направду велике щастя, що ніхто не міряє культури на довжину спідниці. І то подвійне щастя. Раз, тому, що ми, українці, знову були би на останку, а, подруге, показалосься, що сьогодні вже й не так багато з тої культури осталося. Скорчилася майже до мініскерти.

Самого поневоленого народу могло бути на залі куди більше, бо багато крісл світило пусткою. Що ж, неділя після обіду і багатьом не хотілося ставати з вигідного фотеля і лишати телевізію.

З того, що міністри говорили, я сам малоощо чув, бо сиділи ми з жінкою від кінця. Але говорили і про нас, і про того нашого поета Симоненка, що москалям пра-вдою близнув у вічі за поневолену Україну. І, бігме, шкода, що молодих там не було, хай би почули, що світ ужс навіть знає те, чого вони не знають.

— А як вашій дружині подобалося? — запитав я радше з чемності, як з цікавости.

— Тобто жінці? Е!... — махнув лише рукою. — Не подобалося. А всьо через ту молоду й гарну літовку. Сиділа спереду, наліво від нас. І я, що тут скривати, хоч чоловік старіє, та око не хоче, і час від часу таки туди глипнув. А моя стара за кожний раз мене парасолькою по нозі — дзюк! І то тим гострим кінцем. Навіть в однім місці скіру здерла ще й приговорювала: — А ти куди баньки вибалувшив? Дивись на міністрів! Ось якої культури йому захотілося!...

Але добре мені так. Хотів чоловік бути дубельтовим патріотом і жінку потягнув за собою. А з нею завжди те саме. Дивись, куди вона хоче, роби, що вона... Е, ця Австралія зовсім нам жінок зіпсуvalа.

Бачу, що він починає на родинні жалі заводити, тож змісця перебив:

— А в поході брали ви участь?

— Ще би ні. Певно, що брав, але одно вам скажу: ми більше чулі на живіт, як на культуру.

— Та що ви... тут уже я обрушився. — Та ж кожної неділі щонайменше по три імпрези. Хіба ще вам мало панихід і академій?

— Та ні, — виправдувався, — але... Пригадуєте? Двадцять років тому назад, як був наш голодовий марш на Домейн, то йшли нас тисячі... А тут, в обороні культури — горстка. І який то похід? Навіть не серединою дороги... Кілька соток того переміщеного поневоленого народу, якраз стільки їх у Вотерборді.

А де решта?...

— Е, ви беретеся вже критикувати, — перебив я, — а до речі, ми тут не поневолені народи, а тільки їх представники. Що, хіба ви не у вільному світі?

— Та, у вільному... і мій знайомий якось трохи збентежено почухав собі потилицю. — Але...

— Що, може скажете, що ви поневолений?...

Він косим оком поглянув на мене з-під лоба і майже нечесно відбуркнув: — Я з вами про політику говорю, а ви в домашню дипломатію втручаєтесь. Хіба я вас питаю, як вам живеться з вашою жінкою?...

Я хотів йому щось на це відповісти, але він обернувся на п'яті й пішов поміж людей під церквою.

БАГАТОКУЛЬТУРНИЙ ВІРУС

Спочатку було ясно: оце ми, а ото вони.

Потім: ану давайте поглянемо.

Ще пізніше: Пізнаймо себе ближче. І чим ближче, тим дальше. Так ось і постали тут і мішані подружжя. А де подружжя — там і діти. Правда, сьогодні не обов'язково, буває і навпаки.

Спочатку були: Івасі, Гриці, Петруся, Юрки... Або: Славки, Володі, Олеги й Святослави.

Правда, траплялося, що потім Петро відрікався власної жінки, а Юрко воював з тещею. Замість Ярослава, Володимир родився мудрий, а Ярослав великий, часом виростав і понад 3 метри. Олег не міг дорівнювати Доріс Стокес, але зате краще вгадував погоду, як наше «ведзебюро», а Святослав найчастіше завойовував жіночі серця, але... Це, ні в чому, на щастя, не впливало на зміну нашої історії.

Потім прийшли Міки, Майки, Джорджі і Джони... Діти, кажуть, уподібнювалися, щоб з них не сміялися в школі.

Але й колись було: — Гей, Юрку! По-якому ти говориш?..

А потім — Гей, Джордж, тел мі, як спілувати: кеси-ролі...

Ну, а тепер... Та що тут багато говорити... Ось вам приклад:

У Фед'ка Колотила (ні, ні він хлоп спокійний, то тільки таке прізвище!). Живе четверта хата від мене. От у того Колотила уродилася синові перша дитина

— дочка (жінки тут до всього перші!).

Ну, що ж? Фамілійна радість! П'ять фунтів з половиною, голосочок, як дзвіночок, зокрема по півночі.

Прийшла одна мати, друга, прийшли хреєні, тета молодої мами і моя стара як найближча сусідка.

Посідали довкола дитини і давай раду радити, яке щасливе ім'я дитині дати, щоб свята добре опікувалася відтепер і на майбутнє. Звичайно, скільки голів — стільки й імен. Так і чуєш:

— Марія! — та ні. Ними хоч плоти городити.

— Христина! — та що ви? Це ж австралійська Кріс!

— Любка! — от і вигадали! Я з гуцулів, то в нас все одно, що коханка!

— Олена! — і не говоріть, та навіть в народній байці Олена, то лінива мачухи дочка.

— Катерина!! — А моя стара не витримала, як затягне на повний голос:

«Кучерява Катерина,

Чіплялася до Мартіна»... Аж збудила дитину.

А старий Колотило слухав, слухав, далі спокійно, щоб його змісця не закричали, каже:

— Та воно може добре було б маму запитати... Це ж таки її дитина...

— А й справді, — зідхнули майже в один голос.

Молоді батьки прийшли обидвое.

— В чому річ? — питаютъ.

А жінки, одна перед другу: — охристіть Марією, Христиною, Любкою, Оленою, Катериною!...

Батько розсміявся на повний рот, а мати ще й обурилася:

— Що ви, — каже, — такі старосвітські імена повигадували? Хто ж сьогодні так дітей хрестить?..

Автім, зайво трудитеся, бо ми вже імена для дитини маємо!

— Що вже маєте?... — здивувались навіть їхні мами.

— Авжеж. Ще в шпиталі продумали. І молода мати, гордо випрямивши груди, заявила:

— Наша дочка буде називатися Фіона Саманта Колотило!..

Удар був такий несподіваний і великий, що жінки просто заніміли. А горда мати вхопила дитину, почала грatisя нею, як лялею, ще й приговорювати:

— Май світгарт, дарлінг! Колотилочка кохана, Фіоночка, Фія, Фійо!..

— Не фійо, а ф'ю, ф'ю у твоїй дурній голові! — скрикнула хресна і тріснула за собою дверима. Але це нічого не помогло. Родина Колотилів збагатилася на Фіону Саманту.

Хтось може здигне раменами й скаже: — наслідки мішаного подружжя. Та ні. В тім і біда, що не мішаного. Обидвое батьки — свої, українці. Вона, дочка Ілька Кацалаби.

Так, так. Як почали Джони й Майки уподібнюватися на шкільній лавці, так і пішло дальнє. Кажуть, що це багатокультурний вірус.

В них чимраз більше дівчат з іменами: Соня, Ольга, Галина, Наталія, Тамара...

А ми хрестимо ось як:

Меган, Белінда, Моріс Скот, Карісса,
Терренс, Кейт, Науля Аніта, Меліssa,
Дейзі, Саманта, Ейден, Трай ще й Джіна,
Фіона, Кейля Омар, Ляля — Аліна.

Родней, Раєн, Роксанна, Джонатан, Жен,
Едвін, Джемс, Селлі, Райлі, Чарлен,
Черил, Аарон, Нелі, Колм, Джакелін,
А на добавок Шейля, Сью, Колін і Глін.

Дані подані на підставі півторарічного досвіду. Може здивуєтесь й не повірите? То перевірте!

А з Мельбурну мені пишуть: На святі в честь Кня-

гині Ольги, патронки Союзу Українок, до многолітст-
вія встала лише одна Ольга! І як так далі піде, то вже
у скорому майбутньому прийдеться попросити австра-
лійських Ольг, щоб було кому заспівати: «Многая
Літа!»...

А все ж бідна княгиня Ольга...

І скажіть мені: чи це справді багатокультурний ві-
рус, чи може ми «скультурюємося» занадто ревно?..

ВЕСНЯНЕ КОХАННЯ

Це були два наші хлопці — Іван і Грицько. Обидва, як рідні брати. Два вірні друзі, що разом втекли з-під опікунчих крил батька Сталіна, разом по тaborах у Німеччині прославляли ім'я «ДП», клепаючи біду і гандлюючи по черзі, разом, врешті, приїхали до Австралії та розгосподарилися у спільній кімнаті.

Де Іван, там і Грицько. Обидва, як рідні брати. Самі варять, перуть, самі собі стелять і самі... лягають. А вночі, як розгорнути плечі, то з одного боку біля них нікого, а з другого — стіна.

Одна тільки між ними різниця. Іван грає на саксофоні, а Грицько хіба часом Іванові на нервах. Але скажіть, де це написано, щоби всі мусили грati? Хто ж тоді слухав би і танцював би? І так Іван по забавах через саксофон виливас тугу парубоцького серця, а Грицько під ту музику, блукаючи в танку по залі, дере підметки і видобуває темперамент наших дівчат.

А вони, як коні на перегонах. Пора було б якусь дівчину повести під вінець, почати розбудовувати господарку на тривкіших основах! Сидять, бувало, і про дівчат заведуть балачку:

— На жаль, наші дівчата без темпераменту, без потрібного перчика, — зідхає Грицько.

— Як тісто, — постогнує Іван.

— Лише шматки-Фatalашки, люблять і гроші!

(Та хіба це лише українські дівчата?)

— І френдів їм забагається, за австралійським звичасм... — додає від себе Іван.

Виходить, немає з ким женитися. А тут весна і пахощі, і туга в серці.... ох! Хоч співай народню пісню — «Молодому хлопцеві женитися хочеться».

Та хоч Леся Українка каже, що «в пісні на всяку отруту є лік», але піснею дівчини не заступиш, того ходячого розсадника кохання, того привабного червяка, що найбільш здорове і сильне серце мужчини потрапить надгризти.

— Не лізь у горох, то не скажеш «ох», — остерігає розум. А серце, як кіт на весну — не дає спати. І погодити молодому хлопцеві розум із серцем, однаково, що погодити наші політичні партії.

Якось одного вечора (а було це сьомого чи тринадцятого числа — не знаю точно) прийшла черга на Івана, як примха долі. Вертається він із забави додому. (Грицько випадково, по недоварених варениках власного виробу, мав досить забави із шлунком).

Під пахвою у нього саксофон, в кишені зароблені фунти, а перед ним — дівчина.

Чорні кучері, чорні брови, вигнуті в лук веселки, ще й чорне пірце при капелюсі. Поглянув Іван, — і потемніло йому в очах (чи не з перевтоми часом?)

А тут кондуктор з квитками.

Кинулась чорнявка до торбинки, нервово заворушилися з лякованими нігтиками пальчики і застигли, збентежені чорні очі видались ще більшими, і рум'янець облив припудровані щоки. В торбинці не було гаманця.

Іван без надуми витягнув гроші і заплатив. Їх очі зустрілись, і Іван почув, що... реп'яком у нього на серці причепилася баціля кохання.

Чому? Не знат. Та хіба вгадаєш? Адже й філософи, що від них вимагається куди більшого розуму, як від звичайного смертельника — і ті не можуть не скоритися тій, досі не дослідженній, бацілі кохання. З

письменниками те саме. Григорій Квітка Основ'яненко теж не дав розв'язки, кажучи: «Чи мало у людей через що зветься «любов»? В них любов і через карі очі, через довгу косу, через рум'яні щоки»...

Кажуть, що кожна частина жіночого привабливого тіла, більш чи менш неприховано підглянена, — може бути причиною бацильного кохання, не оглядаючись на всякі дальші наслідки.

Іван усміхнувся щасливо до дівчини, вона подякувала за прислугу, і почалася між ними розмова. Виявилося, що дівчина — німочка з Швабішлянду, також емігрантка, як і він.

Не знаю, чи сантимент до солідних німецьких виробів, чи може брак вивіски у дівчини «Нур фюр дойче» підшептували Іванові провести дівчину під хату.

Умовились зустрітися наступного дня по праці і, щасливі, обое розійшлися.

— «Люблю її, як сам себе — над срібло, над золото і над фунти», — якось з острахом і притишено, але сказав Іван до себе це останнє слово.

Грицько, як почув новину, і про шлунок забув. До пізньої ночі говорили, і запитам не було кінця. Нарешті, вже сонний, Іван задеклямував:

«Щічки — мов калина,
Шийка — наче 'крейдяная,
Губоњки — малина,

А називається вона: Гренхен Штрогутгіссер».

Іван, реаліст в житті, скоро переконався, що кохання — то не бізнес, а дефіцит. Гарне вино, правда, але ж і коштовне. Піди сюди, піди туди, купи те, купи і тамте, і гроши катяться, як в безодню.

— Берім шлюб! — сказав якось раз до Гретхен.

— Добре, — погодилася вона. — Але купи мені діамантовий перстень, щоб я знала, що ти це серйозно говориш.

Той перстень буде нам за заручини. Приняття не будемо робити, бо шкода грошей. Краще весіллям зробимо несподіванку твоїм друзям.

Недовго думаючи, купив Іван перстень. Двадцять п'ять фунтів! Аж під серцем закололо, але це раз в житті, — подумав, — хай уже. Адже без заручин якось не водиться...

Але виявилося, що дівчина, в яку закохаєшся, хоче, щоб для неї було все із тобою включно, і щоб вона передусім. Та Іван ніяк цього зробити не міг. Бо як же? Тут забава, там виступи, тут знову проби, за це все платили, а Гретхен... так, палкі поцілунки й обійми — це все гарне, але до цього ще додавай з кишени. І він попросив собі до помочі Грицька.

Гретхен не протестувала. Грицько погодився, здавалося, все гаразд.

Іван іде на пробу, Грицько з Гретхен до кіна. Іван на виступи, Гретхен до люнапарку. Іван грає на забаві, саксофоном виводить любовні трелі, наче соловей, а Грицько тримає ідеал зідхань, ще й пригортає.

Нарешті, бачить Іван, що Гретхен відтягає з весіллям і щораз більше до Грицька липне.

«От і гадюку взяв собі за пазуху», — подумав і почав на Грицька дивитися вовком. А Грицько, наче й не помічає цього, хоч фальшиво, але виспівує собі «ені тайм», обтанцювую Гретхен, ще й відводить додому.

«Мушу з цим вже, нарешті, покінчити», — вирішив одного дня Іван і пішов до Гретхен.

— Слухай, — сказав, — на другу неділю беремо шлюб!!

— А ти що, пиття весільного дістав, що тобі так спішно? — запитала.

— А ти хіба не хочеш?

— Ні, — заявила твердо.

— Чому?

— Бо я тебе не люблю.

— То як же це так?

— Так, що не люблю і відчепися!....

Івана наче б хтось обухом по голові вдарив.

— Ти любиш Грицька! — засичав крізь зуби.

— Не твоє діло! — відрубала і повернулась спиною до нього.

— Як ні, то ні! — крикнув спресердя Іван. — Але тоді... Мій перстень.

— Що? — і собі крикнула Гретхен. — Ти думаеш, я даром ходила з тобою?...

Тепер щойно бачу, яка твоя любов! Ти соромився б так до дівчини говорити! Простак! — I, показуючи пальцем на двері, додала: — Аус үнд раус!... А ні, то поліцію....

Іван, червоний від гніву й образи, не міг промовити й слова. Вийшов, а за ним з тріскотом зачинилися двері.

Іван сидів на лавці в парку. Жаль, біль, гнів, досада й сором клекотіли в серці. Суперечні думки плутались вузлами в голові.

«Заб'ю обох і зголошуся до поліції. Ні, втечу! Ні, заб'ю лише його, гада!... Ні, кістки поламаю! Чорт з ним, поб'ю лише, хай пам'ятає! Hi! Не хочу більше його бачити й знати! Випроваджуся звідси».

Але Іван не міг рішитися на жодну з цих думок. І чим довше сидів, тим тверезіше починав дивитися на цю справу.

Що ж! На милування немає силування! А, врешті, хто винен, як не він сам? Адже ж ти посылав Грицька до Гретхен! Так, але витрати!... Іван почав рахувати і нарахував 40 фунтів. Це ж гроші! А що, якби так... Аж стрепенувся.

З острахом, потім несміло, а далі вхопився за ту

думку, наче за дошку порятунку. Так, це був вихід! Спробую!

Як Іван увійшов до кімнати, Грицько був на ліжку.

— Слухай, — почав, запинаючись, Іван. — Не знаю, що робити. Бачиш, ніяк мені не виходить зараз брати шлюб з Гретхен.

— Що? — здивувався Грицько і аж сів на ліжку.

— Ну, не виходить, повторив. — Я мусів би кинути оркестру, а цього не можу зробити. У мене, бачиш, зобов'язання на цілий рік... А без мене оркестра розлетиться... Звичайно, коли б я мусів,... то ... Ale тобі Гретхен подобається, правда?

— Так, нічого собі дівчина, — силкуючись говорити байдуже, Грицько старався не дивитися на Івана.

— Слухай, а якби я так тобі її відступив... звичайно із зворотом витрати...

— Що?... Ти серйозно? — стрепенувся Грицько, — за витрати?

— Ну, так, вже спокійніше почав говорити Іван. Хіба ж вона не варта цього?

— Та я лише питаю, — перебив Грицько. — А які це витрати?

— 50 фунтів.

— 50 фунтів?!

— Чого ж дивуєшся? Хіба це багато? Побачимо, скільки ти витратишся. Ну, хочеш? Як ні, то я сам оженюся.

Грицько став з ліжка і підійшо до Івана.

— Добре! — сказав. — Ale дай мені на папері. Знаєш, слово-словом, можеш згодом роздуматись, а так буде документ.

Іван знизвав плечима:

— Про мене, хочеш, хай буде й на папері.

Він вирвав із зошита аркуш паперу й написав:

«Цим заявляю під словом чести, що зрікаюся Грет-

хен Шгрогутгіссер з усіма до неї правами на користь Грицька М'ячика. Іван Трубач».

Він віддав записаний аркуш паперу Грицькові.

— Маєш, — сказав. І з таємною радістю поцілував його в обидві щоки.

І покотились дні, мов розсипані перлинини нездійснених мрій.

Хлопці погодилися знову, обидва вдоволені обміном.

Гретхин, здавалося, цілим серцем полинула до Грицька і про Івана навіть не згадує. Радіє Грицько, снує мрії-пляни і вичікує вечорами свого щастя. Але щастя це починає щоразу більше спізнюватися. На віправдання завжди зробить невинну мінку й скаже:

— Рада б я прийти точно, так що ж, — не маю годинника.

Коли б ти міг купити мені.....

І, як заверне очима на Грицька, так в нього серце воском тане. Як же відмовити коханій?

Купив. 20 фунтів дав готівкою.

І, справді, Гретхен протягом тижня приходила на побачення точно. А по тижневі знову стала щоразу рідше приходити.

То овертайм, то хвороба, то хтось приїхав до неї, — завжди якась причина знаходилася.

Турбується Грицько, бо бачить, що щось не тее.

І тужко без неї, і якось непевність гадючкою підозріння підповзає під серце.

Аж раз, одного вечора, питав Гретхен, мов знехотя:

— А як там Іван, чи дуже нарікає на мене?

— А чого ж би? — здивувався Грицько. — Адже він добровільно зрікся тебе на мою користь.

— Що?... — аж скрикнула Гретхен. — Добровільно?....

Це ж я його не хотіла і сказала шлюс!

— Ні,... — пробує заперечувати Грицько.

— Як же ні? Адже я його майже викинула за двері.
— Справді?

— Так, кажу тобі. Він хотів перстень відібрести, що колись купив мені, і тоді я показала йому двері.

— То це так? — охнув Грицько. — А я дурний, повірив, ще й відступного дав за тебе 50 фунтів, як зворот витрат...

— Що? — скрикнула Гретхен, і злі вогники заблищали в її очах. — То ви торгували мною, німецькою жінкою, наче товаром?... І оцінили мене на 50 фунтів! що за підлість!... Дурні! Я, що маю більше хлопців, як днів у тижні, коли б хотіла, могла б тричі в тиждень виходити заміж! А ви 50 фунтів за мене? Думаєте, що без вас жити не зможу!

Знати вас більше не хочу!... І, обернувшись на п'яті, пішла, а сміх її, наче колючками, ранив до фізичного болю Грицькове серце.

Але він не побіг за нею, а стояв з широко розкритими очима, затиснувши кулаки.

«Значить, ніколи нелюбила, — прошептав. — Одуррила, гроші витрусила, ще й образила боляче до глибини душі».

Оце тобі й кохання чужинки!

У кімнаті у вечірніх сутінках, мов пара голубів, дві тіні: Іван і Грицько. Вислухавши скаргу Грицькового серця, Іван спершу накинувся на нього:

— А хіба я тобі, дурному, казав сповідатися перед нею про те, що було поміж нами?

— Я їй не вірив, — прошептав, виправдуючись, Грицько.

— Я їй купив золотий годинник...

— А я діамантовий перстень.

Задумались. По хвилині обізвався Іван:

— А ти, дякуй Богу, що на тому скінчилося. Таке, бачиш, було наше кохання, а яке було б життя з нею?

Про те ніхто з нас не подумав.

— Так, Іване. Це нам наука на майбутнє за те, що хотіли ми, щоби чужинка була миліша нашому серцю за рідну дівчину.

А за науку завжди платити треба.

— Це правда, — перебив Іван. — Потратились ми обидва, і я верну тобі 25 фунтів. Хай буде по половині, і забудемо це кохання, неначе поганий сон.

— Ні, Іване, це не сон. Це було лише весняне кохання. Мінливе, як погода, і коротке, наче життя квіток.. А на цьому, друже, життя не збудуеш.

— А це все через брак наших дівчат! — зауважив Іван.

— Побоялись передчасно постарітися в Австралії і не приїхали сюди.

— Це, може, й правда, — перебив Грицько, — але скажи, чи між тими дівчатами, що є, хіба, справді, не знайдеться вже добрих жінок?

Я вірю, що якогось дня ми таки їх знайдемо.

ОКО Й СЕРЦЕ

Зустрів я Володьку Муравченка на лавці в парку. Був з підбитим оком і в мелянхолійно-філософічному настрої.

— Здоров, Володьку! — крикнув я на привіт.

— Здоров, та не зовсім, — якось гірко посміхаючись, поступився, щоб зробити й мені місце на лавці.

Коли ж я присів, він зовсім серйозно й поважно поглянув на мене й запитав:

— Скажіть мені, ви віруючі?...

— Я здивовано поглянув на нього.

— Ну, так, — замнявся Вололька і, наче на оправдання, докинув:

— Я знаю, що ви побожна людина... але... мені радше йшло про суттєве питання. Скажіть, чи Господь є справду непомильний?...

Це вже мене обурило, і я насів на Володьку.

— Як ви можете щось таке питати?... Адже вчили вас колись катехизму й знаєте, що Бог усе бачить і знає, що Він є Всемогучий...

— Та воно так, а все ж... — і показав на своє підбите око.

Мені почав уже вриватися терпець.

— Слухайте, Володьку, я не рибка, щоби мацати ваш поплавець і, замість на здогад буряків, говорити про капусту. Краще скажіть відразу, в чому справа. Я не бачу жодного зв'язку між поставленими питаннями і вашим підбитим оком.

Вололька поблажливо посміхнувся й похитав голо-

ВОЮ.

— А все ж зв'язок є. Скажіть, чому як людина стається, то око й серце не хоче?...

Несподіване питання на мить мене заскочило, але я скоро почав:

— Людина створена на подобіє Боже, а Бог — це добро й краса.

— Я то знаю, перебив Володька.

— То чого дивуєтесь?... Добро і краса є вічні й не старіються. А що джерелом добра є серце, бо ним відчуваєте, а джерелом краси є око, бо ним бачите, то...

— Ото ж і власне через ту красу... Я так собі зовсім невинно поцілував сусідку, а жінка, як на біду, побачила і давай лаятися:

— Ти, старий грибе, що вже ні бе, ні ме, ні кукуріку, ще тобі печеної льоду захотілося?... — І закінчила свою аргументацію каструлєю.

— А чому? — питала.

— Бо то... — і Володька здигнув раменами.

— Бо то вже не для вас. Бачите, як ідете до внука на христини, то купуєте в крамниці іграшку...

— Обов'язково.

— Так, купуєте і несете внукові, бо ви вже з тих років виросли...

— Так, так, але то іграшка, не жінка...

— Це саме й з жінкою.

— Вибачайте...

— Ні, ні. Те саме. Бачите, Володьку, ви музика. адвже граєте на акордеоні. І ви любите музику.

— Ну, так.

— Але, щоб любити музику — чи обов'язково самому грати на інструменті?

— Звичайно ні.

— Ну, то, чого ж ви...

— Чого?... І враз Володька розсміявся на повний

пот. — А хай вас! — і з радості вдарив помилково по моєму коліні. — Аж тепер я зрозумів!... Так... ви кажете правду: — щоби любити музику, не обов'язково самому грати на інструменті. Бачите, а жінка вчить розуму каструлєю!...

КУРЯЧА ЛЬОТЕРІЯ

Почалося у фабриці з цього: Захворіє австралієць, то щотижня збирають гроші на нього. Захворіє наш — і пес не гавкне. То ж вирішили збирати й ми. Але як? Йти з капелюхом на жебри? Назбираєш, що бруду за нігтем і допомога, що ні змерз, ні впрів. Вже навіть наші організації починають розуміти, що нема нічого за ніщо і щоб взяти — треба бодай щось дати. Це підтверджують усі шаші збіркові листи. То ж з токої допомоги ми відразу зрезигнували.

Тоді Фед'ко Кевайлік піддав спасенну думку, за яку всі ми чіпилися, і діло пішло.

Курка! Це був ключ до нашого успіху — наша самопоміч, без управи, директорів, загальних зборів і подвійного книговодства. Я знаю, директор щадничої кооперативи недовірливо покрутить головою, але це незаперечний факт.

Ніде правди діти, курка має свою глибоко закорінену традицію в нашему народі. Не через те, що яйця можна було продати, що з цих яєць робили писанки, яєшню й інше куховарство. Навіть не тому, що з пір'я була подушка й перина. Ні. Курка — немов символ дочасного добра, дивлячись на світ цей крізь призму шлунка.

То ж коли на селі хтось відчував, що час йому йти на вічний спочинок, давали йому на смертній пустелі юшку з курки, щоб уприємнити останні хвилини побуту на цьому грішному світі. Хворий съорбнув юшки і вмирав з блаженною усмішкою на обличчі або не мав уже сили съорбнути, і тоді на його обличчі засти-

гав мелянхолійний смуток.

Правда, в Австралії все змінилось, а все ж таки сентимент до курки залишився і то навіть не лише в нас, українців. Тож продавали ми по два боби квиток на курку, кожний радо купував, і потім розіграли ми так звану курячу льотерію.

Хтось щасливий діставав курку, а ми потрібні на допомогу гроші.

Звичайно, ми цієї допомоги не надуживали. Коли комусь текло з носа на зміну погоди, або хтось об'ївся і потім бігав дальше, як бачить і тонше, як нитка, чи як комусь надоїла його власна сліпа кишка і він дав собі її вирізати, щоб потім держати в слоїчку на спогад — тоді допомоги ми не давали.

Але, коли Мішка Паляниченко вертався автом з христин від кума Петра Васильовича і посеред дороги станув йому телефонічний стовп, якого неможливо було оминути, і скінчилось двома зламаними обойчиками, ще й вибитим переднім зубом — тоді це вже був, висловлюючись по-тутешньому, поважний «кейз», і ми допомогу давали.

Взагалі куряча льотерія була добром і корисним винаходом. Кажу — була, бо минулого понеділка сталася погана й дуже прикра в наслідках подія.

А було воно так: Фед'ко Кевайлік звичайно купував курку, а Ганка Околіт передавала хворому гроші на вечірнім побаченні в шпиталі.

Це так прийнялось від початку льотерії, всі до цього звикли і в фабриці, і в шпиталі.

Та пех хотів, що якраз в цей понеділок Фед'ко Кевайлік не прийшов до праці. Що ж — всяке може людині приключитись, а причину важко знати та ще й важче вгадати. Все ж факт-фактом, курки нема. Що ж тоді робити? Однодумно рішили ми, що льотерію граємо, як звичайно, а цей, що виграє, завтра дістане

курку.

По роботі мій кум, Іван Калафасько мав завітати до Фед'ка і довідатися, що з ним. Коли ж хворий, тоді кум сам купить курку і привезе.

Що ж? Льотерію ми розіграли і на біду та ще й на лихо виграла наша, тобто українка, Марта Барліг.

Під час обідньої перерви пішли ми до неї і кажемо, що курку завтра дістане, бо Фед'ка сьогодні нема на праці. А вона як підніме крик:

— То це так? Тікета продаєте на курку, що ще яйце несе? Значить я виграла те, чого нема? Ошущество! Обман! Дурисвіти!...

Ми її втихомирюємо, що курка не пропаде, що це лише випадково сталось, бо гроші треба сьогодні занести до шпиталю.

А тут уже й горстка цікавих зібралась. Прийшов формен, питає, що і як.

А Марта все своє торочить: — Давайте курку, бо я виграла! Ще й пальцем на нас тиче. Що ж? Формен тоді до боса по пораду. А бос, як бос. Зібрав нас усіх і сказав, що більше ні льотерії, ні жодних збірок без його відома переводити не вільно, бо з цього потім бувають лише неприємності і непорозуміння.

Ми переглянулися поглядами і зрозуміли: курячій льотерії — кінець.

На другий день Фед'ка передав Марті курку, а вона його ще й вилаяла:

— Якби я була не наростила шуму, пропала б мені курка! Думали, що на дурну натраплять, а тепер маєте за своє! Ні, ні голубчику, вже більше льотерії без курки не буде!

Але не буде і з куркою, бо Марта знівечила нашу самопоміч, що не одному стала у пригоді.

Що ж, бувають люди і людиська! А все ж чоловіка досада бере, що це українка!

НІЦЕЙСЬКА ОЛИВА

Комедія на 1 дію

Дієві особи:
Оксана Придібашко — Студентка університету.
Марта Цвіркун — Студентка університету.
Др. Нестор Карапович
Катерина Коробка — Вдова пенсіонерка, власниця
помешкання.
Юрко Ковбан — Молодший лектор у Сіднейському
Університеті.

Скромно умебльована кімната, в якій живе дві студентки: Оксана, запальна пластунка, що на все дивиться з точки обов'язку, і Марта — цілковите їй протиставлення. Кімната належить пані Коробці, що як пенсіонерка заробляє собі додатково на покращання життя. З кімнати йде двоє дверей, одні — ліворуч, до малої спальні, другі — праворуч, вихідні в коридор.

При відкритій сцені Оксана, стоячи з чашкою в руці, перемовляється з Мартою під час сніданку.

Оксана: Так ти не йдеш до університету?

Марта: Ні. Я вчора на пляжі зовсім спалила плечі.
Цілу ніч не зажмурила ока.

Оксана: (зі шпилечкою) Надмірна приємність завжди вилазить боком. Але тобі, аби тільки штаны...

Марта: (перебиває) Якщо в них хлопець, а не ти.

Оксана: Власне, і тоді про цілий світ забуваеш...

Марта: Ні, ні. Тільки про мої плечі. (шпилечкою на шпилечку). Але це вже твоя заздрість обзи-

ватися, що Юрко, замість тебе, до мене прічепився. І, хочеш знати, він мені зовсім не цікавий...

Оксана: (в його обороні) Та що ти таке говориш! Стала праця, фінансово забезпечений, мудрий, серйозний, і такі в нього замріяні очі...
(на мить замріялась сама).

Марта: Так, замріяні очі, а на пляжі з дівчиною говорить до зануди про роздвоєння особовости! Ми навіть пересварилися..... Але це твоя вина, бо ти неприступна, як середньовічна Бастілія. Це Юркові слова.

Оксана: (вражено) Що, він це сказав?... кинула чашку на стіл). Ні, я не буду перша вішатися хлопцеві на шию!

Марта: А хто тобі каже? Але не муштруй хлопця пластовим законом, мовляв, хочеш мене осягнути, мусиш бути (майже одним духом): Точний,

пильний,

ощадний,

зрівноважений,

справедливий,

товариський

і Бог знає, ще який... Сама знаєш, що на світі ідеалів нема.

Оксана: (твердо) Так, але ідеал є на те, щоб до нього стриміти!

Марта: Якщо хочеш до того ідеалу стриміти, то час від часу усміхнися, скажи приемне, манливе слівце, покажи, хоч дрібку, як уже не сексу, то бодай серця. Коли б ти так робила, я сьогодні може не мала б спалених плечей.

Оксана: Відкрий хлопцеві серце, то влізе туди з ногами...

- Марта: Оксано, не оперуй крайнощами. Врешті, хлопцеві там і місце. А ти ходиш із запечатаним, як монашка, і що з цього маєш?
- Оксана: (гордо) Три гай дістінгшен.
- Марта: Тим серця не виповниш...
- Оксана: (за браком аргументу, втратила терпець) Е, що там... Мені час іти. А я на твоєму місці таки пішла б. Спалені плечі — це прекрасна виравна на силу волі.
- Марта: (майже гаркнула) То йди спали їх, а мене лиши в спокої. (Встала і пішла до спальні).
- Оксана: (офіційно) Замкни за мною двері. Я пішла. (вийшла, алє Марта не встала, щоб замкнути двері, заснула. Хвилину сцена порожня. Чути стук у двері, але Марта не чує. Входить др. Карапович, стрункий, пристійний, під тридцятку. Тип веселої, живої вдачі. Розглянувся. Підійшов до стола, взяв книжку.)
- Нестор: (читає) Стара англійська мова. (скривився) Е, — Оксана Пришибашко. (Зрадів. Побачив двері до спальні, пішов, поглянув. Збудити чи ні? Краще ні. Вертається до стола, витягає з течки свій фірмовий папір і пише записку. Відкриває книжку і ставить її ставма на столі. На книжку поклав записку. Кожний, хто погляне на стіл, мусить її побачити. Карапович бере течку і виходить. У дверях мало не наткнувся на пані Коробку, жінку, що всім цікавиться і все хоче знати).
- Коробка: (перелякано, здавленим голосом) А!...
- Нестор: (палець на устах) Панна Оксана спить, скажіть їй, що зайду пізніше.
- Коробка: (опритомніла) А ви хто?... (але доктор вже за дверима. Коробка на мить розгубилась.

Бігти за незнайомим чи поглянути до спальні, але там не Оксана, а Марта). Панно Марто! Панно Марто!... (гостро) Що то за мужчина тут був?...

Марта: (зірвалась з ліжка) Мужчина, де?... (в піжамі показується у дверях і розглядається по кімнаті).

Коробка: (ще під враженням, задихаючись) Та ось, наліз на мене у дверях. Я зі страху мало не вмерла.

Марта: Злодій?

Коробка: Та ні. Взяв вас за Оксану і, заки я оглянулася, щез.

Марта: То він бачив мене в ліжку, сплячу? А який, молодий, пристійний?

Коробка: Та хіба я знаю? Мабуть, молодий, але як він сюди зайдов?

Марта: Я забула замкнути двері...

Коробка: Ви могли бути на крок від смерті і навіть не мали б часу застукати в стіну по мене.

Марта: Ой, не говоріть! (безрадно розглянулась по кімнаті, і її зір падає на стіл) Є!...

Коробка: Хто, де?...

Марта: (йде до стола й бере записку) Гм... Др. Каратович, Колюмбіен Юніверсіті, ассістент ресердж департмент, Ю-Ес-Ай.

Коробка: (зацікавлено) Американський доктор?

Марта: Так. (читає) Дорога Оксано!

Я приіхав сюди на кілька днів і затримався в готелі «Імперіял». Жалко було тебе будити, зайду пізніше. Адресу дістав в Університеті.

Нестор.»

Гм... Нестор... Ім'я пахне музеем і початками історії України...

- Коробка: Як хлопець закрутить вам голову, то й Гаврило буде чудовим ім'ям, хоч у ньому і гавірило. (дзвоонить телефон).
- Марта: (бере слухавку, скривилася з болю) Галло! Так. Ні, вона в університеті. Хто говорить? Міс Корнвуд, секретері медікал департмент. Хто? др. Карапович? Ні, його нема. Мабуть, в «Імперіял» готелі. Якщо прийде? Добре. Хай задзвонить негайно на номер 207-6397. Дякую. (повісила слухавку).
- Коробка: Добре починає. Тільки показався, а вже за ним телефон... Американський доктор! Піду до пані Варехи поділитися новиною...
- Марта: Краще почекайте, пані Коробка. Może він доктор від варіятів? Адже написано: реєрсердж департмент.
- Коробка: (розчаровано) Від варіятів?... Е, (махнула рукою) й вийшла. Марта на цей раз зачинила за нею двері. Йде її сідає в фотель).
- Марта: Ай!... Плечі мої, плечі мої, лиxo мені з вами... Наццо... Так, властиво, нашо? Книжкова міль, Оксана закохана в нього по вуха, а в мене спалені плечі. (телефон знову дзвонить) І що той доктор собі думає, що я його секретарка? (пішла) Галло! А, це ви!... Ох, якби я вас тепер тут мала!... Через вас у мене зовсім спалені плечі... Що, ви, сорри, і це все? Знаете, ви мені нагадуєте того австралійського мамута, що кілька днів тому станув мені на ногу. Я аж крикнула з болю, а він посміхнувся, сказав: сорри і почав дальше спокійно читати газету. Щойно, як я видерла йому її з рук і гостро крикнула: — Ю!... Він двома пальцями торкнувся свого капелюха і сказав: Ай ем сорри янг лейді.

Що? Не маєте капелюха, але квітки до Опера гавз? На сьогодні? Виключено. Попросіть Оксану, вона вас любить і піде. Ні, ні. Треба тільки сміло. Штани сьогодні не є вже більше доказом мужчини. Ні, це не жарт. Бастілію здобувається наступом, рішучо. А тоді, хоч і освідчайтесь — вона не скаже: ні. Так, я цього зовсім певна, але не кажіть їй, що я це говорила. Я вам вірю і без слова. Ну, на все добре! (повісила слухавку і зідхнула, ніби їй тягар упав з плечей. Хоче йти сісти у фотель, але стук у двері). Хто там?

Коробка: Відчиніть, відчиніть. Це пан доктор.

Марта: (не зважаючи на плечі, майже побігла до дверей) Прошу!

Нестор: (у дверях до Коробки) Дякую вам пані... (входить з течкою, усміхнений. Пізнав Марту, яку й далі бере за Оксану. Вона видається йому ще кращою).

Марта: (зальотно) Добрый день, пане докторе!

Нестор: (весело) Та який я тобі пан доктор? Кажи мені Нестор! (простягає руки) Ми, правда, перший раз бачимося, але... (міцно пригорнув її й поцілував. В ту ж мить плечі Марти запекли вогнем, і вона відрухово дає йому поличник).

Марта: (голосне, протяжне) А-ай!... (освідомлює собі, що вона зробила, перелякано дивиться на Нестора, рукою затулила уста).

Нестор: (що на мить скопився за щоку, злий, не сподіваючись такої реакції) Правдива зустріч з екзотичною Австралією! (крикнув і собі) Чого кричите? Я ж вам нічого злого не зробив!... (пані Коробка цікаво загляну-

- ла з-поза дверей).
- Марта: (Напівправдуючись, напів з докором) Якби ви мали так спалені плечі, ви б... І, і... Я... — не Оксана. (Йде скоро й сідає на поруччя фотеля, голову сперла на руку).
- Нестор: (не знає, чи бути серйозним, чи сміятися. Врешті, підходить до неї й усміхнено силкується на привітний, лагідний тон). Вибачте, але я не знав, що у вас спалені плечі... І перепрошую, що прийняв вас за мою кузину.
- Марта: (перебиває) Це я перепрошую... що так вас привітала...
- Нестор: Розумію й зовсім не гніваюся. Але... Скажіть хоч, хто ви така?
- Марта: (поглянула крадькома) Я?... Я — Марта Цвіркун.
- Нестор: Гарне ім'я й справжнє українське прізвище.
- Марта: (поглянула вже сміливіше) Я - подруга Оксани. Ми разом ділимо мешкання. Оксана тепер в університеті, а я через мої плечі...
- Нестор: (речево) Добре, що ви нагадали... Дозвольте, що погляну?
- Марта: О, ні, ні. Дякую, але...
- Нестор: Ale що?
- Марта: Я не знаю... Ви чужі... Я сама...
- Нестор: Я — лікар і зовсім не такий чужий... (усміхнено) Ви — подруга Оксани, тобто товарицький зв'язок є... Ale, як не маєте до мене довір'я...
- Марта: О, ні, ні. Ну то...
- Несотр: Прошу, сядьте тут скраю. (повернув її задом) Розіпніть піжаму. (нахилив її).
- Марта: (повернула голову) Ой... тільки легко, прошу... (розстебнула піжаму).

Нестор: (підняв піжаму і спер на рамена, речево) Попалення другого ступеня, як з книжки. Сидіть так хвилину. Я погляну в підручну мою першу допомогу. (Йде до течки й шукає. У дверях стає пані Коробка).

Коробка: (побачила голі плечі Марти і аж зловилася за одвірок, з острахом) І то має бути доктор від варіятів!... Я вже таких варіятів бачила... (йде пару кроків до кімнати й обурено) Панно Марто!... Як ви можете в моїй хаті... (Марта спустила піжаму).

Нестор: (злий) Що ця жінка тут хоче?

Марта: Це моя господиня, пані Коробка.

Нестор: А, господиня. Ходіть пані близьче. (Коробка дещо несміло й з недовір'ям підходить). Нестор знову підняв піжаму. Бачите, попалення другого ступеня.

Коробка: (поглянула на плечі, зловилася рукою за щоку) Ой, які ж ви нещасні...

Нестор: Маєте, може, оливу?

Коробка: Маю трошки правдивої, ніцейської. Зараз принесу. (вибігла).

Марта: Я почула сильний біль уночі.

Нестор: (крає марлю) Ну, так. Розігрілася й почало більше боліти.

Коробка: (прибігла й дає докторові пляшечку) Прошу, то ще европейська.

Нестор: Дякую. (до Марти) А тепер затисніть на хвилину зуби.

Марта: Ой!...

Нестор: (скоро посмарував, приклав марлю й причепив липкою клейкою стрічкою) Я ще й не почав (усміхнено), а ви вже кричите... От і все. (спустив піжаму, до Коробки) Краще скловайте відразу. Вона ще буде потрібна.

- Коробка: Правду кажете. Краще за свіжої пам'яті.
(вийшла).
- Марта: (вдає) Ой, серце... (зловилась рукою).
- Нестор: (бере рукою й пробує живчик).
- Марта: (здивовано) Та хіба в мене гарячка?
- Нестор: (з усмішкою) Ні. Серцю теж нічого не бракує. Б'ється трохи у приспішенному ритмі, але... після такої емоційної зустрічі, то радше нормальне.
- Марта: Ви все ще не забули...
- Нестор: (радше до себе) Є зустрічі, яких не забувається...
- Марта: (трохи збентежена) О... (в цю ж мить собі нагадала) Ой, пане докторе, я мало не забула... Вам треба зателефонувати на номер... (побігла до стола) 207 - 6397.
- Нестор: Mic Грінвуд з медікаль департмент?
- Марта: Так. Ви вже знаєте?
- Нестор: Не тільки знаю, але вже й поладнав. В понеділок, година 9.30 в університеті. А... ви читали мою записку? (Марта похитала головою). Знаєте, я й не думав, що в Австралії є такі гарні українські дівчата.
- Марта: (вирвалось їй радісне) О!... (але, не чекаючи відповіді, докірливо) І як ви могли йти до жіночої спальні?... Як вам не соромно...
- Нестор: Нітрохи. Не забуйайте, що я лікар і не в одній спальні буваю.
- Оксана: (Відкрила двері і вже з порога кричить)
Марта!
- Марта: Ось і ваша кузина. (Удає, що не знає) Що сталося?
- Нестор: (півголосом) Цей хлопчур? (Марта мімічно випихає його до спальні. Пішов).
- Оксана: (врадувано) Ти знаєш, Юрко бере мене сьо-

- годні до Опери. Прийде о сьомій. Позич мені якусь свою вечірню сукню. Знаєш, у мене чогось такого нема... І що робити із зачіскою? У мене на фризіера нестане...
- Нестор: (виходить) Але є кузин з Америки, що радо на таке діло поможе. Дозволь познайомитись: Др. Нестор Карапович.
- Оксана: (врадувано) Нестор! (він витягає гроші, вона розгубилась, нерішуче) То я не піду...
- Марта: (жваво) Ти не можеш цього зробити.
- Нестор: Ні, ні. Ти підеш. Є ситуації, коли не можна сказати: ні. Я ще тут буду кілька днів. (дає їй гроші в руку).
- Марта: Постійши!
- Оксана: (хвилину нерішуча, потім підбігла до Нестора, міцно його поцілувала й вибігла).
- Нестор: (вдоволено) Бачите, як кузина цілує...
- Коробка: (показалась у дверях) Пане докторе! Можна вас на хвилинку?
- Нестор: Пробачте, (встав і вийшов з Коробкою. Марта щось собі нагадала, йде до спальні. По хвилині входить Юрко. Пристойно зодягнений, в окулярах. Розглянувся, сідає у фотель. Витягає з кишені книжку «Пінгвін едішен» і заглибується в неї. Через хвилину пані Коробка з Нестором показались у дверях.
- Нестор: Пам'ятайте, ні солоденького, ні жирненького! (Він весело покивав їй пальцем, і вона вийшла. Нестор через хвилину обсервує Юрка, потім підходить до нього) Добрий вечір!
- Юрко: (наче злякано) Добрий вечір! З ким маю приємність...
- Нестор: Др. Нестор Карапович, асистент дослідного департаменту Колюмбійського університету.
- Юрко: Юрій Ковбан, молодший лектор модерні

- історії в Сіднейському університеті. Вітаю рідкого гостя. Надовго до нас?
- Нестор: Годі наразі передбачити. Думаю, що на кілька днів. (сідає поруч з Юрком) А може й надовше.
- Марта: (Входить і вітаеться з Юрком). А ось і спричинник лиха. Пане докторе, ви повинні йому виставити рахунок.
- Нестор: (з усмішкою) Питання тільки за що? За перевязку, чи кузину?
- Юрко: То панна Оксана ваша кузина?
- Нестор: Так. Навіть близька.
- Марта: Пане докторе, Оксана от-от надійде, холіть, щось виберемо.
- Несотр: Вибачте на хвилину. (вийшли до спальні. Юрко знову витягнув свою книжку). По хвилині входить Оксана з завиненою головою. Побачила Юрка.
- Оксана: Хіба ще не пізно? А де вони? (Юрко показав пальцем на спальню) Марто!
- Марта: (показала голову з-поза дверей, кивнула пальцем) Заходь, заходь. (По хвилині входить Нестор).
- Нестор: Зара будете мати її готову. Вибачте, що питую, у вас є авто?
- Юрко: Старий бітлик, але їде. (усміхнувся)). Пане докторе, а може б ви так з нами? Думаю, квитки ще можна буде дістати...
- Нестор: Дуже дякую за запросини, але не цим разом. Бачите, у мене є пацієнт (з усмішкою й притиском) вчорацького пляжу... Правда, нічого поважного, але...
- Марта: (Виходить і голосить Юркові) А тепер у ваші руки віддаємо міс Оксану. (Оксана виходить у гарній довгій сукні, з гарною зачіскою,

легко підмальована, в якій важко дошукатися хлопчуря-Оксани. Юрко аж розвів руки й впustив книжку, яку з поспіхом піdnімає).

Нестор: Бажаємо гарної забави!

Обидвое: Дякуємо! До побачення!... (взявши за руки, як пара школярів, пішли).

Нестор: Думаю, що вдоволені...

Марта: А може й щасливі. Це ми їм допомогли...

Нестор: Що ж? Є люди, яким важко зйтти на стежку власної долі. І таким людям треба завжди допомогти.

Марта: Оксана свою стежку знайшла, а я останусь знову сама...

Нестор: Не так то вже й дуже. Оксана тепер буде зайнята... А мені так цікаво поглянути на ваш гарний Сідней... Думаю, не відмовитесь... Завтра субота, а сьогодні — я теж остався б з вами...

Марта: Так, як лікар з пацієнтом.

Нестор: Добре, що нагадали... (поглянув на годинник) Це вже час пацієнтам до ліжка.

Марта: (розчаровано) Що, ви вже йдете?

Нестор: Ні. Ще хвилину посиджу. Готель недалечко, на другій вулиці. А в мене сьогодні був багатий день. І, знаєте, коли хочу над чимось подумати, чи помріяти (лікарі часом теж мають свої мрії) то люблю співати. Я не маю голосу, а так собі тихенько, під носом... Думаю, що це вам не буде заваджати...

Марта: О, ні, ні. Я навіть дуже люблю...

Нестор: Добраніч, панно Марто!

Марта: (з ноткою смутку) Добраніч, пане Несторе! (поглянув на двері, але Марти вже нема. Коротка музична перегривка).

Нестор: (задумався і просто підсвідомо починає співати:)

«Ой, зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млинове коло...
Ой, вийди, вийди, серце-дівчино,
Та промов до мене слово...»

Марта: (стає в дверях, прислухається, опісля) Пане Докторе!

Нестор: (наче прокинувся) Воно може й смішно, а може й дивно... Я подумав голосно, а доля усміхнулася й дівчина обізвалася.

Марта: (зовсім про що інше думає) Так, як буде з перев'язкою?

Нестор: (це його заскочило, але розсміявся) Маєте рацію. Лікарі повинні ходити ногами по землі.

Марта: (допитливо) Змінимо?...

Нестор: (жартома, наслідує її) О, не знаю... я чужий, а ви сама...

Марта: Е!... Десь ви мусите все пам'ятати... (Коробка цікаво заглянула, відкривши трохи двері. Нестор її завважив, весело)

Нестор: А, пані Коробка! Добре, що ви заглянули, якраз нам потрібна...

Коробка: (зациклено) Хто, я?...

Нестор: Hi, ні. Ніцейська олива!

Завіса скоро падає .

ВИРУЧКА

(Справжня історія Федька Перелаза)

Ніби чоловік, здавалося б, в порядку. До сусідів йти язика позичати не треба, голова на в'язах, на що подивитися, те й руки, хвалити Бога, ліпше, чи гірше, але таки зроблять. А от до голки й нитки — хоч ріж, хоч бий, а таланту таки нема.. Як то кажуть: дві ліві руки та й годі.

Думаєте — може, не пробував? Пробував, і ніяк руки не складаються. А коли на машині разом із матерією на фіранки і палець перешив, то я сказав собі: кінець, крапка, «авс і капелюшник!»...

Так ось приходиться йти на виручку: ти мені, кумо, оберни комірчик у сорочці, бо вже стріпуться, а я тобі підметки підіб'ю, зап'ятки наложу, чи яку там іншу прислугу зроблю...

Пішов я до Василихи, тобто Борисючки. Молода, горілiva і кравчиня вроджена. Кажуть, що навіть сукні на забаву нашим бастільським жінкам шие.

— Скидай сорочку, — каже, — то я тобі зараз зре-перую...

Дав я сорочку, а сам у підсорочині остався. Говоримо про се і те, а вона вже й комірчик у руках тримає. Слово по слові і ми заговорилися про нового нашого панотця. Молодий, а такий вам шибавий і рухливий, що хоч куди! Йду на збори — він там. Йду на христини до Поперечного — він і там. Йду на забаву контестанток, і що ви скажете? Він там теж...

А тепер ще й собі нову моду вигадав. Вечором любить по хатах ходити. Каже, що хоче ближче пізнати своїх парафіян, подивитися, як вони живуть...

— А ти, Федьку, — жартує Василиха, — оженився б, то й до тебе панотець прийшов би. А так, чого прийде? От тільки світом нудиш і чужим жінкам даєш повні руки роботи, якби і без тебе не мали що робити...

— Е, оженитися не штука, — але що візьмеш?... Жінка не ковбаса, не занюхаєш, що в ній сидить... От, Ілько Чолган оженився і що?... Навіть і півроку не вибула, ще й його обчистила трохи не догола. Порожню хату лишила і так повіялася, що й слід за нею застиг...

Як то кажуть, я ще й добре не взявся свій стан пірвоцький обороняти, аж чуємо, хтось стукає у фронтові двері.

Побігла Василиха до приймальні, у вікно глип: *єго-мосць!*

— А бодай тебе, — пошепки каже, — в таку годину виговорив! — А сама червона, як грань!... — Тепера утікай на город. Заліз у виноград, то ніхто тебе не побачить. Знаєш, що панотець не тільки в кожен кут у хаті, але й на город любить часом заглянути.

Висмикнувся я з хати, як щур. Заліз у виноград, слухаю:

— Слава Ісусу Христу, господинько, можна зайти?

— Та заходьте. Слава навіki!

— О, бачу працьовиті руки, сорочку чоловікові готовуєте... А де ж господар?

— Та на роботі, валить овертайм, бо то, знаєте, ми молоді, на дорібку...

— А довго заміжжя?

— Та скоро три роки буде...

— А діти є?

— Та ні... і зам'ялася...

— А чому? Дасть Бог діти, то дасть і на діти...

— Та воно ніби правда, але тоді на одні гроші важко... На хаті борг, а чоловік тільки дві руки має...

Я далі не дослухав. Чую мені коло вуха: бззз... I москіт мов голкою в сам карк, як не вколе! Трохи не закляв. Що ж, видно, солодку кров маю. Послишив я те місце, слухаю, а панотець по хаті ходить і сповідає, сповідає:

— А святі образи маєте? А до церкви щонеділі ходите? А до сповіді? А до сестрицтва належите? А на церкву даете?...

— За гроші, то вже чоловіка питайте, — каже.

Тут я мало не крикнув. Три москіти нараз мов вогнем припекли: за вухом, під бороду і вище ліктя... А я тільки пошепки приговорюю:

— Ой, отченъку-добродію, та йдіть уже, ради Бога... Та за які гріхи... А пся... і я рукою заткав рота. Комарі наче змовилися. Скільки й де вколошли, я вже й рахунок згубив!...

— О, не буду... Бігме, більше не Буду!... Ой!... Бо живцем мене тут заїдять!...

I я вискочив з винограду та давай обганятися руками...

— А за хвилину чую:

— Та ходи вже, ходи... От і мало не напитав мені біди...

— Ой, не тобі, а собі... — кажу.

Висмарувала мене Василиха якимось «рипилентом» і нарахувала щось двадцять з гаком үколів.

I скажіть, чи варто?... Ні, таки краще купити нову сорочку!...

А в кожній події знайдете научку,

То ж скажу вам словами кількома:

Не йдіть до чужої жінки на виручку,

Як чоловіка вдома нема...

ЧЕРВОНІ БІКІНІ

І наробыли ж клопоту ті червоні бікіні, хай вони згорять!... Через них псьочатъ наш інфляційно-безробітний уряд.

В'єтнамці, як подає австралійська преса, нарікають:

— Червоні бікіні пустили, а для цілого корабля біженців місця немає!...

Ліванці вже й по телевізії кричатъ:

— Нас тут п'ять братів і дві сестри, в кожного щонайменше півдесятка дітей, всі працюємо, а не хочете нам пустити найменшого брата, хоч у нього жінка, семеро дітей і працювати йому більше не треба...

А грекиня (у сідн. «Сані»):

— То червоні бікіні пустили, а моого нареченого відсилаєте назад, хоч він тут уже три роки нелегально живе і задомовився. За кого ж я тепер, бідна, вийду заміж?... Але вас то нічого не обходить і для мене серця не маєте!...

Для австралійців — вона безапеляційно «русская». Хіба ж якась інша етнічна група має прізвище на «ская»?...

Але поляки не дають за виграну. Кажуть:

— Розбираючи прізвище, — вона таки полька!

А наше цокотушкове жіноче вулико жадібно ловить вістку по телефону:

— Кажете, що вона українка?...

Та ні...

А з другого кінця:

— Але ж так, я чула, що навіть сама заявила...

— Ну, то, може б інтер'ю зробити... Післати голо-
ву нашої спільноти... Він же «гуд лукінг» і поставле-
ний, з мускулами... Може щось розвідав би...

— Та жінка не пустить... кажуть, всюди йде за ним...

— Шкода, (а далі занепокоєно) а вона дисидентка?...

— А як дисидентка, то що?

— Ой, не дай Бог!... Зараз будуть збирати на неї...
хату купувати... А тепер овертайми ұрвалися, вже не
те, що колись...

А жиди, мабуть, усміхаються й кажуть: — Вона на-
ша.

Я сиджу в хаті, вп'ялив зір у телевізор, звичайно, на
Ліліяну.

А жінка збоку:

— І що ти таке в ній бачиш?...

— Подивляю її відвагу, — кажу.

А жінка злобно:

— То ця відвага мусить бути дуже під верхом, бо
твій зір блукає по її поверхні...

Що ж, подобалися мені її очі й усмішка... Декому
знову інші частини й заокруглення... Але про людські
смаки, кажуть, не дискутується... Що ж, боремося за
людські права. Не досить, що в нашій пресі накида-
ються на людей, що мають власну думку, то їм за-
бороняти мати власний смак?!

Ось наші пенсіонери протестували проти потоптан-
ня людських прав, голодуючи в шатрі перед советською
амбасадою. Але «Телеграф» не подав, що це українці.

Питаю знайомого австралійця, чому. А він видивив-
ся на мене й питає:

— Але ж вони за людські права, правда?...

— Та за людські, — кажу.

— Ну, то чого ж ти хочеш? Хіба українці не люди?

І говори з ним, переконуй!

Але... Хай собі та Ліліяна здорова живе... Біда тільки, що ті її червоні бікіні починають «інфільтрувати» у родинне життя.

Передчора, надворі спека, чоловік напівголий сидить, «відроджується» кухликом пива, а жінка збирається на пляж.

Око мимоволі, так знехотя, туди глип... і стало. Дивлюся, а жінка вбирає бікіні, та такі червоні, що на мию видно. Я аж стрепенувся.

— Що це ти, — кажу, — за живий семафор найнялася чи, може, хочеш на дорозі стати, замість дошки з написом: Дорога замкнена!

А вона аж розсміялася на повний голос.

— Ні, ні. Зовсім ні. Це як почну тонути, щоб лайфер скрійвер скоріше біг рятувати.

— А пошо ж тобі тонути? Біда тебе не присіла, два курси плавання маєш, а на велику воду не пхайся!

— Що, хіба з курсами не тонуть?... А, врешті, хіба ти думаєш, що це направду?... І хитро підсміхнулася.

— Так чого ж?...

— А ти дурний і нічого не розумієш! — замахнула руками. — Хіба ти знаєш, як це приємно, коли мускулярний мужчина візьме у свої дужі руки й несе?... А ти (скрутила носиком) тільки попробував би і пропуклина ротова!...

Похитав я поблажливо головою й кажу:

— Слухай, дорогенька, коли ти почнеш реально думати? Та невже по стількох роках подружнього життя ти ще й сьогодні хочеш, щоб я тебе на руках носив?

Вона аж скрикнула:

— Та хіба ти знаєш, скільки мені років?..

Це несподіване питання мене заскочило, і я зацукався.

— Ну, кажи!...

І, не чекаючи відповіді, гордо проголосила цифру.

Я почав гарячково в пам'яті рахувати, врешті кажу:

— Слухай, не обрізуй так драстично, бо ти не Говард. Ще, чого доброго, і люди скоро подумають, що ти моя старша дочка...

— Ни, це ти, старий дурак!... — скрикнула і з лоскотом тріснула за собою дверима.

А погляд її був такий вбивчий, що коли б я так поглянув на свої квіти на веранді, то вони б зразу зів'яли.

А все це через оті червоні бікіні.

KІТУНЯ

Петро поглянув через балюстраду балькону й те, що побачив, викликало в нього гнів. Там, з правого боку, якраз під бальконом сиділа його жінка Ліда зі своїм босом і щось жваво дискутувала.

— Знайшли собі місце на дискусію! — пробурмотів, затиснувши п'ястуки. І враз поглянувши на свою секретарку Стефу, що сиділа, переглядаючи програмку, зніяковів.

— А що, коли б це було навпаки? — промайнула думка. Він добре знав те «що». Мав би від жінки Стефу при кожній нагоді, як то кажуть: на сніданок, обід і вечеріо. Врешті, зовсім неслушно. Адже між ними поза часом невинним принагідним поцілунком нічого не було.

Поза тим, у бізнесменських колах іноді водиться брати секретарку в кіно, на обід чи концерт. Це, так би мовити, дипломатична куртуазія, і в тім нема нічого злого. Врешті, є справи, що вимагають деколи передискутувати їх у спокої чи в зручній атмосфері, далеко від клієнтів і настирливого телефону. Але, чи справді, нема в тім нічого злого?... Петро вперше серйозно задумався над тим питанням.

Він — менажер великого бюра реклами, і Стефа — це наче частинка його бізнесменського Я. Всі домовлення про зустрічі, засідання, офіційні виступи — все це в її руках. Вона точна, солідна й енергійна, а її вродженний смак навіть часом вирішує при перегляді проектів.

Але, вона набагато молодша від Ліди, стрінка й

атрактивна. День-у-день вони разом, крім вікендів. Спільні зацікавлення — і люди зживаються.— І може це якраз одна з головних причин розводів... — подумав.

З Лідою лишаються вечори. Обидвое втомлені, часом і поденервовані, спільне зацікавлення, переважно хатніми справами. Вона ж секретарка у текстильній фабриці.

Прийдуть до хати й стереотипне:

— Як тобі сьогодні пройшов день? — І кожне пару слів про своє. З чемноти взаємно себе вислуховують, часом порушать якесь актуальне питання чи проблему, зв'язану з дітьми. Вони ж уже кожне на своєму.

А тоді він ніс у газету чи телевізор, вона — в книжку, телевізор або просто порається в хаті. Буває часом і пересваряється. Це ж звичайні життєві будні...

Дивлячись збоку, здавалося б, крім матеріальних клопотів, нічого їх більше не в'яже, що поволі відчуваються...

А все ж воно не так, бо духовий зв'язок, хоч і невидимий, а існує.

Він може з нею не говорити, але вже сама свідомість, що вона біля нього, ось тут за столом чи в другій кімнаті, напуває спокоєм, і в хатній атмосфері відчувається ота певність і стійкість їхнього щодення.

— А що, якби вона пішла?... — промайнула настирлива думка.

Вона, чого?... Та ж вона — це найкраці роки його минулого, його любов, спільні переживання воєнної хуртовини, скитальщина, його ріст вгору до позиції менажера, їхніх троє дітей... Ні, минулого з пам'яті викреслити не можна...

Проте, він її все ще любить... Правда, це вже не та молода й жагуча любов, але... і вона, і він вже старші обидвое. Це радше дозріла любов. Вибачлива, опікунча, а все ж неподільна.

І він почув, як якийсь, досі невідомий неспокій гадючкою обвився довкола серця. Добре прислів'я каже: «Як очі не бачать, — серце не болить».

Фільм був цікавий. Легка комедія уявної зради в молодому подружжі. Але Петро ледве міг висидіти до кінця. Скоро попрощався зі Стефою, знайшовши напоготові потрібний викрут. Вона звикла до його несподіваних рішень, посміхнулася й на прощання кинула: — До побачення завтра вранці.

Але Петро навіть не поглянув її услід. Пробивався крізь людську товпу, щоб не втратити Ліди з ока. І він чимало здивувався, коли Лідин бос зробив те саме, що й він. Розпрощався й пішов своєю дорогою.

— Цікаво, що сказала б при зустрічі?... — майнула думка, і Петро просто відрухово пішов услід за нею.

Вулиця йшла вниз, і він здалеку побачив Лідине авто. Не задумуючись, перейшов вулицю і трохи не попав сам під колеса. Голосно закляв і почав скоро пробиваючися вперед. Минувши Лідине авто, пішов ще кусок дальше, а тоді, круто повернувшись, пішов просто до Лідиного авта. Бачив її здалека, як чекала на зелене світло, як скоро переходила дорогу. Вдавав, що її не бачить. І враз почув цей добре відомий мелодійний голос, що наче з ноткою радості прозвучав:

— О, як гарно, Петре, що ми зустрілися! А я була сьогодні з босом в кіно... І сказала це якось так природньо, невимушено, наче б це була зовсім звичайна подія, як ось: — я ходила на пошту чи на «лянч».

— А твоє авто де?... — додала.

— На праці. У нас вечірня зміна. Гараж всю ніч відкритий, а на вулиці так важко паркувати... Але тобі пощастило! Засміялася. — Це, щоправда, рідко буває... Але... Пошо тобі йти за автомобілем? Пойдемо разом, а завтра підвезу тебе до праці.

Ця думка йому сподобалася, і він радо погодився.

— Сідай за керівницю, з тебе добрий водій і, не чекаючи відповіді, сіла в авто.

— Ну, як там було? — запитав, ніби байдуже, застібаючи пояс безпеки.

І Ліда почала історію, яку може півгодини тому сам він бачив у кіно. Але почала по-своєму, з певними веселими дотинками, здавалось, до їхнього життя. Розповідь була така безпосередньо щира й жива, що видалась йому далеко цікавішою за сам фільм. При тому, чи то під впливом переживань, чи просто може з розмислом, м'яко, мов кіточка, притулилась головою до нього, час від часу торкаючись його коліна. Петро почув тепло її тіла й завважив, що це було приємно, хоч у їхньому відношенні, радше несподіване. І він поволі зняв ліву руку з керівниці й поклав її на рам'я. Вдавала, ніби не помітила цього, а він слухав її, наче давно забуту казку.

Ліда скінчила розповідь і цікаво поглянула на чоловіка. Він мовчав, задивлений десь далеко, перед себе. Вичекала хвилину, а потім відхилила голову й лагідно сказала: — Що ж, може, пойдемо?...

Петро стрепенувся, мов зловлений на гарячому, й, покриваючи ژбентеження усмішкою, сказав: — А й справді. — І щойно тепер помітив, що й досі не зарядив машини. Натиснув кнопку, і мотор весело заторохкотів. Надворі була ніч. Авто гналося опустілими вулицями.

— А ти навіть не помітив, як я скінчила? — сказала з легкою ноткою докору. — Що ж, мабуть, не вмію цікаво розповідати...

— Але ж навпаки, — боронився. — Я давно вже не чув такої цікавої розповіді, але потім...

— Що ж потім?... — Здивувалась.

— Я був дуже далеко... Може, пригадуеш? На передмісті одного малого містечка, за чепурним домиком у

квітах, на подвір'ї була стара велика липа, і під тою липою сиділа русокоса дівчина, яка любила, щоб кликати її Кітуню! Ліда на мить здригнулась. Це ж так починалось їхнє спільне життя... Прикриваючи зворушення, засміялась:

— І пошо тобі було робити таку далеку дорогу?... Адже твоя Кітуня біля тебе... — І з ноткою суму додала:

— Тільки тепер ти її часто недобачаєш...

Винувато поглянув на неї і зняв ліву руку, але Ліда рішуче її відіпхнула.

— О, ні, ні. Обидві руки на керівниці. Ти хоч і добрий водій, але...

— «Береженої Бог береже», — і з усмішкою вдоволення почав тихо наспівувати «Галичаночку». На домашньому відтинку все було гаразд.

ГРОМАДСЬКА ЗООЛОГІЯ

(Монолог)

Дорогі читачі! Маєте перед собою вченого зоолога, що все своє життя присвятив природничим наукам. Зокрема, студіював я порівняльну зоологію, тобто вивчав подібності і різниці між людиною і твариною. Після довголітніх студій прийшов я до висновку, що між людьми буває стільки різних тварин на світі, що ви, шановні Читачі, не можете собі того навіть уявити. Тому останнім часом до загальної зоології введено окремий розділ, так званої «громадської зоології». Правда, звірі внесли проти такого рішення протест до ОН, але його відкинено з чисто людських мотивів.

Коли заглибитися в закони природи, тоді можна легко переконатися, що на світі нема нічого більше природнього, як природа. І тому цілком природньо, що все на світі замикається в понятті природи. Розуміється, крім моого піджака, але це теж зовсім природне явище.

Давніше було гасло: Читай книжки і побільшиш своє знання. Але сьогодні люди не хочуть навіть свого часопису читати. Тому життєва практика показала, що, перебуваючи між тваринами, ми теж багато дечого вчимося. Тим більше, що при зустрічі з другим, здавалося б, чоловіком, рідко коли знаєш, кого маеш перед собою. І це саме учить нас дуже багато. Ця наука, звичайно, дорого коштує, але, дорогі Читачі, сьогодні наявіть і за «академії» треба платити.

А тепер обговоримо звірів і птахів, що найчастіше

зустрічаються у людській подобі. Щоби легше було підхопити хід моїх думок та зрозуміти, в чому справа, почнемо від осла.

ОСЕЛ. Це домашня тварина, тому, звичайно, в кожному домашньому господарстві є іх по одному або й більше примірників. Осел — це така популярна й відома тварина, що про неї не буде більше говорити. Врешті, сама назва говорить уже про себе.

МАВПА. Це найбільш улюблена й відома тварина, яку ми маємо. Через дивний збіг обставин не зараховують її до домашніх тварин, хоч мужчини дуже часто впропаджують їх до своїх домів. Якщо жінка впроваджує таку тваринку до свого дому, тоді вона називається мавп'юх. Мавпа характерна тим, що залюбки наслідує других, що вони не робили б.

КІНЬ. Найбільш корисна і працьовита тварина, яку маємо. Тому кажуть: робить, як кінь, або тягне, як кінь. Звичайно, мається тут на увазі голову родини та людей, що погодились, щоб їх вибрали до управи якогось товариства чи установи. Бувають часом і норовисті коні, але їх легко приборкати словами: це для добра народу.

БИК. Це протиставлення до коня. Зокрема, ця тварина популярна між українцями і навіть згадується про неї в літературі. Пригадуєте, панове, вірш Руданського «Гей, бики, чого ви стали?». Тепер ці слова повторюють щораз австралійські боси. Ця тварина на еміграції дуже розплодилася, і вже маємо її спеціальну породу, т. зв. «еміграційний бик». Ця тварина з жодного місця праці не вдоволена, хотіла б без праці — фунтів і тому вічно реве і невдоволена. Бик помітний ще й тим, що на все у світі дивиться через призму власного шлунка. Такий бик не визнає ніякого авторитету, нікуди не належить і на жодну ціль не дає ні цента.

КОЗЕЛ. Ця тварина, звичайно, сама не знає, навіщо живе у світі. Відома з того, що жінка завжди прип-

равляє йому роги, а другі люди вживають його як один з засобів у своїх партійних чи виборчих розгривках. Такий козел, звичайно, стає жертвою і звідти популярна його назва «жертвений козел»

Це, між іншим, один з найстарших звірів на світі, бо про нього згадує й біблія.

СОБАКА. Домашня тварина, що тільки бігає та нюхає, чи не потрапить на який слід. Вона завжди лащається перед своїм паном і бреше на інших. Крім цього, робить звичайно собачі вчинки.

ЛІС. Звір, що всюди підлещиться, підмаже та влізе, щоб тільки спекти свою печень. Крім звичайних лисів, маємо ще й фарбованих. Франко згадує ще й блакитного лиса, але тепер на еміграції подибується й червоні лиси, але люди, звичайно, скоріше чи пізніше, пізнаються на них, як на фарбованих лисах.

ВОВК. Дуже небепечний і кровожерливий звір. Пояходить зі сходу і щоб зловити свою жертву, звичайно, прикидається ягнятком.

СВИНА. Свині сьогодні зустрічаються всюди. Бувають малі і великі свині. Коли збирається більше чи менше свиней разом, тоді буває з засади менше або більше свинство. За мирних часів свиня бувала, звичайно, в таких місцях, де тільки свині і слід бути. Але на еміграції зустрічаємо їх всюди. Свиня ще помітна тим, що любить завжди під другими рити.

А тепер пригадаємо собі дещо про птахів. Заслуговує тут згадки лише кілька з них. Почнемо від дуже популярної і знаної домашньої птиці.

ПІВЕНЬ. Це найбільше любовно збудований птах з усіх птахів на світі. Називають його «Дон Жуаном». Це така домашня птиця, що не держиться своєї хати і своєї курки, а завжди заходить на чужі подвір'я і до чужих курок. Півень помітний тим, що перед кож-

ною куркою співає завжди ту саму пісню.

ГУСКА. Теж домашня птиця. Як уже сама назва каже, є вона жіночого роду і помітна тим, що в ней ніколи не закривається дзьоб.. Коли вона при тому ще й дурна, тоді кажемо: дурна гуска. Гуски люблять жити стадами, і тому бачимо їх завжди щонайменше по три разом. Вони, звичайно, розносять всякі плітки, й тому їх називають ще й «цокотухами». Гуски мають теж часом своє товариство під кличем: Ми самовистачальні без гусака.

ІНДИК. Дурний, але зате дуже високої про себе думки птах. Звичайно привласнює собі неправно титул інженера, доктора, директора чи магістра. Коли йому це сказати, тоді дуже нервується, червоніє від гніву і белькоче повно дурниць, за які, звичайно, не відповідає, а часом любить навіть кинутися на чоловіка. Індик помітний ще й тим, коли тільки почне думати, тоді здихає.

ГОРОБЕЦЬ. Загально відомий і дуже симпатичний птах. На еміграції опинилися переважно старі горобці, що не даються зловити ні на яку половину. Молоді горобчики називаються «жовтодзьоби» і належать до пласти.

ВОРОНА. Дуже поганий птах. Літає від хати до хати; а що там чувати. Залітає до домівки і під церкву та ширить неправдиві вістки, паніку та пессимістичний настрій.

ЛЕЛЕКА. Цей птах не мас відповідника в людській подобі, але помітний тим, що приносить дітей. Між українцями в Австралії важко розвивати йому свою діяльність, бо кожна жінка боїться його, наче жаба, а при тому боїться і за свою австралійську лінію. Навіть заохота уряду в сумі п'ять шилінгів не приносить великого успіху.

На закінчення моєї доповіді, хочу дати одне невелике вияснення. Шановні читачі, напевне, помітили, що при перегляді звірів пропустив я жирафу. Це сталося не з моєї вини. Час для доповіді був дуже обмежений, а жирафа така велика, що в рамках моєї доповіді була б не вмістилася.

МОЯ ТЕОРІЯ ПРО ТИП УКРАЇНЦЯ

(Наукова розвідка)

Вельмишановний пане Редакторе!

Жінка каже: не пиши, бо на ті дурниці шкода часу, а Ви кажете: пишіть. Щоб коза була ціла (не маю тут, Боже борони, жінки на думці!) і вовк ситий, я в вільну хвилину, між витиранням посуди й замітанням хати, сів і написав наукову розвідку про тип українця. Чез через нестачу часу моя розвідка вийшла коротка, але, проте, я сказав у ній все те, що хотів сказати. Я, щоправда, не є науковцем, але тому, що сьогодні ми всі не працюємо за фахом, то чому й мені не написати наукової розвідки?! Хто знає, може, після її прочитання приймуть мене членом якоїнебудь нашої високої та ще й наукової інституції.

Моя теорія про тип українця нова, оригінальна і ніким до цього часу не порушена, мабуть, після мене. Я не є товаришем Сартра, ні прихильником його псевдофілософії — як ексистенціоналізму, але визнаю так, як і він, практичну філософію. Тому прошу помістити мою розвідку на якісь сторінці Вашого цінного часопису і то з трьох поважних причин: поперше, що я її написав, подруге, нехай люди ознайомляться з моєю теорією, а, врешті, нехай моя жінка бачить, що це не дурниця — коли щось чоловікове друкують у газеті.

З належною до Вас пошаною —

Грицько Волокита.

I. ВСТУП.

Можна б і без цього, але тому, що кожна наукова розвідка чи праця має вступ, тему, на яку говориться до речі чи не до речі, і закінчення, я роблю те ж саме. Роблю це тому, що такий поділ у нас загальноприйнятий, а я, зокрема на еміграції, стараюся по можливості моїх післяконтрактних сил підтримувати кожен прояв нашого славного культу традиції.

Я знаю, майже кожен з вас, шановні читачі, зараз мені скаже, що тип українця — це чорнявий, довгоногий, подібний до мене і т. п. Це так навчили нас антропологи і Микола Куліш у своїй п'есі «Мина Мазайло». Але я не буду досліджувати тут будову нашої черепної коробки і того, що всередині неї, що часом без ніякої підстави називають мозком. Не буду також говорити про часом занадто гнучкий стан деяких жінок чи занадто гнучкий хребет деяких наших «високопоставлених». Відповідь на всі ці питання залишаємо визначному діячеві наших часів на літературно-науковому полі — найкращому антропологові між нашими новелістами п. Ростиславові Єндіку.

(Будучи ще студентом, мав я нагоду бачити у Львові вибір найкращої «міс України», яку досі довелося мені бачити. П. Ростислав Єндик, як відомий антрополог, обміряв її спочатку зором, а потім сантиметром від ніг до голови (чи може навпаки, вже не пригадую!) і в одному з наших журналів подав потім докладні її розміри. Між іншим сказав, що її жіноча конституція має стільки то і стільки сантиметрів. Чув я про різні конституції на світі, не враховуючи загальновідомої сталінської, але про жіночу конституцію (прости Боже гріха!) не чув. І не чув я також, щоб конституцію можна було міряти сантиметром. Але п. Єндик усім цікавим заявив, що це можуть знати лише посвячені в цю

таємницю люди, так що я й досі нічого про це не довідався. Можливо, що ОУЖ знає щось більше про жіночу конституцію, але тому, що це діло існує лише для них, кому довіряються таємниці, то, мабуть, і вони говорять про це тільки між собою).

У нас в рефератах, в статтях, розвідках і т. п. говориться і пишеться завжди про те, хто ми такі і чиї ми діти, але майже ніхто не згадує про те, які ми є — по вдачі. На мою ж дуже скромну думку, цей підхід до справи цілком хибний, бо хто ми такі, це в першу чергу залежить від обставин. Були ми рутенці і за те вішали нас в 14 році мадяри. Були ми хахли чи малороси і били нас москалі буком і без бука. Були ми русини, кабані і саботажисці, і за те били нас і наші вікна, садили в тюрми і везли до Берези Картузької. Потім були ми ауслендерами, «ост», і везли нас до Німеччини на роботи або концентраку. Потім були ми славнозвісними ДП, а тепер стали ми «њьюострелієн» або коротше «бладі юроп». Хоч між собою все ж частіше чується, що ми таки українці.

Що ж до другого питання: «Чиї ми діти?» — про це найкраще каже наша метрика (якщо хто її має!). Врешті, це справа чисто особиста і часом для декого буває дразлива, а я не хотів би до нашого наукового чи літературного словника вводити надто реалістичного терміну.

Моя теорія, як я вже нижче зазначив (а може лише хотів?), базується на практичній філософії. Тобто підходжу до теми практично, так, як її бачу, — отже, з чисто оптичної точки і без ніяких окулярів.

ІІ. Моя теорія про тип українця

Коли поглянете (розуміється, в уяві) на синє небо і золоті лани пшениці, то що прийде вам на думку?

Відповідь нелегка і не в усіх буде та сама. Для од-

ного це буде оклепаний і банальний літературний вислів, для другого — думка про багатство нашої батьківщини (старої!), для когось іншого — гарна картина з рідних сторін. Але я певний, що ніхто з вас не додумається до того, що маєте перед собою два оптичні контрасти. Синій колір найслабше діє на наше око. (До речі згадати, що синього кольору дуже не люблять мухи і тому звичайно кухню малоємо синьою фарбою, щоб мухи не лізли в миску, коли сядете обідати). Найсильніше на наше око діє жовтий колір (тут уже без коментарів...)

Ця контрастність, притаманна українській природі, знайшла свій практичний вияв у тому, що ці фарби ми прийняли за наш прапор, але вона відбилася й лягла в основу нашої вдачі.

Синій колір — це спокій, лінива замріяність і насолода, мелянхолійна байдужість, терпеливість в терпінні і т. д.

Жовтий колір — це динаміка, рух, сила, запал, фантазія, бурхливість стихії, воювничість і т. д.

Із сполучки цих двох кольорів постає третій кольор, тобто щось таке ні се, ні те, і тут саме й доходимо до поняття про справжній тип українця.

Ви, напевне, чули про загальний поділ людей на типи. Отже маємо сангвініків (чуттєві люди, у них серце завжди пробите якоюсь стрілою, і тому чи плачуть, чи сміються, то з очей течуть у них слізози). Пікніки (з пікніком-забавою часом мають спільне або ні, взагалі люди веселі й життерадісні, хоч як наступи їм на мозолі, то за зуби не ручаються). Холерики (середній тип між божевільним і нормальним чоловіком, ніколи не знаєш, що йому стрілить до голови, тип, що завжди спішить, не має часу жити і ставати йому на дорозі — те саме, що йти на корейську війну). Флегматики — люди розважні або тупі, але спокійні. В коханні тепле

масло, в житті завжди мають час і ні до чого не ставляться поважно та нічого не беруть глибоко до серця.

Отже, наслідком сполучення двох контрастів, синього і жовтого, стверджуємо незаперечний факт, що справжній тип українця — це сполучка флегматика з холериком, або іншими словами — флегматична холера.

Тип взагалі дуже цікавий і здібний, але через вроджене лінівство й галайкуватість рідко коли виходить з нього щось путнє.

Ми знаємо, що на світі немає ідеалів. Тому важко знайти справжню флегматичну холеру. Звичайно, поза мною, як шляхетним винятком. Кожен новонароджений українець чи українка спочатку завжди має нахил до жовтого кольору, але згодом, коли виростає на громадянина, багато з них потім дивиться на світ крізь сині окуляри. Тому в нас так багато сірих людей.

Деякі зовнішні сині познаки потребують невеликого пояснення, бо вони не є виявом характеру.

Сині жили — це ознака блакитної крові, залишки немодного сьогодні аристократизму, просто кажучи — дідичне обтяження.

Сині плями на обличчі — це не завжди доказ, що людина посиніла від злости, частіше це ознака склерози.

Синець — переходове явище на людському організмі, звичайно, болюче, але згодом кожний синець живе. Синці під очима бувають від бійки, перевтоми або надмірного споживання одного з фізіологічних обов'язків, що його молоді й недосвідчені люди часто називають розкошами.

Констрастність у вдачі українця знайшла свій вияв в нашому суспільно-політичному, а навіть і в родинному житті.

З одного боку: холодна розвага, поміркованість, ви-

рахуваність, піднятість духа, але й повільність, характерне: «Та маю ще час», «та якось то буде», лінівство думки й дії, байдужість, типове: «Моя хата скраю» і т. п.

З другого боку: героїзм, патетика, народне будівництво, енергія чину і праці, але й солом'яний запал, демагогія, політична і партійна нетерпимість, відсутність такту і толеранції, нахил до отаманії й анархії і т. д.

Тому в нашу добу маємо, з одного боку, великих революціонерів: борців за народну справу, але, з другого боку, маємо найбільших опортуністів і зіїдачів хліба, що «во время оно» за унірівське коритце проміняли б були неа́йку-Україну з усіма сорокатими своїми братами.

Але я вже згадував нижче хиби нашого характеру у великому його контрасті і звідси ця розбіжність думок і поглядів, відсутність згоди і спільногого фронту. Наслідок — ніхто нас не визнає, не рахується з нами і не поважає нас.

Поправа характеру можлива лише через впоювання любови й нахилу до жовтого кольору, від дітей почавши, в яких цей нахил і так вроджений. Треба його тільки розвивати і впоювати також в старшому віці. Навіть зовнішньо повинні ми більше маніфестувати жовтий колір, як пробоєвий у житті. Жовті сорочки, підштанці повинні стати б нашим новим національним одягом. Це мало б ще й ту добру прикмету, що в часи воєнної хуртовини чи інших національних потрясень багато з громадян і громадянок не ширили б дефетизму і паніки, бо вона залишилася б під одягом.

Але на цьому не кінець. Жовтий і синій колір в сполучі дають зелений, а зелений — це надія. Тому ми завжди надіємося на всіх і на все, тільки не на себе, забуваючи, що в цій своїй надії ми в очах чужинців

стіймо безнадійно...

III. Закінчення

Сьогодні в мистецтві, літературі, дипломатії і т. п. модний напрямок — невдоволення. Тобто ніхто не хоче ставити крапки над «і», а автор своє останнє слово ховає для самого себе. Тому, шановний читачу, зроби ти собі загальні висновки сам, скажи свою думку. Запевняю тебе, що до якого висновку ти не дійшов би, він буде завжди правильний. І це цілком зрозуміло, бо цей висновок буде — твій власний.

НА ПОКЛИК ПІСНІ

(Сценка-мініатюра з часів УПА)

Міський парк. Вечір, на лавочці їх двоє. Світить ліхтар, на небі місяць-молодик. На задньому пляні поміж деревами видно частину вулиці з собором. При відкритій завісі, на сцені, пара любовно пригорнулась. Дуже здалека чути пісню повстанців, яка стає щораз голосніша.

Він: (наслуховує, пожвавлено) Чуєш цю пісню? Це повстанці йдуть! Славне УПА!...

Вона: (глядає на нього і напівзбентежено) І що?...

Він: Галю! (встає) Я довше так не можу. Йду!

Вона: (напів з острахом і докором) А я, Миколо?...

Він: (Уривано, якби шукав слів) Ти?... Жди мене!
Хіба...

Вона: (припала до нього) Не кидай мене! Навіщо розстання, туга і біль... Хіба не були ми щасливі?

Він: Так треба, Галю. Хіба не чуєш тої пісні? Це ж повстанці кличуть мене йти з ними. Це кличе мене по неволена батьківщина! (Стоять хвилину, як заворожені, надалі нерухомо, наче заслуханий в гомін пісні. У неї заслухані в пісню. Раптово пісня урвалась. Він стоїть хвилина внутрішньої боротьби. Потім підходить до нього і бере за рам'я).

Вона: (співає)

Іди! Як кличе тебе Україна,

Іди до побідного бою.

Я вірна останусь тобі лиш дівчина

І буду гордитись тобою.
(Він радісно припав до неї. Чути чимраз ближче кроки маршової колони).

Він: (співає)

Ще раз, останній, на прощання
Дай дружню руку свою...

Вона: Усміхнено, з близком в очах)
Ні, мій коханий, постривай, піду разом з тобою!
(Він, щасливий, пригортав її до себе. Звернені обличчям до глядачів співають разом).

Підем разом? як друзі два,
Боротись за Вкраїну.
А як в бою загину я —
То станеш ти на зміну.

(При кінцевих словах пісні видно, як вулицею маршує колона повстанців.
Пара поглянула на вулицю й вибігає. Хор співає пісню на повний голос).

Завіса поволі падає

МАТИ НА СТОРОЖІ

(П'еса на одну дію з часів УПА)

Убога сільська хата на Бойківщині. Ліворуч від глядача: мисник, вхідні двері й за ними піч. В центрі посередині вікно. Вгорі над ним святі образи. Посередині, ближче до вікна, стоїть стіл й ослін. Сцена являє собою тільки частину кімнати.

При відкритій сцені: В кімнаті напівсутінки, одиноче світло — це сяйво місячної ночі. Біля дверей стоять два молоді повстанці, при зброй, готові до відходу. Мати, літня жінка, але ще рухлива й бадьора, подає синам торбину, яку один бере й перевішує собі через плече. Розмова йде притишено.

1 — ший син: У кожному селі є хтось довірений, що знає наш домовлений знак. Тільки військо заїжало в село, зараз же дати знати. Тобі це зробити не важко. На плаю за хатою є остріжок з копицею сіна.

Мати: За те вже не турбуйся.

2 — гий син: А.. мамо, у нас в криївці є ще три пістолі і...

Мати: Дві. Третя тут. (показує рукою під ліву грудь). Тепер такі часи, що можеш сподіватися всякого...

1 — ший син: (обнімає маму) Мамо! Ти в нас справжня козачка!

Мати: Мабуть тому, що з дому була Козак...
А ти не закінчив за криївку...

- 2 — гий син: Як хтось з наших прийде, то...
- Мати: А як буду знати? Тепер всяке шляється...
- 2 — гий син: Я й забув... Знаєш, він покаже цей медалик (показує на шию), що від тебе...
Мати: О ні, ні... Борони Боже, не скидай! Він тебе береже!... Чекай, зараз... (пішла, пошолопала в печі і дає синові монету).
Маєш тут, покаже її і попросить вогню до люльки. Тільки не забудь!
- 2 — гий син: Добре, мамо. Але ти проворна!...
- Мати: Е, навчить біда й ворожити, як нема з чого жити... (чуті десь з-за вікна: Ко-ко-ко...)
- 1 — ший син: Це Василь! Ну, кому в дорогу, тому й час!... (цілує маму) А ти, матусю, будь на сторожі!...
- 2 — гий син: Прощайте, мамо! Ми навідаємось знову!
Мати: (цілує другого сина, потім їх благословить) Хай Бог вас має в своїй опіці. На все добре!...
- 1 — ший син: I з власної хати виходимо крадькома, наче злодії... Але я вірю, мамо, що ми переможемо й прокленемо зайд з рідної землі. (виходять, мати за ними, але зараз же вертається і поволі прибирає посуд зі столу. Опісля стала й наслухує. Заглянула крізь вікно. Йде до дверей).
Настуня: (чуті голос) Тітко, ви дома?
- Мати: Ходи, ходи.
- Настуня: (молода жінка, тільки переступила поріг) — давно пішли?
- Мати: На добрий хід по рівному буде поверх милі... А лісом... Хіба я знаю, куди пішли?... Аби тільки щасливо...
- Настуня: Ой тітко, навіть натішитись Василем не

було коли... Пролетіла та година, як з батога стрілив... І так мені жаль (задрижав їй голос, мов до плачу), так маркотно...

Мати: Бачу, тобі на плач збирається... А тепер такий час, що на слози нема місця.

Настуня: Ой тітко, і збіднів як...

Мати: Що ж, думаеш, їм там легко? І голодно часом і холодно, все з нашуреними вухами й отвертими очима... Але так треба. Треба комусь обстояти за прадідівську рідну землю й за нас. Ще по однім не віддихнули, а вже другий зайдя лізе, і дре, й грабує, і кров'ю значить дорогу за собою...

Настуня: І коли то все скінчиться?...

Мати: Та хіба Бог милосердний знає...

Настуня: А Василь казав, що скоро вже буде... та, ну... Ой забула. То якесь таке слово... І казав, що проженуть червоних! (Чути десь здалека гавкіт собак).

Мати: Знову хтось іде... А ти, Настуню, тримай добре язика за поводи, бо до біди не важко...

Настуня: Та що ви, тітко... Я тільки вам...

Мати: Нічого, нічого... Я тільки так, на всякий випадок...

Настуня: Не бійтесь тітко. Василь казав, що ворогові не можна вірити, навіть, хоч би й був добрий і ласкавий, як рідний батько. І правду казав. Твердий час, то й самому треба бути твердим, як не хочеш, щоби життя тебе зломило, як стебло соломи... (наслухує) Таки хтось іде... І хто б то міг бути в таку пізню пору?...

Погляну. (виходить до сіней. Настуня поглянула крізь вікно, але нікого не бачить, вагається і хоче йти до сіней).
Березюк: (знадвору) А тебе що за лихо поночі водить? Ходи. (Входить мати, за нею Березюк, вислужник червоних).
Березюк: (до Настуні) А ти що тут робиш? Я заходив до тебе в хату, а дід каже, що пішла кудись на сусіди...
Настуня:
Березюк: Та я забігла до тітки голку позичити... Голку? (з лукавою усмішкою) Бодай то правда, як пси траву їли!... В одної два сини пішло в ліс, в другої чоловік, а вона поночі йде голку позичати... Дурному говори, не мені (міняє тон) Отже слухайте, що скажу. Вийшов новий наказ, тож іду від хати до хати і кожному гоношу ще й перестерігаю: Від сьогодні невільно надворі жадного вогню палити. За непослух грозить кара смерти. Тож, кому життя міле, —уважайте!... (непомітно майже здригнулась) От і маєш радісне щасливе життя!...
Мати:
Березюк (злій) А ти, стара, мовчи! Я знаю, тобі не подобається, що радянська влада хоче врешті в селі завести порядок. А де твої сини? Де її чоловік? Пішли в ліс до партизанів, щоби бунтувати людей проти радянської влади. Це така подяка за те, що побідна червона армія визволила вас від гнобителів-панів!...
Мати:
Березюк: Слухай, Березюк, ти наче той когут все ту саму пісню співаєш, що тебе твої нові пани навчили!...
Березюк: Тепер нема панів! Є лише радянська

влада. І хочеш знати, то тобі ще більше скажу: бандитам-партизанам вже скоро кінець. В село приїхала міліція.

Настуня: (перелякано й ледве чутно виривається) О! (Мати дивиться на неї і прикладає на момент палець до уст).

Березюк: (не помічаючи) Ще більше приїде завтра на облаву партизанських медведів!... І виловлять їх, як псів! Виберуть з лісу, як горобців з гнізда!... О, радянська влада вміє завести порядок!...

Мати: Березюк, ти сам знаєш, що я синів на мотузок коло себе не прив'яжу. Великі та й пішли. Думаєш, мені старій легко самій, чи їй... Та нічого... Дякуємо за новину. А ти, мабуть, зморився вже... Може чарку запіканки, як не погордиш? Запіканки?... То в тебе ще й таке добро заховалось? Я вже й смак її забув...

Мати: Настуню! Ти молодша, рушся, ось пляшка! (Настуня йде до матері і бере від неї пляшку. Між тим мати говорить шепотом до неї:) Заговори його, я мушу вийти на хвилину!

Березюк: (вдоволено) Так то розумію... Бачу, що з вами теж можна по-людському говорити. (Настуня йде до Березюка з чаркою і пляшкою).

Мати: А я погляну до комори, може ще де знайду шматок сала... (виходить).

Березюк: (бере пляшку від Настуні) Не турбуйся, я так по-хлопськи, просто з пляшки. (випив ковток) Але й добра... Де, де со-вєтській білій рівнятись до неї... (знов потягнув ковток) Але й гріє... А де ж

стара з тим салом забарилась?
Настуя: В коморі темно, то тітка мусить напо-
мацки... (нагло 'червоне світло загорі-
лось десь за вікном).
Березюк: (перелякано) А це що?
Настуя: Не знаю. Десь горить!...
Березюк: Ти лишися тут. Піду сам. (вибігає).
Настуя: (підбігла до вікна, потім врадувано
сплеснула руками) Тітка їх врятувала!
(чути голоси, крики й стріли). Боже ми-
лосердний! Прийми її душу... Вона за
українських партизанів...
Поволі завіса паде.

КІНЕЦЬ МАТІНКИ — ЗЕМЛІ

Бувають на світі пророки, ворожбity, ясновидці і стигматики. Був Єремія і Магомед, королева Саба і Пітія, Осовецькі, Настя Волошин і багато інших. Одні заглядають за рубець невідомого з внутрішньої потреби, тобто з покликання й даром, другі живуть з цього і тягнуть з легковірних копійку. Про всіх них можна сказати, що «Надвое баба ворожила: або вмреш, або будеш жила».

Тобто іншими словами, часом вдається їм дещо відгадати, а частіше то брешуть. Так теж і з моїм фейлетоном. Але сьогодні заскоро ще про це говорити, якщо взагалі колинебудь буде на це час.

Одне є певне, що все на світі має свій початок і кінець, крім палиці, в якої є два кінці, і то один, звичайно, грубший. При чому є кінець початку і початок кінця, з кінця може бути початок і навпаки. Кінців на світі є так багато, що вкінці можна би вичисляти до нескінченности, а це не є метою моого фейлетона, ні в часописі на те немає стільки місця.

Ця трагічна історія, про яку хочу вам розказати, немає нічого спільногого з кінцем світу, ні зі страшним судом, і трапилася вона в році... А може і не в році... хто його знає?... Може на інших планетах всесвіту рахують інакше. І може за цю подію колись десь чийсь діти братимуть в школі двійку, а може це лише буде незначна хвилина на годиннику нескінченности Всесвіту.

І тут Анштайн, хоч і жид, та зі своєю теорією від-

носності має рацио.

Але профічте. Я міг би так писати без кінця, а вам вкінці хочеться може почути про цю небуденну подію, або що гірше, може вам скінчиться терпець і не схочете дочитати до кінця фейлетона. Це, щоправда, була би велика для вас школа, бо хто не прочитає цього фейлетона, всеодно, що втратив би третину свого життя.

Цю подію можна би назвати зоряною, бо починається вона і кінчается зорями.

Всі ви бачили на кобилеті вечірнього неба мільйони зірок. Мерехтять вони собі в мирі і в згоді, й часом лише якась знуджена зірка пролетить собі метеором по молочній дорозі або й навпросте зірка у всесвіт, махнувши весело своїм посестрам хвостом попід ніс. Але це в жодному випадку не перешкоджає дрімці небесного ключника Петра, ні не заколочує порядку Все-світу.

Зовсім інше діло на землі. Тут як появиться зоря, вона є провідною. А що земля є округла, як куля, тому одна лише зоря може бути провідною, тобто зверху.

У нас, як трапилася ця подія, на землі з'явилось дві зорі: біла і червона. Обі хотіли бути провідними і обі несли привабне людям гасло: «За мир і свободу!».

Тільки була одна маленька різниця:

Біла зоря обіцяла:

Вільне життя вільній людині, кожний господар на своїй землі, приватна власність, 35 годин праці, добробут і піднесення культури і т. п.

А червона зоря горлала:

За некоронованого царя щасливих колгоспників, за дружне ярмо поневолених народів, пролетарі всього світу єднайтесь в червоній тюрмі народів, за вічний вогонь у люльці вождя і батька колгоспних рабів і т. п.

Але обом зорям стало затісно на землі і побачили,

що мусить прийти між ними до зудару. Спочатку обі зорі пробували своїх сил. Робили враження, що бажають перетрактувати, посилали вони ноти, по яких ніхто не хотів співати, зробили собі, як на світ, зовсім маленьку війну, щоб випробувати зброю.

Коли випробувались доволі й побачили, що вже нічого їм довше чекати, одного дня, а може й ночі, зударились обі зорі. Не знаю, чи прийшло до виповідження війни між ними, чи ні, але люди мали нову війну. Котра це була з черги, годі збегнути, бо від початку світу стільки вже іх було, що не то історикові, але й найкращому математику закрутися б від того рахунку в голові. Про себе вже й не говорю, бо я від уродження маю до рахунків слабу голову і тому мою касу держить жінка.

Була колись на світі війна білої рожі з червоною, але вона в порівнянні з війною білої і червоної зорі була наче советський кундель супроти брітанського расового бульдога.

Війна між обома зорями була страшна, як буває війна на життя і смерть. А називалася ця війна у відрізенні від інших — атомовою. Люди як люди, билися між собою, бо для того чайже війна. Але рішали в тій війні не люди, а скоролетні сталеві птахи: Б-45 і Мігі-15.

Прилетить собі такий птах і з-під хвоста атомчика бриз тут, бриз там, а далі де попало. А від тих атомчиків люди, як мухи, гинуть, а з ними міста і села, і нікому не потрібна культура.

А десь на тому світі, душа англійського економіста, Мольтиса з радощів аж голки витинає. Це ж він перший оголосив світові, що: благословенством для людей є війна і пошесті, бо приріст населення збільшується скоріше, як засоби прохарчування. Він ужив навіть аритметичне геометричне зіставлення, але що до

чого — ви летіло мені вже з голови і, як хтось цікавий, хай запитає математиків.

Летять атоми, б'ються люди, але що ж? Усіх людей не виб'еш! Врешті, щось треба лишити і на розплідок, бо хто тоді керував би світом? Хіба пра прадід Дарвіна — мавпа!

Аж бачить червона зоря, що блиск її погас. Тоді каже до білої:

— Перестань, бо я тобі атома в Ніагару, хай тобі людей потопить, я тобі бомби в копальні і в Везувій гнилій Европі, хай з нею станеться те, що колись з Геркулянумом і Помпеями.

А біла зоря їй на це:

— Я не страшків син! Ти краще покорися, а ні, то я тобі цілий Урал зрівняю з землею, я тобі атомчики в матушку-Волгу вціджу і в Баку!...

Але червона зоря не хотіла поступитись. Як вдарять по землі атомами, як вперіщать — здається, пекло відкрилось.

— О — ой! Болить!... — застогнала матінка земля, наче первістка-поліжниця.

— О — о — ой!... — застогнала вдруге, як свекруха, поглянувши востаннє перед смертю на невістку.

А за третім разом таки не видержала болю. Заколихалась і, зірвавшись зі своєї осі, полетіла з розсвареними людьми та їх зорями — у безвість всесвіту.

В СВОЇЙ ХАТІ — СВОЯ ПРАВДА

Дмитро Щикавка був, без сумніву, патріотом. Дітей до української школи посылав, хоч і постогнував, що дорого. У громаді був членом на цілого пів пая, виплаченого; на церкву, як приходили збирати, то все щось там капнув. «Вільну Думку» передплачував, хоч і недоплачував, а з читанням її, то вже, прости Боже гріх, по наголовках очима перелетів, а на решту — якось ніколи часу не вистачало, звичайно, крім оголошень.

Його жінка, Ганка, теж не відставала. На забаву з чоловіком час від часу йшла, на академію, як сусіди намовили, теж ішла. На «поневолених народах» у Трокадеро була, на пластово-сумівському і сумівсько-пластовому пікніку теж була.

Іншими словами: прикладна пара політичних емігрантів. Властиво, можна було б про них і не згадувати, якби не те, що пані Ганна... (спитаєте зараз чому пані? А тому, що в цій кантрі кожен собі пан, і вона тут місис, тобто: пані). Так. Але про що то я почав? Ага! Пані Ганна якраз мала щастя на фантовій льотерії (мабуть, чи не Суспільної Опіки) виграти портрет Шевченка.

Не скажу, щоб вона тому виграшеві була дуже рада. Правда, воліла б виграти скатертинку, коралі чи дзбанок на квіти, а навіть звичайну бляшанку консервів, але... «Дарованому коневі не заглядають у зуби». То ж пані Ганна взяла портрет і великородушно дала чоловікові, щоб ним заопікувався..

Щикавка пильно оглянув Шевченка, і үсмішка задоволення замайоріла на його обличчі. Так, це був той справжній Шевченко, що його запам'ятали він ще з батьківської хати, на батьківщині, — у кожусі та ще й з смушовою шапкою на голові. Такого Шевченка давно він бажав мати у хаті, але... досі якось ішле не мав. І ось сьогодні пощастило! За одного шилінга, чи як то тепер кажуть, за десять центів — трапилося, «мов сліпій курці».

Вернувшись додому, Щикавка взяв портрет так, щоб жінка не бачила, і побіг на радощах до кума Петра, відомого різьбаря.

— Зроби, голубе, рамку. Бачиш, на льотерії Шевченка виграв! (Цікаво, що навіть по смерті з льотерією має до діла!) А в хаті його ще не маю, якось соромно...

— Для Шевченка зроблю, — пообіцяв кум — ще й із справжнім полуботьківським узором.

Додержав кум слова і зробив.

Рамка була прямо розкішно вирізьблена і розмальованна.

— Ну, з таким Шевченком, то вже посorомитись не можна!... — гордо заявив Щикавка й побіг до жінки.

Але захоплення Ганни виявилося у формі докору:

— То ти навіть мені не сказав...

— Це, бачиш, тобі несподіванка! — виправдовувався Щикавка.

— Скільки?

— Ніби, що?

— Ну, рамка!

— Е, то кум, Петро...

— Що значить: е!... Адже кум дурно не робить. А ти — не церква і не Пласт!

— Та то так, по-знайомству...

— От, не маеш де грошей витрачати... — заворкотіла під носом. — А податок неплачений лежить!...

Все ж, коли поглянула вдруге на рамку, зм'якла.

— А де думаєш його повісити, чи не в ланчу?

— Ніби чому?

— Бо там мало кого пускаємо, то не буде видно.

— Ну, то хіба в ідалльні. Тут раз-у-раз хтось заходить. А знаєш, повісимо його на покуті, над столом.

І Щикавка скоренько за молоток і цвяшок. Цок! І картина висить.

А було це якраз перед обідом. Посідали. Ганна, перепрошую, пані Ганна, перед Шевченком, чи то пак, Шевченко перед нею. Задзвеніли радісно ложки... І ще не встиг Щикавка разів зо три съорбнути, як жінка з ляскотом відкинула ложку.

— Забери мені його геть з-перед очей! — крикнула.

А під Шевченком, за столом, якраз сидів молодший синок, Василько.

— Та що хочеш від малого? Він чемний... — пробував протиставитися чоловік.

— А хіба я до дитини чіпляюся? — вибухнула. — Його забери! — і показала на Шевченка.

— Але ж чому?... — дивувався Щикавка.

— А тому, що він так дивиться на мене, немов мені кожну ложку рахує! Ни, я цього терпіти не буду! «В своїй хаті — своя правда» і я сама собі — бос!

Що ж? Рад-не-рад, Щикавка мусів повісити Шевченка на іншій стіні, може не на такій видній, але зате не над тарілками.

ПАНЬКОВА ПРИГОДА

П'ятниця, десята година ночі. Панько Күцик сидить на лавці і чухає потилищо. Ось ще трохи, вийдуть люди з кіно, під'їдуть автобуси, а він не знає, яким йому їхати до Параски. Найкраще було б запитати, але Панько не знає як. Біда з тією англійською мовою та й годі. Вже десять місяців живе в Австралії, а англійської мови знає стільки, як кіт наплакав.

Товариш казав йому сідати в той великий автобус, що має вісім коліс і їхати до кінцевої зупинки, але Панько не вірить товаришеві. Бо звідки він може знати, де живе його Параска, а, врешті, хіба це один тільки автобус має вісім коліс?

Люди лавиною вивалили з кіно і почали підходити до зупинки: під'їхали перші автобуси.

— Що робити? — пробурмотів півголосом Панько і поглянув безпорадно навколо. Люди кинулися до автобуса, що й пропхатися було ніяк.

— Е, — подумав Панько, — почекаю, поки трохи просунеться. І в ту ж мить в його голові блиснула золота думка. Він просто скаже кондукторові місцевість, а той покаже, в який автобус сідати. З радощів, Панько аж засміявся сам до себе і підбіг до автобуса.

Хто його знає, може, Панько був би й доїхав до своєї Параски, якби в голові на біду не переплутались назви. Йому треба було їхати до Гослей Парку, а в голову в цю мить, хто знає звідки, влізло прокляте Горнсбі.

Що підійде Панько до автобуса і спитається Горнсбі?,

кондуктор пальцем тиць на залізничну станцію й каже:

— До Горнсбі не йдуть автобуси, треба сідати на електричку.

— Та як же так? — аж крикнув Панько. — Чи я дурний, чи вони? Та я ж уже раз їздив туди автобусом разом із моїм знайомим, а тепер кажуть: сідай на електричку.

Панько пробував вияснити кондукторам: — отам ось! — і показував пальцем. Але кондуктори і слухати не хотіли, та ще й посміхалися з безпорадного Панька.

Так ось і від'їхав останній автобус. Тихо, пусто, глуха ніч. Панько сидить даліше та ледве не плаче, проглинаючи свою голову:

— А щоб ти, дурна макітра, на гарбуз перетворилася! То хоч би австралійці з'їли, то був би з тебе який пожиток. А так на карку стирчиш і навіть в біді не вмієш зарадити!...

Чи не краще було товариша послухати? А було аж два автобуси з вісімома колесами, тільки сідай! Ні. Схотілося бути мудрішим від товариша, а тепер виникло. Ні до Параски добитися, ні до Ріджентс Парку повернатися. Ой, біда темному чоловікові без чужого язика в роті!...

Аж ось підходить до лавки австралійка. Так, нічого собі, молода, чорнява, але п'яна-п'яна, як дим! Ще й з торби плящина шийку показує. Австралійка сідає собі біля Панька, присувається до нього близче, чим-раз близче. Панькові стало спочатку якось ніяково, але австралійка виймає пляшку і простягає до Панька. Бідний Панько трохи промерз, не відмовився від частунку. Потяг собі трохи — і неначе легше стало, а австралійка тут ще й цигарку дає. Закурив Панько «Кензітеса» і навіть холоду вже не чує.

Тим часом австралійка засміялася до Панька, поклала йому руку на плече і щось торочить, — торочить по-своєму, себто по-австралійському. Панько зрозумів лише, що вона має хату, дитину і чоловіка, але його не любить.

— А, може, вона що помогла б? — майнула думка. I Панько знову починає з Горнсбі.

— На Горнсбі, — каже австралійка, — вітс трейн — і рукою показує на залізничну станцію.

— Но трейн! — сперечається Панько. — Гір, бас — і показує рукою.

— А! Ю вонт Гослей Парк! — сміється австралійка.

Панькові вмить прояснило в голові. — Ес, ес. Райт, Гослей Парк! — радіючи засміявся на весь рот.

— Но бас... — якось сумовито договорила австралійка і позіхнула.

— Ай вонт вайф май, — продовжував Панько, — ю андерстенд?

— О, ес! — засміялася австралійка. — Ол рейт, ай віл бі гуд! В стала швиденько з лавки і кудись пішла.

— I куди вона пішла? — здивувався Панько. — А, врешті, яке мені діло до неї? Прийшла їй пішла. Може, їй часом після горілки щось тее... недобре стало.

Панько на ввесь рот позіхнув. Все одно приайдеться перечекати до ранку. Він зажмурив очі й незчувся на віть, як задрімав. Довго чи недовго прийшлось йому куняти, але раптом під самим носом як не затрубить. Бідолаха схопився, як опарений. В ту ж мить підійшла до нього весела, задоволена австралійка.

— Квіклі, квіклі! — закричала вона, а тоді взяла його під руку, і Панько спросоня не спам'ятився, як опинився в авті. Щось сказала шоферові, і таксі понеслось.

Панько аж тепер прочуяв. Дивиться у вікно, а навколо, хоч око виколи. Австралійка сміється до Панька,

щебече, як пташка, обнімає його та цілує. Панько не встигає їй відхилятися та сидить ні в сих, ні в тих. Ніяково йому, бо оборонятися — від чого? Кричати «рятуйте»?... Чому? Від тих поцілунків чим раз то пріємніше стає на душі. І дурний був би протиставитись їм.

Нарешті, авто зупинилося. Панько віддихнув із полегшенням. Австралійка ж вибігла з авта, тягне Панька за руку і каже:

- Го сліп, май мен із нот єт гоум.
- Не хочу! — закричав Панько. Відчепися!...
- Го сліп! — кричить і собі австралійка.
- Не хочу! Йди під три чорти! Панько став оборонятися руками й ногами.
- Не хочеш? Окей! (до шофера): Май газбен віл пей, — і зникла.
- Фіфтін боб, пліз, — каже шофер.
- Та за що? — аж крикнув бідний Панько.
- Це ж була ваша жінка... Вона сказала, що ви заплатите.
- Це не моя жінка! — став боронитися Панько.
- Мене це нічого не обходить, — каже шофер, — п'ятнадцять шилінгів, а ні, то я повезу вас до поліційної станиці.

Перелякався Панько й заплатив.

- А тепер куди вас везти? — питає шофер.
- Май вайф Параска, Гослей Парк — простоянав Панько.

Було пів третьої ночі, коли Панько добився додому.

Постукав у двері раз, другий — тихо. Постукав втретє.

- А що там за волоцюга так пізно вештається?
- спросоння запитала жінка.
- Ек, жінко, відчини, не морозь напівзамерзлого чоловіка.

Панько і в хаті вже був і. здається, почував себе добре, але де не взялось друге лихо — жінка навалилась на нього з лайками, та ще й пару стусанів у потилицю дістав.

— Ах ти, волоцюго, як тобі не сором? Жінку й дитину маєш і ще захотілося тобі, старому чортові, дівчат?!

Глянув Панько в люстро і завмер. Вся права щока була в червоних плямах від «ліпстіку» — сліди поцілунків австралійки.

Ні вечері не одержав Панько в цю ніч, ні приготованого ліжка. Так, сіромаха, й проспав всю ніч на підлозі, як той пес.

І тепер сидить Панько й потилицю чухає та лає все на світі. Недосить того, що витратив цілого фунта, але ще й жінка ось уже третій день не говорить, розгнівалася. А все через що? — через незнання отої англійської мови.

ЗАМОРСЬКІ ГОСТИ

Хтось може скаже, що підшився під Василя Онуфріенка... Ні, це тільки спільна назва з його комедією.

Річ у тому, що до нас, в далекій Австралії, розв'язався мішок із гістъми. Прислів'я каже: «Гість в дім — Бог в дім». То ж вітаємо всіх. Правда, одних з відвертими обіймами, інших — з відкритими дверима.

А приїжджають різні люди. Одні з цікавости: чи, справді, ті антиподи ходять догори ногами, чи по вулицях бігають кентури, а на городах, між капустою, вигріваються на сонці отруйні гадюки.

Інші приїжджають, щоби нас бідних, затурканих ботокудів, яким світ дошками забитий, повчiti, як жити треба політичному емігрантові. А, приїхавши, бачать, а часом навіть і признають, що «у вас краще, як у нас... що за тридцять років ви розмірно зробили більше, як ми»... І чуєте захоплене: ох і ах!

А приїжджають і такі, що ми для них — це долярове Ельдорадо, і... таких чи не найбільше.

Всіх за чергою вичисляти чи класифікувати отих наших заморських гостей не збираєся. Редактор на місце в газеті — скупий.

Все ж... Приїжджають церковні достойники, і тих вітаємо завжди радо. Вони, так би сказати, ближче до Бога, то ж все надіємося, що Бог вислухає наші молитви і через них пішло нам єдинство релігійну, а за нею і партійну. Що тисячолітній ювілей Хрищення України обходимо спільно й по-дружньому, без східняків і галіченів — як брати во Христі, та діти

однієї мами...

Приїжджав і Президент, приїжджали й політики... Одні шукали членів і рахували їх, інші — наказували. Одні признавалися, з ким говорили, інші хотіли говорити, але з ними не хотіли... Один навіть нас боявся і на запитання відповідав: не знаю.

Але я не політик, і для мене всі вони, як вчить дипломатія, ходять циганськими дорогами.

Правда, були й дисиденти. Ті говорили, що думали — чи подобалося, чи ні. І... відкривали нам погану й прикру, але — голу дійсність.

Були професори, що не виходили поза «Панораму» Кошелівця, а були й такі, що менше знали про Шевченка, ніж наш парох, член НТШ.

Були вчені, що хочуть від нас того, чого в себе не могли...

Були співачки й співочі емерити, які хотіли близнути тим, що мали тридцять років тому, і продавали старі платівки, як останній випуск.

Але недавно були в нас два ансамблі з канадської України: «Тирса» і «Дніпро». І таких гостей, таких зустрічей — побільше. Це наче потиск рукі через океан із друзями-земляками, це знайомство нашої молоді з обидвох континентів. «Тирса» — молодий, оптимістичний і бадьорий подих у наше, вже деяцьо пригасле, селедовище. Це непересічний диригент, що силою своєї індивідуальності вміє захопити й зелектризувати не тільки свій хор, а й усю публіку. Запитайте будь-кого із ваших знайомих про «Тирсу», і зараз почуете: «А, це та, що задочком диригує!... Незабутня Вірляна!» — і зідхне...

«Дніпро» — могутня українська хвиля з далекого Едмонтону. Це «Груба Берта» (Борони, Боже! Не маю на думці диригентку!) через океан!... 130 осіб! (Уявляєте? Це ціла Братська Школа з садочком!) Але «Дні-

про», в першу чергу, — це наочна розв'язка питання чи проблеми: «Батьки і діти». Як бачите, можуть всі стати разом і заспівати та ще й як! Правда, потребують трошки часу, щоб розігріти себе й публіку (це бодай в Домі Молоді). А може... ми не звикли до хору під стіною в залі. Вибачте, але ми ще не такі модерні...

Все ж «Дніпро» може спільно погодити старих і молодих. А чому ж не можна цього зробити у нас з «Бояном»?... Та навже він гірший?... Ні. Трохи доброї волі й побачите самі.

Але вся сила «Дніпра» в балеті. Пригадуєте цей чудовий хоровід дівчаток в синьому, що всі рівненькі, як під лінійку! А яка граціозність в руках! І всі, як одна. Це був, справді, смаколик!...

А коломийка?... Такого динамічно-насиченого, з вибуховим темпераментом і просто чортівською скорістю танку та ще й з типовим гуцульським «івканням» ми ще тут не бачили.

Гарний і цікавий балет! Можна дещо навчитися і дещо перебрати та відсвіжити наш балет, який починає тяготіти вже до штампу.

Правда, багато спричинилася до успіху й оркестра, яку в нас все таки важко склеїти.

Між «дніпровцями» зустрів я земляка з далекого Ярослава. Вчить у Школі Українознавства і, на жаль, у них ті самі проблеми, що й у нас. Молодь щораз слабше володіє українською мовою.

Все ж «Дніпро» лишив по собі гарне й сильне враження. На додаток ще й залишив нам увесь чистий прибуток із концертів!... Просто нечуване й зворушливе, правда?

То ж хочеться мені крикнути: Слава Канадській Україні!...

Був Вінніпег і Едмонтон, а тепер давайте ще й Торонто!

СМАРТ ГЕРЛ

(На летунському майдані).

Скетч.

Зліва кусок поруччя, за якими двері. Через них виходять подорожні після контролю багажу. На сцені уявюю багато людей, але ми бачимо тільки троє. Це батько, наш робітник із західного передмістя, його дружина й мала донечка, років 6-8. Вони прийшли зустрінути брата пані Саламахи, який має прилетіти з Канади.

Мати: Ади! — Ідуть!...

Батько: Тільки шпару в дверях зробили.

Доня: Та ні. Знову замкнули.

Мати: І це вони їх там так довго контролюють?

Батько: Відав, чогось шукають.

Мати: Бандитів чи гайджеків на европляні?

Батько: Ні. Бандитів є досить своїх, а як літак приїхав, то значить гайжеку не було.

Мати: Ну, то чого?

Батько: Та хіба я знаю... Може револьверів чи бомб... Або горілки наліво...

Мати: Е, тобі тільки горілка в голові...

Доня: А я знаю: вони шукають драгів!

Мати: О! Бачиш, така мала і вже мудріша від тебе! (гладить доню по голові) Смарт герл!

Батько: Вчать їх про це в школі, то й знає. О, знов відчинили!

Доня: Це тільки стевардес!

Батько: Хто?

Мати: Ті дівчата, що на літаку всю роблять.

Батько: А! Слухай, а ти його пізнаєш? Щойно по двадцять п'ять роках знайшовся...

Мати: Шо?... Рідного брата не пізнаю? Ще би ні!... Сухорлявий, високий, чуприна як поспалюм на городі. Дівчата за ним в таборі дуріли! Був поліцаєм. Що ж, він поїхав перший до Канади, рубати ліс. А я потяглась за тобою до тої Австралії...

Батько: А хіба Австралія погана?

Мати: Та ні. Хвалити Бога, є хата і є в хаті. Шість убіакцій... І хата мурівана. До того авто і пляц... Правда, там, де дідько добранич каже, але є!...

Доня: О, Австралія, дзе бест оффол!...

Батько: Була... А тепер...

Мати: Але ті греки пхаються, як до автобуса!

Доня: То лібанези, не греки.

Батько: Всьо одно!

Доня: О, вже пускають!

Мати: То пхаймося до переду!

Батько: Ба, не допустяте!

Мати: Нічого і так видно буде.

Батько: Ну, є?...

Мати: Та щось не виджу!

Батько: А може не приїхав?

Мати: Шо?... Та ж телеграм післав! Думаєш, задурно?...

Батько: Ну, вже ті крикуни вступилися.

Мати: А його таки нема. (штовхнула ліктем чоловіка) Слухай, той старий прик, ще й бородатий, скалить до мене око!

Батько: Де?

Мати : Аво там, коло поруча...

Батько : Той в окулярах?...

Мати: Ну. О, знов підсміхається... Старий хлоп, і встиду за pena не має...

Батько: А ти й не дивися в той бік, от краще поглянь, де мала...

Мати: О, знов зробив oko!... Ти сказав би йому щось до слуху!

Який з тебе муж? Що він собі гадає, що я та, з Кінг-Кросу?...

Батько: А таки скажу! Та й пика в нього, що аж рука свербить — заїхати...

Мати: Тільки вважай на поліцая... І без бійки! — Скажи, що я не його бледі бізнес і хай мене лишить в спокою!... (вбігає доня, батько йде до панка).

Доня: Мамо, вуйко!...

Мати: Так, громадський!

Батько: (затиснув п'ястку, піднесеним голосом) Гей, ю!... Май вайф нот юр бізнес!... Лів гер ельовн!

Доня: Ні, мамо. Це таки наш... (біжить до батька і кричить) Тату! То наш вуйко!...

Панок: То ви українці?...

Батько: (збаранів) Та-ак. А ви... ви може Грицько Колотушка, брат Ганки Саламахи?

Панок: (врадувано) Так!...

Мати: (підбігає) А хай тебе двері стиснуть! Я гебе таки не пізнала. (оглядає його) Запустив бороду, пиво живіт видуло...

Панок: Що ж, роки своє роблять... (цілуються). А я тебе так якби пізнавав... Правда, ти тепер бльондинка, але... Підсміхаєшся до тебе, роблю oko... а ти нічого... Аж твого чоловіка рушило...

Батько: І якби не мала, то ми були б, мабуть, розми-нулися!

- Мати: Але скажи нам, як ти пізнала, що це вуйко?...
- Доня: О, це було легко. Ти пригадуєш ту знимку вуйка в альбомі?
- Мати: Ну?
- Доня: Я зробила йому бороду й вуса, і він цілком до того вуйка подібний!...
- Мати: (з гордістю) Ну, говоріть, що хочете, а вона таки смарт герл!...

— Завіса —

КУЛЬТУРОНОСЕЦЬ

Є в Советському Союзі орденоносці і прaporonoносці, а ми в Сіднєї маємо культуроносця. Одна говірлива пані, з нахилом до філософування, зараз скаже, що культура не є переносною. Теоретично — можливо, але практично можна нею навіть обтягнутися і, чого добре, ще й дістати популярну в Австралії — пропукливу.

Всі ви цього чолов'ягу — культуроносця знаете. Концерт чи академія, він є. Базар, вистава, реферат, він там же. Пікнік чи забава, і тут він є. Звичайно, не враховуючи його особи під церквами та Народніми Домами. Вже навіть по Сіднею поговірка ходить, що перед смертю і перед ним — не втечеш! Правда, не знаю, чи по приватних «партіях», барбек'ю, христинах та весілях буває, бо й сам туди не ходжу (ніхто не просить!). Іншими словами, наш культуроносець, де його її не посій, він там уродиться.

Вам, напевно, не раз доводилося бачити, як він із великою валізою, повною книжок, ледве ноги тягне, зігнений у три погиблі. Під виступає на чоло, сопе, і ціла його постать немов каже: Дивіться, що я для культури і для вас, українська спільното, роблю! Вам, без огляду на політично-партийні тертя і релігійні роз'єднання та ще й всякі інші обміно-обмани, брати емігранти, несу вам духовний корм, відповідно спрепарований до ваших смаків і кишень.

Можете мати меню вже від... долярів: «Соборний борщ», «Недостріляні», «Перелетні птахи» і «Вітаміни», що не лишають «Плямок на піднебінні». Якщо будуете

другу хату, поручаю: «Плян до двору», який не потребує консульської згоди. Для жінок: Леся Українка з «Мітлою», а для тих, що не мають телевізії — «Екран», на якому можуть побачити, кого хочуть і не хочуть.

— Ну, беріть!... Лише три доляри... Та витягайте з кишень два доляри, ну, як для вас, доляра. Решту на сплати. А може льотерію?... певніше і дешевше, ніж покермашина чи опера-гавз. За п'ять центів можна виграти... Бачите, я вам культуру в руки, а ви мені скрепметал, тобто нові гроші. Не дивуйтесь, адже самою ідейністю жити не можна, до того треба ще й хліба. То ж чому не побазарити книжками? Все таки щось перепаде у рідну кишень.

А попри те, будьмо трохи справедливі. Наш культурносець робить, все таки, добре діло. Якби не він, то люди і третини з тих книжок не купили б, а так якось розіпхає. Ще й на кожнім кроці пригадує всім, що ще існує українське друковане слово і ми, як «політичні емігранти», з оглядом і без огляду на «Двомісячник», повинні час від часу купити українську книжку і прочитати. А коли вже й не прочитати, то бодай поставити в хаті на видному місці. Хай усі знають, що ви культурна людина, що попри чарку ще й книжка є вашим другом.

Але ніколи не позичайте її іншим! Це національний гріх проти бібліотеки, що і так пусткою світить, а на додаток своєї книжки більше не побачите. Врешті, могли ви купити, то чому не може ваш кум чи знайомий? Отже, як бачите самі, можна і на бізнесменській площині ширити культуру і робити корисне діло.

Можна, але...

Потрібно мені було «бандерівської» історії України. Це так називають історію Нагаєвського. Славна книжка, автор не боїться писати про УПА навіть англійською мовою. І ще одна важлива прикмета: молодь лю-

бити її читати. Наш культуроносець, на жаль, її не мав. Все ж обіцяв постаратись. І одної неділі мене за полу — хап! Е! — каже, там і там, тільки поїхати і відібрести.

Я ще й цього самого вечора поїхав. Від станції чи не півмілі відшкандибав. Нарешті, вулиця, номер, мурована хата і два авта. Заходжу, на стіні Шевченко, на столі вишивана скатертирка, значить, попав добре, до своїх.

Вийшли господарі, гарні, ввічливі люди. Питаю про історію.

— А, — кажуть — е ті історії... Нам не дуже подобалися, то ми хотіли відпродати...

І книжку мені в руки тиць. Дивлюсь, а це не історія, лише оповідання, чи як кажуть господарі: історії.

Що ж? Перепросив я господарів і, хоч жалко було мені їх розчаровувати, то книжки таки не купив. Поверх чотирьох долярів готівкою.

Відпроводив мене господар до хвіртки й питає про авто.

— Не маю, — кажу, — я пішки зі станції.

— Пішки? О!... — і він удруге розчаровано поглянув на мене.

Нічого, якось-якось відшкандибав тієї півмілі назад. А все ж, пане культуроносце, історія та історії, — це не те саме.

МАМОКРАТИЯ

Якщо вірити вченим книжкам та мудрим людям (а комусь врешті таки вірити треба!), то від пам'ятних часів на світі завжди головою родини був батько. Його боялися, слухали й любили. Діти признавалися до своїх гріхів, блудні сини верталися, а дорослі сини і дочки женилися і виходили заміж за тих, що батько велів. Жінка теж мала своє означене місце в родині і придержуvalася слів святого письма: «Да жена убогтється мужа своєго». Іншими словами, був у родині лад, гармонія і дисципліна.

Правда, завдяки Сократові, прокралася до історії людства і Ксантипа, як прамати уосіблення ходячого зла в жіночій подобі. Проте її слава доволі сумна, і жінки солідарно не хочуть до неї признаватися. Найкращим доказом хочби те, що досі ні одна жіноча організація ще не бзяла її на свою покровительку і не чув я, щоб колинебудь була яка академія на її честь. Один лише Федъ Триндик, незабутній фейлетоніст «Нового Часу» пробував колись взяти її в оборону, але наробив собі тільки біди. Жінки фейлетон злегковажили, бо жодна не хотіла признатися до споріднення з Ксантипою, а жонаті чоловіки почали його оминати і дивитися як на непевного типа.

Правда, у нас теж Ксантип не бракувало і, хоч вони до історії не ввійшли, зате як зразки красного письменства розсілися тут і там в літературі, а навіть зализли й на сцену в деяких побутових п'есах. Але... це були вийнятки, щоправда, не дуже шляхетні, але язи-

каті. Назагал, як я вже раніше сказав, головою родини був батько, себто панувала татократія.

Коли ж жінки, окрім своїх нормальних породів, привели ще таке, як «емансипацію» (цікаво, хто був тим нефортунним батьком?), в багатьох родинах ситуація змінилася на гірше. Послух послаб, гармонія розтягнулася, лад розладувався, а про дисципліну то вже й не говорити.

Але... з хвилиною, коли наші жінки приїхали до Австралії і пішли працювати по фабриках, ситуація в багатьох родинах стала подібна до політичної ситуації в світі, себто все пішло догори ногами, попросту — балаган! І миска не мита, і жінка не бита, як каже народня пословиця. Хоч, перепрошую! Миску помие — чоловік.

Я знаю, пані з ОУЖ зараз запротестують і скажуть:

— Пане Грицьку! Ви собі забагато дозволяєте! Ви є асуспільним типом, бо пропагуєте антифемінізм! І, або давайте докази, або ми вас покличемо під громадський суд!...

«Жінки! Високі і низькі,
Плитонькі і глибокі,
Русявлі, чорні, сиві — всі,
Блакитні й чорноокі!»

Я вас усіх дуже люблю так одружених, як і неодружених, але ви помилляєтесь. Я завжди держу з вами (бо і так програв би!) і лише стверджую факт, що заіснував в багатьох наших родинах, хоч, на щастя, не у всіх! А за доказом, пробачте, далеко не прийдеться мені шукати.

В домі, де живу, поруч, за стіною мешкає мій сусід, Тимотей Тягнибіда з жінкою Оксаною і дочкою Марусею. Пан Тимотей, людина спокійна й миролюбна, попросту з голубим серцем, а Маруся — це моя приятелька. Нічого в тім не було би дивного, бо в Австра-

лії мати приятельку чи приятеля це належить до доброго тону, але моя приятелька має ледве сім років іходить до другої класи.

Навчив я Марусю, що як її запитати, хто вона така, відповідає: я українка-демократка!

Пані Оксана, щоправда, протестувала проти цього, мовляв, Марусина поведінка і так надто демократична, щоб мала ще тим вихвалюватися. Я знову стояв на становищі, що коли живемо в демократичному світі і батьки силою обставин подемократизувалися, то дочка повинна гордитися своєю демократичною принадлежністю. Остаточно — виграв — я.

Але... В домі панства Тягнибідів демократії немає.

В тому переконує мене як найкраще тонка австралійська стіна.

— Ти вже знову ніс в газету всадив? І так політиком не будеш і від третьої світової війни людства не врятуеш!...

Це так пані Оксана починає свій щоденний молебень до чоловіка.

— Чуєш? Рушся! — кажу, — Бачиш, що ледве на ногах стою. Накрий до столу!

Пан Тимотей щось муркоче під носом, але задзвініли тарілки, значить таки рушився.

А пані Оксана продовжує: — І що ти таке робиш? Перекрутишся тих вісім годин у фабриці, помиеш дигину, накриєш до столу, опісля помиеш посуду, позамітаєш, раз на тиждень випереш білля і почистиш меблі і — це вся твоя робота!

А я? Напрацююся у фабриці, що рук і ніг не чую, прийду до хати, зварити треба і погладити те, що по прав. До домівки заглянути мушу, раз на тиждень до кіна піти треба, книжку дочитати необхідно, бо до бібліотеки віддати пора, і знаєш, що з того австралійського клімату голова мені болить та й по «Бексі»

хоч на півгодини покластися треба. А тут і шкарпеток та білля до церування й облатання ціла гора призбиралася. Попросту сил і часу мені вже не стає!...

Затихло. Пан Тимотей не обзвався, мабуть, єсть.

Але за хвилину чую його грімкий голос:

— Чи ти будеш їсти, бахоре, чи паском попросити треба. Півгодини над тарілкою сидить, як жид на покуті, а кишки в животі марша грають! Каліка! Сім років і їсти не вміє!...

— А ти не кричи, бо ми не поглухли! — вмішується пані Оксана. — Підеш поміж люди, то сидиш тихо, наче води в рот набрав, а в хаті то кричиш, мов той «Боруля» на сцені. — Поглянь! — перебиває пан Матвій, — вже знову штани мені поплямила. Два дні лише, як від клінера приніс.

І тут Маруся, мабуть, дістала по руці, бо починає з високого «С».

А вслід за нею пані Оксана на півтону нижче:

— Скільки разів я вже тобі говорила: ти мені до дитини не мішайся! І бити її не смій! В тебе рука важка, до джекпіка добра, а не до дитини. Ще руку перев'єш і каліку зробиш!

А малій Марусі цього тільки й треба:

Мамо, рука болить, не можу ложки вдергати, накорми!

І так воно щодня, хоч, щоправда, з різними варіантами. Скажете: — Шо ж? «на похиле дерево й кози скачутъ!» В тім саме й лиxo, що попусті такій-то, то починає так би мовити, наче б дістала австралійський «вірус». А навіть як тому доброму чоловікові така кара по голові скаче, скажіть: Чи це демократично? Чи це з точки зору подружньої етики? І чи це, врешті, педагогічно при дитині насідати на чоловіка. Як потім ця дитина має шанувати і слухати його?

Оце Вам, пані, тема до гутірки на ваші жіночі схо-

дини.

Але, проівачте, я почав собі з вами дискусію і забув, що фейлетона ще не закінчив.

Вчора зустрічаю Марусю. Вона привіталася вже здадека і кричить до мене:

— Пане Грицьку! Я українка, але вже не демократка!

— А це чому? — здивовано питаю.

— Бо тато розсердився і сказав мамі, що вона Гітлер в спідниці і в хаті не демократія, а мамократія. І я тепер українка, але мамократка!

ЗРАДА

(Скетч - хвилинка)

Ніч. Світить місяць. На лавочці парка в обіймах.

Він: Лиш ти і я... І щастя квіт
Коханням розцвітає...
Не треба слів. Нехай серця
Пісень нам заспівають.

Вона: Торкнись устами уст моїх
І впиймось до нестями...
Хай зміниться на казку світ
І жиймо тільки снами.

(Застигають знову в палкім поцілунку).

Третій: (вбігає старший панок, побачив їх, з тріумфом:)

А!... Нарешті, на гарячім раз
Вдалось мені зловити вас!...
(Стріляє з пістоля парочку, з пафосом:)
Прийшла на вас хвилина ця остання!
Закінчилось усе: і зрада, і кохання.
(Вдоволено ховає пістоль, надіває окуляри)
Як честь велить, покарана провина.
(Підходить ближче, дивиться на забиту парочку.
На його обличчі здивування, яке переходить
в переляк. Він відскакує вбік)
Боже! Що я зробив? Це ж не моя дружина!...
(Безпомічно дивиться на публіку і втікає).

Завіса скоро падає.

ДАР ВІДГАДУВАННЯ

(Гумореска)

Стою на станції в Лідкомбі й чекаю на поїзд. Дивлюся, а напроти, під стіною, стоїть хтось ніби знайомий і гризе нігти. Я мав навіть охоту крикнути — смачного! Але чомусь вкусився за язик. Придивляюся близче й очам своїм не вірю. Та невже це Михайло Цебрик? Похудів, почорнів, очі хворобливо світяться... Попросту нагадується гамлетівське: «Ті бі, чи не ті бі?»

Моя цікавість не витримує. Підходжу до нього і, штовхнувши добросердечно під ребро, питую:

— Михаську, це ти, чи тінь твоя по відтвіщуючій курації?

А він дивиться якось розгублено на мене й у відповідь чую неохоче: «Е!...»

Та мене чимбудь не збутись.

— Слухай, — кажу, — що це з тобою? Пістряк? Жінка зловила на гарячому, чи, може, викинули з партії, як того Лянду?

— Ні, ні. Нічого подібного, — заперечив. — Якби не нагніт між пальцями на лівій нозі, то здоров'я окей. Поза тим, небезпечний вік для сексоманії перейшов, а до партії я неприналежний...

— Ну, так тоді що? — питую.

Оглянувся недовірливо довкола й прошептав: — Я маю дар відгадування...

— А!... то може мені скажеш... — і я тицьнув йому під ніс долоню.

— Ні, ні. Не те, — перебив нетерпляче.

— Ага, вже знаю, — подумав я вголос. Мені пригадався Осовецькі, колишній ясновидець з Варшави. Я витягнув хустину від носа й кажу: — На, понюхай і скажи, хто вкрав мені нову складану драбину з гаражу?

Та Михасько розсердився на мене: — Що ти з мене ворожбита робиш?... Ні, я чорною магією не цікавлюся, і не бавлюся в детектива. Я маю дар відгадувати, котрий кінь прийде перший на перегонах. Це вроджена спеціальність і мало хто вміє... Цього не навчишся. От, пан Евзебій Стричок, той що скінчив був три семестри медицини, здається, людина ніби вчена, а цього не втне.

— Ну і що?... — питаю, — добре на цьому виходиш?

— Та в тім саме і сук, що ні, — перебив. — Багато людей за моєю порадою виграло. От, наприклад, мій бос двічі виграв, помічник магазинера, міс Пеппернат і ще дехто, але ти їх і так не знаєш...

Тоді я подумав собі: — Коли ти, Михаську, чужим людям набиваєш кишені, то чом не попробувати самому? Пару фунтів відкласти в кишеню так, щоб жінка не знала, непогано... (вона ж категоричним імперативом заборонила мені грati на конi!). То ж, як я задумав, так і зробив. Знаю, де вона ховає банкову книжку. Пішов я і вибрав 20 фунтів. Мій внутрішній голоскаже: — став на Моріллу. Поставив. І що ж ти скажеш? Морілла прийшов другим. Першим був Блек Прінц, і я прогорів.

Досьогодні не можу зрозуміти, як це сталося. Але 20 фунтів нема. Розумієш? Нема, якби корова язиком злизала... А тепер, як жінка подивиться в банкову книжку і побачить... то краще б я був на світ не родився!...

В цю ж мить під'їхав поїзд.

— Мені пора! — крикнув Михасько, але нікому про

це не говори!...

Він скочив до вагону і сів на другу лавку спереду при вікні. Нервово розгорнув газету і щось дуже уважно читав.

Цікаво. Я підійшов до вікна і поглянув з-поза його плечей. Перед ним було звідомлення з перегонів у Рендвіку.

От і непоправний!

А скільки то таких наших Михаськів через цей «дар відгадування» пускає важко зароблені фунти за кінськими хвостами?...

І я подумав: Як то часом добре, коли жінка держить міцно гроші у своєму малому кулаці.

ВЕСЕЛИЙ ВЕЧІР

Веселого сьогодні так мало на світі, що чоловік, спрагнений за гумором і усмішкою, часом шукає його навіть у чужих жінок, звичайно без відома своєї дружини.

Я не мав наміру йти на цей Веселий Вечір. Улаштовували його кабраматські жінки місцевого Союзу Українок. Моя дружина була поважно перешкоджена. Скорочувала дочці спідницю на фасон а ля Шрімпса і ніяк не могла збалансувати модне з пристойним. То ж дружина була зла не на жарти і випхала мене з хати, то як можна вимагати від жінок, щоб почали точно імпрезу? I це сповнилося акуратно. Я прийшов точно і не раджу на майбутнє нікому цього робити.

Мене взяли за якось голову чи інспектора і посадили у першому ряді. Дивлюся праворуч — сидить пані. Дивлюся ліворуч — пані. Поглянув позаду себе — дві пані. А далі публіки, як кіт наплакав. Все ж між публікою побачив я ще трьох мужчин і почув себе дещо вільніше.

Приглядаюся цій правій пані — ніби десь уже бачив, приглядає лівій, і ця ніби на вигляд знайома. То ж слово по слові і пізнав їх на язики. Нічого, середнячки -- 45 слів на секунду. Сидимо, балакаємо про все й ніщо, а підвищення, що має заступити сцену, — порожнє. Минає п'ятнадцять хвилин, нічого. Минає півгодини, вже і людей пізвалі зібрались, а на цім підвищенні без змін. Приблизно по 45 хвилинах вийшла сама пані голова. Типова бльондина, обіцююча

усмішка, взагалі жінка — прошу дуже. Вийшла й каже: — Вам, певно, цікаво, чому не починаємо?... Ото ж чекаємо на ті пані, що мають робити гумор, а їх нема. Після цього обернулась на своїм високім закаблучку і вийшла.

Я почав плескати в долоні, бо і пані гарна, і те, що сказала, було сміху варта. Але, обі мої сусідки поглянули на мене з докором і на їхніх обличчях можна було читати німе обурення. Мої руки опали.

Чую праворуч: — Що це ви прийшли нам тут вечір розбивати?... Чую ліворуч: — бідна жінка в клопоті, виправдується, як може, а Ви ще й в долоні плещете!

Похнюпив я голову і замовк. На фронти воювати сьогодні мені вже не під силу.

В цю ж мить показалася друга пані. Мабуть, десь в офісі працює, бо така важко-поважна, з офіційною усмішкою. Вона довший час казала, що буде далі, тож потішила нас словами: Починаємо тим, що маємо, а далі побачимо.

І дійсно. По ній вийшла та бльондина — голова — і мала короткий балак, що часами навіть подобав на вірш. Вона сказала, що кабраматські жінки вже п'ять років ювілею мають і з тієї радості обходять його на весело. Потім вичислила усіх членок і що котра робила, не забуваючи навіть за себе згадати. На кінець додала, що вони, тобто жінки, з Управою Громади за панібрать. Нічого казати, дипломатка.

По ній щойно почалася програма, широка, об'ємиста і майже жіноча. Чого там тільки не було! Приватна кореспонденція до якоїсь куми, що на пані пустилася і відбита в газеті як суспільна діячка. Віршована декламація, щоб жінки бралися до роботи. Далі дві пані з молодого вже нарибку дуже гарно грали венеціянського вальса, разом на одному піяно. Приклад жіночої згідливості, гідний до наслідування. Після них вийшла

літня вже жінка в сільськім строю (мабуть, ще з краю!) і цілий час жалілася, що якась її знайома, Параска, взяла на язик і по людях обносить. Ага, був хор, теж жіночий. Стояли рядочком мов: На стан відчисли! Гарно співали, але з малим непорозумінням в цій пісні, що називалася «Я чекаю на тебе!». Слова зворушливі, мелодія настроєва, а на обличчі, замість замріяних очей і чарівної усмішки, грізна повага, якби щонайменше за «Бояном» підтягали кантату. Щойно в наступних, більш загального характеру піснях, мені вдалося нав'язати з ними серцевий контакт.

Потім була шкільна точка. Старша жінка розказувала, як то у нас, в краю, відбувалися домашні курси на пастухів. Було з чого посміятися, але практична з цього наука лише для фармерів, а тих якраз не було.

Все ж, без мужчин їхня програма не могла обйтися. Той старший дуже гарно балакав. Казав, що люди брешуть, як собаки, але, коли це випускати другим вухом, то перестають. А молодший то вже скоро змутився, бо часто приставав. Говорив про патріота на печі. Що ж? Ми, стари, ще рідну піч пам'ятаємо, і до свого нас тягне, але, поволі починаємо марш на Руквул, і справжні патріоти переводяться...

Вибачте, був ще третій мужчина. Робив з бабою зі села перепис населення, але ця його скоро вимела, і на цьому був кінець першої частини. Сміху була повна заля, бо й було з чого.

А в другій частині того ювілею пробували робити забаву, але якось їм то не йшло. Мабуть, не було в гостей доброї мелодії до танців. Зате з великим успіхом проходив чай і кава, що ними ювілейні пані частували гостей. Я дістав лише бісквіта. Обіцяла якась з тих пань дати й чай, але на тому й осталось. Упоминатися було мені соромно, щоб не подумали собі часом, що чоловік летить на дармоху. А може докопалися, що

я — жоден голова, ні не інспектор.

Тож ще раз поглянув я на ту бльондину-голову і поїхав з кумом додому. Але веселий ювілейний вечір Союзу Українок у Кабраматті був справді добрий. Як то кажуть:

Було на що подивитися і з чого посміятися.

Давайте таких вечорів нам більше!

ГРОМАДСЬКІ СВАХИ

Щороку перед Маланкою починається мій клопіт на здорову голову. Вже вечорами не запалюю лямпи в хаті, вже й з хати тікаю, а все таки чоловіка знайдуть і доти його намовляють, поки серце не зм'якне.

Приходить дочка, щоб батьки не знали. Приходить мати, щоб дочка не знала. Врешті, приходить батько, щоб обі не знали.

А всі приходять з одним: щоб мої сусіди син, — син Кафаська, Юрко, взяв Марійку, Надьку, Ірку чи Софійку на Маланку.

Біда. Не хочуть наші хлопці брати дівчат на забаву. Бояться, кажуть, зобов'язань, бо зараз їх заручать чи женятъ.

Дівчатам іти і просить якось незручно, скажуть хлопці, що летять за ними. Ніяково просити й батькам, бо зараз подумають хлопці, що їх ловлять чи каптують для своїх дочок. Попросту робиться блудне коло, в якому ні початку, ні кінця, як кажуть, без горілки таки не розбереш. Кожний має свою рацію, і винуватого нема.

Мені ж, правду кажучи, вже набридло йти і світити очима за чужих дочок. Тож вирішив я справу прослідкувати.

Хоч маю до танцю дві ліві ноги, хоч слон наступив мені на вухо, а до копи років небагато вже осталось, все таки обтріпав я з нафталіни моє чорне убрання і пішов на Маланку.

Приходжу, а там народу зібралося, як під церквою

на Великдень, майже вся Сіднейська Україна. Можна було побачити знайомих, що їх роками не бачив, а навіть і таких, що їх взагалі не хотів бачити. Попросту людей повно на залі, як рано в «басі» до роботи.

З бідою дістав я єдине вільне місце при столі в куті, під стіною. Товариство виключно жіноче, вік небезпечний і, крім цього, якраз як для мене. Сидять собі «добродійки», крізь паперові соломинки цідять лімонаду в животики, а язички, мов добре наоливлені машини, тарахкотять, аж любо.

Що ж? Витягнув я з задньої кишені штанів пляшку Мед-Кока з «Конкретівкою» власної мішанки: З бренді, 2 віски і 1 Кока-Коля. Потягнув я раз, другий, блукаю очима по залі, а тут вуха, як антени, наставляю й чую:

— Він, мабуть, на дієті...

— Можливо, але ця маринарка певно ще пам'ятає контракт!

— Що, він ще в широкій краватці? Е, то якась глуха провінція!...

Смикнуло мене це під серце і мало не зрушило з крієла. Це ж про мене мова. Все ж закусив я губи й мовчү. Виявилося, що я таки добре зробив, бо «добродійки» з мене перекинулися на танцюючих.

— А що, не казала? — запитала висока худорлява пані з волоссям кольору пропаленого медівника. — Таки взяв Галину вже третій раз. А пара була б нічого...

— Подивіться, подивіться! — затарахкотіла друга і мало рукою не заіхала мені попід ніс. — А мама сидить, як пава, і з радощів мало не розплинеться... Це ж майже 10 стонів!

— А знаєте, — вмішалась третя, округлі форми якої зовсім не відбігали від згаданої мами, — дочка буде така сама. Подивіться на її стегна, вже сьогодні завдатки видно... Але йому подобалась... Хоч лише на інтермідії сіла, але зате є фунти!... О, шепнув їй щось

до вуха... Ви бачите? Стали посеред залі. Кажу вам, з цього щось буде!...

— Чекайте, чекайте — старалася їх перекричати добродійка з декольте Катерини Великої чи Марії Терези. А з ким то Каліфаськів Юркоувесь час витанцюве? Це ж студент другого року, тільки не знаю вже тепер чого... Хлопець пристійний і поставний, зачіска під Ельвіса...

А хто ж вона? — перебила ця суха, висока. — Перший раз бачу... Якесь таке ніщо...

Я насилу себе опанував. Це ж взяли на яzik мою похресницю Софійку. — Але вміє хлопця коло себе тримати, — додала ця з округлими формами. — Бачите, як очима завертає? Та й він не від того, хоч міг би знайти крашу... Ну, ну... Накльовується нова пара! А його старі довго не будуть чекати... Він, мабуть, чи не підходить віком до В'єтнаму...

— Що ж, — запитала висока знову, — треба мені погратулювати, хоч ця молода, таке велике ніщо, але зате суконка! Сама говорить за кишеню батьків!...

Я таки довше не втерпів.

— Не гратулюйте, не гратулюйте! — кажу, — Юркові до женячки ще так далеко, як мені бодай до голови Громади. А ви, громадські свахи, заки обмовляти інших, погляньте наперед на себе! Це ви відстрашуете хлопців від дівчат!... Сватаете, заручаете їх, жените, хоч їм і не в голові. Залиште їх самих, що має бути, те й буде! Це лише там, де чорт не може, то бабу пішле! А коли якась пара має бути, то вони при Божій помочі зійдуться, без чорта і без вас!...

І заки вони вспіли відкрити рота, я пішов від стола й замішався між танцюючі пари.

АМАТОРИ

(Комедія на одну дію)

Дієві особи:

Режисер

Шибавий — герой-любовник

Ганнуся Гичка — героїня

Іван Гичка — її чоловік

Заповідач

Суслик

Дія ведеться на сцені під час проби аматорського гуртка. Місце дії на еміграції.

Заповідач: (виходить перед завісу). Дорогі глядачі! Уявіть собі, що вас тут нема і заля порожня. За хвилину відбудеться проба аматорського драматичного гуртка. Борони Боже, не сіднейського ні мельборнського, ні навіть не виссаного з пальця уявою автора, а такого пересічного, яких було у нас чимало дома, опісля — по тaborах і яких не бракує зараз на еміграції. Дія на такій пробі ведеться не лише на сцені, але і в залі, тому і тут не буде інакше. В зв'язку з тим, я просив би шановних глядачів не розбивати собі уваги, сидіти спокійно на своїх місцях і в ніякім випадку не ставати на крісла чи втрутатися до дії. Ручаюся, що не дійде тут до бійки, бо це театр, а не забава, і по закінченні вистави вийдете звідсіль у такому стані, в якому прийшли сюди. Тому, що ми в Австралії, вже

силою самого факту проба цього гуртка не буде в Америці чи Канаді, хоч, властиво, могла б бути і в Аргентіні. Все ж мушу шановних глядачів запевнити, що ця проба рішучо не є про бою нашого драматичного гуртка. (Заповідач вийшов, і відкривається завіса. Бачимо пересічну театральну сцену. Справа частина нутра хати з вікном, зліва, в глибині сцени, під стіною, стоїть лавка. Сцена і перед залі освітлені. Режисер сидить на лавці і перелистовує п'есу. Раз-у-раз дивиться неспокійно на годинник. Врешті, не витримує, встає, закурює цигарку і починає нервово проходжуватися по сцені. В залі скрипнули двері. Режисер підвівся. Входить Шибавий, гарний мужчина під тридцятьку. Він іде через усю залу і вже з середини здоровкається з режисером).

Шибавий: Добрий вечір, пане режисере! Ще нікого нема?

Режисер: Доброго здоров'я! Ні, ви перший. (Шибавий підійшов до сцени, вискачує нагору і подає замашисто режисерові руку). Ну, як там, ролю вже вивчили?

Шибавий: З тим то біди нема. Я не маю треми. Трохи щось підучивсь, трохи ще підучу, а решта піде за вухом.

Режисер: Як за вухом?

Шибавий: Ну, від сүфлера. Ми в таборі завжди так грали, і було добре.

Режисер: А я все ж таки хотів би, щоб ви грали без сүфлера. Звичайно, контроля на всякий випадок буде, але ролю треба кожному вміти напам'ять.

Шибавий: Ой, пане режисере, то не піде. Тяжко лізє в голову, бо то чоловік на тій голові не лише має ролю...

Режисер: А Ганнуся вивчила... Здібна жінка і якби так над собою попрацювала, могла би бути з неї добра акторка. Жінка з талантом.

Шибавий: Вишкрябалася. А в таборі то таке тендітне було дівчинисько. Тепер то жінка і гарна до біса. Аж шкода для такого чоловіка. Не можу нічого злого сказати. Хлопчисько добрий, але за тим ніщо його не цікавить. Але... скажіть, знаєте, таке мляве. Тільки фабрика й хата. То, пане режисере, чому ви мені завжди даєте грати молодих? Тепер ось знову граю того Стодолу.

Режисер: Стодолю, а не Стодолу. Ви граєте Назара Стодолю.

Шибавий: Як звав, так звав, але молодий. А я раз хотів би заграти такого старого, щоб мене ніхто не пізнав. Ось, колись тутка був я в кіні. Файний кавалок грали, як хороба. Знаєте, сидить собі такий старий панисько, в окулярах і ціптовій краватці, а такий сухий і миршавий, ну просто — хрущ. І приходить до нього молодий, що залибився в його дочку. Кажу, хлописько, що тільки його до джекліка заганяв у вотерборді. А той миршавий дідок поглянув на нього з-під лоба і навіть говорити з ним не хоче, лише пальцем показує на двері. Якби так на нашого натрапив, то так би йому заїхав, що й ногами накрився б, і не було би навіть що збирати. І що ви скажете? Той хлописько лише вовком поглянув на нього і пішов, як збитий пес. О, такий кавалок показати нашим людям, то мали би з чого сміятися!... (справа входить відразу на сцену Ганнуся й Суслик).

Ганнуся: Добрий вечір, пане режисере. Ага! Переказувала Стеха, тобто Бовдуничка, що сьогодні не буде на пробі, бо поїхала з чоловіком до кіна.

Режисер: То погано. А ви сьогодні теж спізнилися.
Ганнуся: Бачите, на нашій вулиці була публіка. Чепіга побив свою жінку німку.

Шибавий: А то за що?
Ганнуся: Бо мусів. І де він собі таке чудо надибав, то не знаю. Німки, звичайно, господарні, а та лише цілий день на ліжку, комікс у руках, на колінах цигарки і з губи робить комін. Кажу вам, не щоби обмовляти, але фактом правда — то бруд там по коліна. От Чепіга вертався з праці й зайшов до бару. Ну, звичайно, під охотою приходить до хати, а вечері нема. Слово по слові і перехрестив її буком, як то кажуть, вздовж і впоперек. Але добре її так. Не маєте поняття, що то за вредна баба. На нікім і нитки сухої не лишить.

А потім, по дорозі, здибала мене Буличенко-ва Наталка і... Ви чули? Параска Щурик буде мати...

Шибавий: Та що ти кажеш? І хто б то сподівався...
Вісім років не було нічого.

Суслик: А я все кажу, що то всьо робить австралійський клімат.

Режисер: (з усмішкою) А тепер, мабуть, на вас черга, пані Ганнусю.

Ганнуся: (стріпнула руками) О, ні, ні. Спершу треба сплатити фрідж і вош машину, а тоді щойно можна подумати про дитину.

Суслик: Пане режисере (чухає голову), то може будемо пчинати. І так нікого більше вже не буде.

Свати мають овертайм, а Гнат вже третій день в ліжку. Щось йому влізло в крижі...

Режисер: Ов! То дуже погано. Стехи нема, Гната нема, сватів нема, то що ж нам сьогодні робити?
Чекайте! (задумався на хвилину). Ось що: пе-

рейдемо всі любовні сцени. Вони у вас виходять все ще не природньо. Прошу, почнемо з першої дії, як Галя кидається батькові до ніг. (Режисер зіскочив зі сцени і пішов кілька кроків по залі. Аматори відтворюють бажану сцену).

Пані Ганнусю, прошу лише кінцеві слова. А ви, Суслик, чого затиснули п'ястуки?

Суслик: Бо я маю бути злосним.

Режисер: Та хіба до того треба затискати п'ястуки?

Суслик: То вже така моя звичка.

Режисер: Але ж ви не граєте Суслика, а Хому.

Суслик: Але чоло зморщити ж можу? Звідки люди будуть знати, що я злий, хіба по голосі. (до Ганнусі) та лапайте вже мене за ноги, так є по книжці.

Ганнуся: «... зашо хочете мене убити? Хіба ж я не дочка ваша?» (плаче).

Шибавий: «Камінь! Залізо!»

Режисер: Починайте зразу від «бідна»...

Шибавий: Ага! Добре. «Бідна, бідна! У тебе нема...».

Режисер: По другім «бідна» піднімаєте її. (Шибавий піднімає Ганнусю). Ой, не так різко, Шибавий. Це ж не джекпік, а жінка. Повільно, делікатно... (піднімає знову), цього руху не робіть. Ви не підкрадаєтесь. Просто підійдіть крок до неї і підойміть. Все.

Шибавий: піднімає) Бідна...

Режисер: Нема бідної. Ви вже її підняли.

Шибавий: Ага! «В тебе нема батька, серденько мое...»

Режисер: Шибавий, дайте більше серця, з любов'ю... (Суслик оглянувся). А ви чого оглядаєтесь?

Суслик: Та... скучно так кілком стояти цілий час.

Режисер: Це ж проба.

Суслик: Та проба, але...

Режисер: Зробите так під час вистави і змажете цілий образ.

Суслик: Е, на виставі не змажу.

Режисер: То не мажте і на пробі. (до Шибавого) Прошу, повторіть ще раз.

Суслик: Тож кажете не оглядатися.

Режисер: Я говорю до Шибавого.

Суслик: Ага!

Шибавий: Бідна...

Режисер: Не бідна, а бідненька.

Шибавий: Та хіба не все одно? Тут мені завжди плутається. «Бідненька, серденько мое, пташечко моя безпритульна!» (цілую).

Режисер: Зле. (підходить до сцени). Погано. (Входить на сцену Іван Гичка. Він ніким не зауважений, розглянувся довкруги і стає за декорацією). Ви це робите так, наче б застукали дівчину в темнім кутку. Повторіть ще раз.

Ганнуся: Але без цілування!

Шибавий: Йой! Яка гонориста стала. Але в таборі, як ти йшла з водою в третім бльоці і я тебе поцілував, то було й овшім, тільки воду розлила.

Ганнуся: То було в таборі, а тут я заміжня і не хочу.

Режисер: Шибавий, я вже стільки разів говорив, що в театрі ніхто направду не цілує. Не забувайте, що на виставі будете мати грим. Прошу, повторіть поцілунок.

Шибавий: Бідненька...

Режисер: Лишіть бідненьку, цілуйте. (Шибавий знову поцілував по-справжньому).

Ганнуся: Свиня! (Шибавий сміється).

Режисер: Ні, це погано. Шибавий, ви не вміете цілувати...

Шибавий: (ображено) Я не вмію цілувати? Пане режисере, та хіба ви знаєте, скільки я вже дівчат переніс?

цілував у своєму житті?

Режисер: Можливо, не перечу. Але поцілунок в житті і на сцені — це зовсім дві різні речі.

Суслик: Пане режисере, я йому покажу.

Шибавий: (здивовано, з посмішкою) ти?...

Режисер: Прошу, покажіть. (Суслик цілує з профіля і теж по-справжньому). Ні, Суслик. Це теж недобре. Цей поцілунок радше кіновий, розрахований на ефект. Але я вам уже показував, як треба цілувати. Чекайте, я вам ще раз покажу. (режисер вискочив на сцену). Дивіться добре, Шибавий. (підходить до Ганнусі, повертається спиною до Івана і показує поцілунок). Бачите? Так треба зробити. Прошу, повторіть. (Шибавий цілує, тим разом добре, але знову по-справжньому).

Ганнуся: (обурено) Ще раз поцілуеш і дам по зубах!

Іван: (скорим кроком виходить з-поза декорації й піднесеним голосом). А я того всього маю досить! (підходить до Ганнусі і бере її за руку). Ганко, йдеш додому!

Суслик: Іван!

Ганнуся: Івасю! А ти звідки тут взявся? А де ж овертайм?

Іван: Не було, то й прийшов подивитися на ту пробу. Ім увидів. Файна проба, нема що казати. Трох зібралися на єдину і роблять си практику цілування. Та ше й си добирають, то так, а то сяк...

Режисер: Але ж, пане Гичка, це ж проба і в тому немає нічого злого...

Іван: Для вас, певно, що ні.

Режисер: Не тільки для мене. Це ж п'еса. І коли любовні сцени у них не виходять добре, то треба зробити пробу. Бачите, з професійними акторами не було б того клопоту, але, зрозумійте,

що це аматори...

Іван: Так, аматори, але до чужих жінок, а я жінку маю для себе! І хочете знати, як цілуєсі жінку то вам покажу. (голосно цмокнув Ганнусю) О!... (погрожує Шибавому п'ястуком) А з тобов я сише поговору другим разом!... (Пішли. Хвилина мовчанки).

Суслик: Пане режисере, я біжу за ними. (побіг).

Режисер: (до Шибавого) А то все через вас, Шибавий. І говорив я вже вам стільки разів, що в театрі ніхто справді не цілує...

Шибавий: (чухає голову) Ой, пане режисере, театр — театром, але як це може бути так, щоби мати жінку в руках і то гарну жінку, та й не поцілувати? Та що ж вона подумала б собі про мене, що я патик або хлоп вже зовсім до нічого...

Режисер: (поглянув поблажливо на Шибавого, опісля з гіркою усмішкою) Ой, аматори, аматори!... Коли б ви знали, як вам далеко до справжнього театру...

Завіса

ГУП ЧИ ТУП?

Вдома було так: «Як по копі, то й по хлопі». Хлоп ставав дідом і йшов на піч відпочивати, а пан переходив на емеритуру. Тут усіх називають пенсіонерами і вік піднесли на п'ять років, мабуть тому, що тепер люди стали довше жити.

А старіються люди тут, як і вдома. По-різному капцяють. В одних голова робиться біла (або сива), в інших подібна до мапи Австралії: довкола берегів поросла, а середина — пустеля і то така, аж блищиць. Одному не дописують ноги чи пам'ять, іншим долягає живіт або якась інша частина грішного тіла. А всім ще здається, що можуть, тоді, як звичайно, вже не годні...

Правда, жінки рідко коли старіються. Принайменше так їм здається. А, врешті, це часом і важко сказати, бо сьогодні бабуні вже й по тридцятці трапляються...

А в нашій спільноті найскоріше старіються пластуни. Котрому тільки минуло 25, того зразу відсилають до сеніорів.

Що ж, прийшов час, постарів і я. Замість грошей, заніс до банку «останню волю» (на письмі!) і хоч від неї нема проценту, то, як та бабуня, що збирала зілля, скажу: нічого, хай і непридатне, бодай покищо. Купив я собі парцельку на вічний спочинок, трішки, ніби на горбочку, щоб, як будуть дощі, вода спливала. Від малої дитини страх не люблю, що мені зі споду було мокро.

Спочатку, здавалося, що робити з часом, а тепер че-

каю на «дейлайт». Що ж, господарство в мене велике: пес, кіт, чотири курки з півником, а кожне з них має живіт і, вибачте за слово, писок. А далі не знаю, чи то від курей, чи від старости — чоловіка тягне до землі. Але як залізу поміж грядки, як зачну порпатися, то не оглянуся, як уже й полуднє.

Правда, між грядками життя не запорпаєш, треба часом піти й поміж людей. Якось раз кажу жінці:

— Знаєш, стара (ох, як не любить вона того слова!), піду трохи на балак до Тимка Центрифуги (це так його прозвали, бо колись працював у молочарні).

— Та йди, — відбуркнула, — тільки й спокою, що тебе нема...

А сама перед телевізією сіла, ніс в «четири корнерс» всадила і, кажу вам, політик вроджений. Геть усе знає. Тільки наші політики й досі на ній не пізналися...

Ну, нічого. Пішов я таки до Тимка. А в нього, крім жінки, ще й Іван, церковний брат. Сидять за столом, пиво з баньок попивають (колись стояла водка — смирнівка чи козак, — але як підскочила на ціні, то й урвалося...).

Поговірка каже: де два українці — там три партії. Може, я на політиці не вчений, зате знаю, що ми індивідуалісти і що голова, то й розум. Можу це підтвердити незбитим фактом.

Як я став тільки на порозі, Іван аж у долоні сплеснув.

— А тебе що принесло, — питає, — сивий кінь чи весло? Та я тебе вже копу літ не бачив, ще як ти у Воторборді віндою возився і скакав із поверхня на поверх, як горобець...

— Було та й минуло, перебив Тимко.

— Він тепер такий, як і ми. От і добре, що ти прийшов. Ми тут якраз розбалакалися про таких, як ми — пенсіонерів. Шораз то більше їх між нами. То так ми собі гадали, що якби так ми всі разом трима-

ліся купи та ще й свою організацію зробили, то було б добре для всіх. Ми мали б у спільноті нашій свій кут і ще принесли б нераз і користь. Бо різні є в нас люди: майстри, кравці, малярі, різьбарі, музиканти, актори, інженери, вчителі і хто іх там усіх знає... А то кажуть: «пенсіонер», і махнули рукою. Правда, знають чоловіка тільки тоді, як «дай і дай!» А коли б ми були всі разом і мали свою управу, то тоді вже інше діло: можемо робити пікніки, прогулянки чи якісь інші імпрези, а головне — є перед ким поскаржитися, є кому за чоловіком обстояти, навіть нарікати в гурті веселіше. А на випадок смерти (хай іде на ворогів наших!) хтось сказав би ще й пару слів...

— Ну, то що? — кажу, — творім ініціативний комітет, ніким не вибраний і нікого не обов'язуючий, та й починаємо. А тоді, може, й інші підуть за нами.

Так ми й почали. На голову вибрали Тимкову жінку, як невтральну, забиваючи, що у світі немає невтральних жінок. Воно зараз і вилізло.

Тимко почав перший:

— Я думаю, що треба нам починати з малого, скромно. Отак при Громаді створити Гурток Українських Пенсіонерів, скорочено ГУП.

Я зразу пішов в опозицію:

— Якщо хочете, щоб ми щось собою представляли, то треба завжди стреміти до великого. От, створім Клуб Українського Пенсіонера — КУП. Клуб популярний, то й скоро зберемо всіх пенсіонерів...

А Іван так і перебив мені:

— А гроші звідки візьмеш на клуб? То тобі не катедра, фундаторів не знайдеш! А в покермашину чим будеш грati — гудзиками від сорочки чи від штанів?...

Як взяли мене на сміх, то я й скапітулював. Бачу сам, що з клубом нічого не вийде.

Тоді Іван із своїми чотирма пенами виїхав:

— Я думаю, що нам треба створити Союз Українських пенсіонерів — СУП. Воно і звучить серйозніше і з часом може об'єднаємо всіх пенсіонерів в Австралії...

Тут Тимкова жінка не відержала. Як не затарахоче, як не висиплеться, так що ми тільки очима закліпали:

— Дивіться, який міцний знайшовся! Ще своїх не зібрав, а вже над усіма пенсіонерами в Австралії босувати хоче!... Ні, ні! На СУП рибку не зловите. А, врешті, хіба ви знаєте, що це таке СУП?... Це наші брати з-над Дніпра так називають — зупу. Хіба, що вам символіки хочеться, то так і кажіть зразу. СУП — це ті, що живуть на зупі. І не дай Бог, ще в таку годину виговорити... А що, може, ще хочете жінкам конкуренцію робити? Я вам не раджу, бо з жінками ніхто ще не виграв. Є один Союз Українок на всю Австралію і того досить!...

Я таки не витримав:

— Та, чекайте, пані, ми вас вибрали на голову як невтральну, а ви починяєте...

Вона аж підскочила:

— Хто невтральний?... Я?... Та ж хіба я не законна жінка моого чоловіка?... Все, що його торкається, то й мене обходить! Хіба ви забули, що «найкраща спілка — чоловік і жінка?...» Хочете, чого вам треба знати, то я вам скажу. Високо не літайте і низько не сідайте. От що вам треба заложити: Товариство Українських Пенсіонерів із статутом і параграфами, щоб кожен знов — що і як далеко йому можна... Так, шановні пенсіонери, вам потрібний ТУП!...

І на підтвердження, замість аргументу, тупнула ною.

— А я таки думаю, що краще ГУП, почав Тимко своє...

— Ти краще не думай. Завжди мусиш поперек дороги ставати. Як кажу ТУП, так ТУП!

— ГУП!...

— А я сказала ТУП і буде ТУП, ТУП, ТУП!... І затупала обидвома ногами.

— Замовчи, а то як гупну!...

— Хто, ти мене?... І взялася за боки.

Бачу, що починає бути гаряче, а тому задкую до дверей і кажу:

— Знаєте що? Бачу, що ми тут нічого не вирішимо. До того треба більше людей... От, скажу голові Громади, то може...

А сам у двері, і бувайте здорові!...

— А я попрошу отця, то може в церкві слово скаже,

— докинув Іван і побіг за мною...

Що ж?... Із власного досвіду знаю, що вимінү думок у подружжі все таки краще полагоджувати без свідків.

А тепер слово за вами, друзі-пенсіонери: зберіться і вирішіть, як вам бути — ГУП чи ТУП?...

КОЛЬОРОВА ПРОБЛЕМА

Прибіг до мене сусід із газетою в руках:

— Ви чули, ви читали?... — крикнув уже з порога.

— Що таке сталося? — питаю. — СКВУ переносять до Сіднею, Катедра вродилася, чи... Вільнодумець з В'юром ідуть на пиво?...

А він мені газету перед ніс тиць і каже:

— Ось, дивись!...

Читаю: «Статистика виказує, що а Австралії кожний четвертий чоловік — кольоровий»...

— Бачите, — каже він, — до чого воно йде?... Вже близько ніде не купите хати, а сідаєте до електрички, то їх там стільки, що в очах темніє...

— Та хіба це наша справа? — говорю. — Австралія не Україна, а, врешті, ви вже таки переборщуєте...

— Хто, я?... — і підскочив до мене. — Та хіба ви не бачили на телевізії хати того кольорового? Та там ліжко на ліжку, що й пройти нема куди... А на ту продукцію, самі знаєте, безробіття нема. І як так далі піде, то за п'ять-десять років тільки кожен п'ятий буде білий... Наши молоді спочатку не хочуть, а потім, буває, і не дуже можуть. Ми корчимося, хоч стан нашого посідання зростає...

— То яка ваша рада? — питаю.

— Ми мусимо мати своїх кольорових українців. Своїх турків, арабів, китайців...

— Що?... Засмічувати націю?... — я аж скрикнув, і мені потемніло в очах.

— А ви не хвилюйтесь, це ж для добра справи... — пробував мене заспокоювати сусід. — Ми маємо шу-

кати приятелів, приєднувати... А хіба можна краще, як не через подружжя?... Наши хлопці не скорі женитися, а й тих не вистачає для наших дівчат. Відомо — їх родиться більше, то...

— Ні, ні. Це неможливо, — я категорично заперечив. — Найкращий доказ, що за тридцять років маємо вже й українців-австралійців, але ні одного австралійця-українця.

— Бо ми над тим не подумали... Не було вишколу. Треба для дівчат на відданні зробити курс: як українізувати чужинця... А тоді...

— Що ж поможе українська крапля в чужому морі?

— Не кажіть (і накивав мені пальцем), поможе, не поможе, а може?... Ось в українському садочку в Америці наші негрики говорять гарною українською мовою. Ви ж знаєте, негри народ талановитий, зокрема в музиці й співі. Ану ж з того українського негра виросте якийсь новий «Сачмо» чи «Ельвіс»?

— Та ж Ельвіс не був негром...

— Це так лише, наприклад. Або виросте співачка чи танцюристка і прославить українське ім'я на цілій світ. Це ж можливо, правда?...

Що можливо, то правда, — кажу, — але дуже мало правдоподібне...

— А то ніби чому?...

— А тому, що як тільки почне підростати до «слави», то його зразу ж нам украдуть і зроблять з нього американського негра.

ДОДАТКОВА ПРАЦЯ

Десь із півтора тижня тому приходить мій бос і каже:

— Іди до контори, головний бос хоче з тобою розмовляти.

— А йому чого від мене треба? — питаю. — адже ти мій бос?

— Це правда, але він є моїм босом. Казав покликати тебе, а чого — не знаю. Іди, дізнаєшся, а потім мені скажеш.

— А від моєї англійської мови не заболить йому в шлунку?

— Не турбуйтесь, — перебив бос. — Адже у фабриці маємо лікаря і теж новоавстралійця.

Що ж? Слово боса — закон. Помив я руки, обтер хвартухом якоїсь дівчини, що забула його на столі, причесав волосся до шибки в вікні й пішов.

Перед конторою ще раз добре себе оглянув в шибці вікна: чи добре препрезентую Европу. Носки черевики пообтирав об штани ззаду, набрав повні легені повітря і тільки переступив поріг, а бос до мене не то з повагою, не то жартами:

— Ти служив при війську?

Я вдав, що не розумію, в чому справа, а тут думаю собі: що це він збирається мене на Корею посилати чи може хоче робити скрінінг? Але, мабуть, ні, — адже сьогодні наців випускають на волю, то що вже говорити про мене, чистого, наче сльоза на поламаному обличчі. Але... Признатись чи ні? — блиснула в міз-

ку думка.

Скажу «так», ану ж наскочу на біду, скажу «ні» — не знатиму, чого він хоче. А я вже змалку цікавий все знати.

А бос питаетесь вдруге, вже більш рішучим тоном:

— Чи служив ти при війську?

— Так, — кажу й виструнчився, наче перед десятником.

— У морській флоті, чи в піхоті?

— У бронетанковій частині, — відповідаю слухняно.

Бос скривився якось підозріло й далі питав:

— А мисливством займався?

— Так, але тут, в Австралії, нема на що полювати. На дівчат — вже трохи старий і жонатий, а на кріликів — не оплачується, бо жінка не хоче їх варити. Боїться, щоб до мене не причепився ваш австралійський «вірус». От, хіба часом ходжу рибу ловити.

— То й рибу ловиши? — зрадів бос. — Такого чоловіка якраз нам треба.

Поглянув я на боса і подумав: певно, знову дівчата щось у фарбі втопили і прийдеться тепер руками ловити. Але при чому тоді тут військо? І я знизав племчима.

— Одержиш додаткову працю, — обізвався бос і перебив мої міркування. — Годину перед працею і годину — по праці, тобто дві години «бекверк».

— Ол рейт. А що за робота? — питався з нетерплячкою.

Бос підсміхнувся загадково та й каже:

— Будеш щурів ловити. Дуже багато їх розплодилося в фабриці — шкоду роблять. Дістанеш в магазині двадцять п'ять добрих пасток. Щодня після праці понаставляєш їх у відповідних місцях по фабриці, а вранці перевіриш, скільки зловилося, і мені кожного дня даватимеш звіт.

— А що класти в пастки? — питаю. — Адже щур без приманки туди не піде.

— За приманкою кожного дня по полуздні будеш ходити до місіс Перкінс. (Ну, якщо приманка буде така, як ця місіс, то напевно ні одного щура не зловлю!) — подумав я.

— Працю пічнеш завтра. Ага! Для заохоти до кращого успіху будеш одержувати премію: за кожного зловленого щура — шилінг.

Подякував я босові гарненько за працю й пішов. Приходжу після праці додому і, не втерпівши, розповів жінці все, як було, про премію промовчав, бо жінка цупко тримає нашу спільну касу в своїх руках, — а так хоч на цигарки буду мати якого пенса...

Кожна жінка, звичайно, любить гроші, то ж і не диво, щи, моя з радощів аж поцілувала та й каже:

— Біжи скоренько до аптеки та купи фосфорової пасті. Я наварю каші, намажу тією пастою, а ти завтра порозкладаєш її на газеті по фабриці.. Кажу тобі, що успіх гарантований. Так колись моя мама робила.

На другий день зробив я так, як жінка веліла. Прийшов я додому й не можу дочекатися ранку. Цілу ніч снилося мені, що щурів ловлю. Тричі збудив жінку, злапавши її де попало з думкою, що це щур, а раз навіть злетів з ліжка.

Вранці, навіть не поспідавши як слід, побіг я до фабрики. Дивлюся — каші нема. Шукаю щурів, але й щурів нема. Всі закамарки у фабриці облазив на колінах, наче баба на прощі, і ні одного щура не знайшов. Виявилося, що австралійські щурі не будь-які патріоти. Не дивлячись на засади гігієни і можливість щурячої пошести, вони воліли згинути у своїх власних норах, ніж попасти в руки новоавстралійця. На щастя, один щур, мабуть, пізній Іван, якому вже каші не стало, зловився в пастку. Ситуація була врятована.

Звичайно, після того я закинув дальші спроби з кашею і почав свої велики лови з пастками. Але... Вислід зовсім незадовільний. Зловиться один щур, часом два, а це вже другий день підряд нема ні одного.

Біда. Як так дальше піде, відберуть у мене додаткову працю і гроши, а разом з тим і мою премію на цигарки. А найгірше те, жінка не повірить, що щури не хочуть ловитися, і скаже, що я нездара, і тоді не матиму спокою в хаті.

Думав я вже в справі щурів дати оголошення до газети, але редактор зараз схоче, щоб йому за це заплатив. Тому користуюся тією нагодою, що пишу фейлетона, і звертаюся до вас усіх, незнайомі мої друзі:

«Читачі! Увага! За кожного щура плачу готівкою чотири пенси. Присилайте на адресу редакції. До хвоста щура причепіть карточку з адресою: для Грицька Волокити. Щура кидайте в скриньку поштового үряду, бо там дірка на листи більша і щур легше туди пролізе. А коли б хтось не хотів з щурами возитися, може післати мені «щурячий» добровільний даток (не менше 1 шилінга) і обов'язково з допискою: для Грицька Волокити, бо редактор ще захопить гроши на пресовий фонд або віддасть на купівлю Українського Дому в Сіднеї. Список шляхетних жертвовавців буде поміщений в газеті на першій сторінці з кінця і з моєю особистою подякою».

Ось і бачите, дорогі читачі: «Не мала баба клопоту і купила собі поросся» — так і з моєю додатковою працею. Бос питав про щурів, жінка питав про щурів, щурі сняться мені щоночі, і тепер бачу, що гарна книжка Багряного «Звіролови» супроти моого «щуроловства» — це лише звичайна поетична фантазія.

НАЙБІЛЬШЕ СВИНСТВО

(інсценізований дотеп)

За столом сидить три добре підпитих мужчини, один з них стає і наливає чарки.

Заливайко: А тепер, кохані друзі, п'ємо за здоров'я моєї небіжки-жінки!

Всі: За здоров'я! (п'ють, опісля співають «многая літа». По відспіванні один починає нагло сміятися, і по руках його видно, що з чогось дуже вдоволений).

Шнапський: А ти з чого так? Кажи! Ми також хочемо сміятися!

Барила: Маю помисл! Панове, маю помисл, що вам і не снилося навіть! Кажу вам, то буде щось, чого ви ще не чули.

Заливайко: Ну, ну, говори!

Барила: Так. Тепер я маю голос! На крісло мене, як маю говорити! Як то кажутъ: екс катедра!

Заливайко: На крісло з ним, хай говоритъ! (висаджують його).

Барила: (увесь час старається тримати рівновагу). Панове товариство! Алькоголь — це найкращий приятель, бо він розв'язує людям язики, і тоді говорять усі щиро, хоч би навіть і не розумілися. Але відчувають це і... розуміються. Ми приятелі не від нині. Скільки брудершафтів ми запили в цих достойних мурах, але до сьогодні жодний не відкрив ще своєї душі. Маю помисл,

панове! Пропоную, щоби кожен з нас сказав, яке зробив найбільше свинство в житті.

Всі: Славно! Браво! Гурра!

Барила: Для ближчого обговорення справи пропоную посадити мене назад на крісло.

Всі: Згоди!

Шнапський: Як сидіти, то всім, хоч би і в криміналі.

Барила: (обурено) Що кримінал? Хто кримінал? Ви-
плюньте слово!

Шнапський: Я тільки так, щоб підтвердити брудер-
шафт. (спльовує і оба саджають Барилу на крі-
ло).

Барила: Отже, хто перший?

Всі: Ти! Це твій помисл!

Барила: Е... Я скажу, а ви потім не схочете. Пропоную,
щоб кожний дав слово чести, що скаже.

Шнапський: Що слово чести? Пропоную, щоб кожний
дав найсвятіше слово чести!

Заливайко: Замало. Що то є найсвятіше слово чес-
ти? То є тільки слово чести. Пропоную, щоб ко-
жний сказав: «Хай мене шляг трафить, як не
скажу! Це вже є щось більше...».

Барила: (стукає гальбою об стіл). Тому, що голоси по-
ділені, пропоную, хай кожний скаже пропозицію
за себе, і тоді є все в порядку.

Всі: Згоди!

Шнапський: (наливає) Ставляю за найбільше свинство!

Всі: Хай живе! (співають «многая літа»).

Барила: Отже, хто перший?

Заливайко: Ти!

Шнапський: Слушно, за абеткою ти перший.

Барила: Уступаю перед більшістю і годжуся. (Встає)
Слово чести, що скажу найбільше своє свинст-
во! (сидіє).

Всі: Слухаємо!

Барила: Але подивіться наперед, чи кого під дверима
нема. (встають, дивляться й сідають назад).

Всі: Нема!

Барила: Отже слухайте, я є касієром банку і найкращим довіреним своєго директора. Одного разу я на біржі заграв акціями банку і заробив вдвое стільки. Завдяки тому, маю сьогодні свою власну віллю і прекрасний город.

Шнапський: Це справді порядне свинство!

Заливайко: Гм... Барила! Він як вже робить свинство, то тільки порядне.

Барила: Слухно. Як ризикувати, то на цілого. А тепер ти, Заливайко!

Заливайко: (Встає). Хай мене шляг трафить, якщо не скажу своє найбільше свинство.

Шнапський: Точно, після умови.

Заливайко: Отже знаєте, мої панове, як я ще був молодий, то як мій директор виїздив, я ходив до його жінки. І знаєте, син директора то не його син, а мій!

Шнапський: Ну, то теж першорядне свинство.

Барила: І хто б то був сподівався, що він такий спеціаліст!

Заливайко: Гм... Колись, як я був молодий, то жінки шаліли за мною. Але що ж? Кажуть, як по копі, то по хлопі, і то свята правда.

Барила: Ну, тепер ти Шнапський.

Шнапський: Але ж овшім. Я зараз, тільки дозвольте, що мушу вийти на хвилину. Розумієте...

Заливайко: Розуміємо, розуміємо, тільки не сиди довго.

Шнапський: Ні, ні. Я зараз. (встає і виходить).

Барила: Цікавий я знати, що то Шнапський вистрихнув.

Заливайко: Знаєш, думаю, що це щось більшого від нас. Він, бачиш, так між нами кажучи... Це кри-

мінальний тип.

Барила: А може то недобре, що ми звірилися перед ним?

Заливайко: Як скаже він своє свинство, то нічого боятися. Один другого має в руках.

Барила: Слухно! Хай живе свинство! (наливає).

Заливайко: Хай живе! (п'ють).

Барила: Так, так. Якби не свинство, то чоловік ніколи не був би порядним чоловіком.

Заливайко: І ніколи нічого на світі не ужив би...

Барила: Ну, то може ще раз вип'ємо?

Заливайко: Слухно! (співає: «а хто п'є, тому наливай-те»).

Барила: Слухай, але його щось довго нема...

Заливайко: А може обдурив нас і більше не прийде?

Барила: Ні, то було би свинство!

Заливайко: Саме має сказати своє свинство.

Барила: Так, але сказати, а зробити свинство, то не є все одно!

Заливайко: Маєш свій помисл! То ти всьому винен!

Барила: А пощо ти годився? Як бачиш, що чоловік п'яний, то не треба ніколи цього брати серйозно.

А, врешті, ми оба є винні.

Заливайко: Я ні, тільки ти!

Барила: Ти також!

Заливайко: Ні, ти!

Барила: Або ми разом, або ніхто.

Заливайко: А я таки кажу, що ти! (встають і хочуть битися).

Шнапський: (входить) Ви, певно, посперечалися, чиє більше свинство.

Оба: А, є Шнапський!

Барила: Я казав, що прийде.

Заливайко: І я ніколи не сумнівався.

Барила: А власне, що ти!

Заливайко: Ні, ти!

Шнапський: Перепрошую, але чи ви дасте мені дійти до слова?

Барило: Слухно, оповідай! (оба сідають, Шнапський стоїть).

Шнапський: Отже, мої панове, коли я вчув ваші свинства, мені було соромно за мене, бо мої свинства були нічим супроти ваших. Але я не хотів оставатися позаду, і перед хвилиною даю найсвятіше слово чести, зробив направду порядне свинство.

Оба: Ну, ну яке?

Шнапський: Я попросту зателефонував до твоєго і твоєго шефа та розказав їм все те, що ви мені сказали.

Оба: (зриваються) Що?... (і рівночасно сідають).

Шнапський: (з усмішкою бере чарку, підносить догори)
Хай живе свинство!

ВОРОЖБА

(Монолог)

Прошу панства, нехай з вас ніхто не вірить у всякі ворожби! Говорю це з власного сумного досвіду. Я дався ганебно набрати! Подивіться на мене, це саме наслідки ворожби. А було воно так:

Перед двома днями приходить до мене господиня і каже: пане Влодку! Тут на одній вулиці є знаменита ворожка. Кажу вам, минуле й будуче співає, наче з хот! Я була захоплена. Геть все мені розказала. Знаєте, ви безумовно повинні до неї піти. Ви чайже кавалер! Довідаєтесь, що вам суджене!

— Е... пані Задирайко, — кажу, — це не для мене. У ворожок не вірю, а хто мені суджений, це вже мое серце краще знає. О! Послухайте, що воно говорить. І я притулив її, 72-літню голову до грудей, а до вуха так і приговорюю: Дарка! Дарка! Дарка!!!
А стара поправила окуляри, та й каже хитро до мене: Поки смість не звінчав, не кажіть гоц! А ну ж вам хто інший суджений?

По полуничні приходить помічник господині, еміритованій возньний судовий, Шкаралупа, й давай собі вихвалити ворожку: тому те сказала, а тамтому те, виходить: ясновидюча!

А за Шкаралупою стук, стук! У двері сусідка господині, Писковичева, і вже з порога до мене: — Обов'язково мусите піти. Всьо одно, чи вірите, чи ні. Це ж до нічого не обов'язує.

А за сусідкою стара бабка з подвір'я прилашти,

(знаєте ця, що то соромилася до відвошивлювання кареткою їхати і аж на другій вулиці до неї сіла). І собі торочить: такий молодий і красний з вас пан, а на года, справді, рідка. Що вам то шкодить? Спробуйте, а ну ж щось цікавого вчуєте? А за бабкою суне в хату сусідка з-за стіни, повитуха Недородкова і своїх чотири гроши додає: що, ви не були? Сором вам, то хто ж ніби має йти? Чейже ви кавалер! Ну? Хай би я вже знала, чи сподіватися від вас коли якого заробітку...

І так мене обмотали, так обмотали, що я пішов. Попросту для святого спокою. Ворожка мене за стіл садовить, каже збирати карти на три купки лівою рукою в сторону серця і каже повагом:

— Ви є з-під діви...

— Що? Питаю здивовано і вухам своїм не вірю.

— Ну... каже: ви родилися під панною.

Кпить собі, думаю, проклятуща... Та як не сяду на неї:

— Ви числітесь зі словами! Моя мама була порядна і правдиво-законна жінка Нечипора, Терентія Зелепути, блаженної пам'яті, старшого терціяна і моєго рицарського батька.

А вона підсміхається поблажливо й пояснює: — Ви не сердьтесь. Я не про вашу матір говорю, а про ваш знак небесний. І говорити мені, що і як зо мною було. Чисто так, якби мій жицьорис читала. Навіть сказала мені, що я тепер в аптіці лябірінтом є і фляшки мию. Їздити пальцем по картах, щось рахує під носом і починає на серцові справи.

— Ви, — каже, зайшли собі в любовну історію з присадкуватою чорнявкою з-під знаку Бика. Але це не для вас кобіта. Вона сварлива, любить гроші і круить вами, як перевеслом.

А я відразу собі подумав: щось так ніби про Дарку говорить, але не перебиваю нічого.

— Не женіться з нею, — каже мені, — бо вона вам роги приправить. Вона вас не любить і тільки тому за вас хоче йти, що ви, рахувати, в аптиці працюєте. Але пошанування від неї не будете мати і любови ніц.

Думаю собі, гм... може й правда, хто його знає?

А ворожка мішає карти, і каже три собі витягнути. Витягнув я даму червову, дзвункову десетку і віновового туза.

А вона аж руками сплеснула. — От де ваше щастя, — каже, — при тій високій білявці з-під знаку Близнят. Вона за вами світу не бачить і грошовита. Її батько щось так якби інтерес мав... і показує на вінового туза. А я собі відразу подумав: ніхто інший тільки Мокрина Шкіродрайкова. — Ну, каже ворожка, — це ваша суджена. Будете мати три сини, як три тузи. Доробитеся маєтку, і щось так виходить, якби ви мали бути радним города! — І стиснула мені руку. Дав я їй п'єтку і йду, як замакітрений. А з голови мені Мокрина не сходить. Якийсь бісів голос мов шепче до вуха: таки Мокрина ліпша. Любить тебе, і маєток має, а Дарка що? Тільки посагув, що на собі має. Ще й язиката, що й за ніч не перебалакаєш...

А тут, як на лихо, і Мокрина десь наче з-під землі з'явилася. Усміхається до мене й очима завертає.

Поздоровкався я з нею, приступив та й ідемо разом. А вона розпитує, як мені живеться, ще й припрошує, щоб зайти коли, що вона ще нікого не має і буде рада зі мною побалакати.

Відвів я її аж під панну Марію (це у нас так церква називається), до самої хати. Тільки що розпрощався, а тут не йде, а біжить проти мене Дарка і відразу з криком:

— То ти так мене любиш? З другими в білій день шляєшся безвстидник, щоб з мене люди сміялися і на язики брали? І лусь мене в праве вухо, аж капелюх

злетів.

Я враз цілий скіпів: — Відчепися! — кажу крізь зуби і аж трусить мене зі злости. — Відчепися, а то не ручу! Не потребую такої, щоби мене на вулиці шкалювала й робила публіку. Добре мені ворожка казала, що ти не для мене. Летищ тільки на те, що я в аптиці працюю і цілком мене не любиш!

— Що? Я тебе не люблю? Яка ворожка таке казала? А ти чого по ворожках ходиш, гроші даром викидаєш? То ти ворожкам більше віриш, як мені? Але взимі грітися ходити то вміеш! Я собі від губи відоймаю, щоб тебе напхати, а ти ще в любов мою сумніваєшся? І лусь мене справа, зліва й куди попало.

А потім взяла мене під руку й каже: — Ходи! Покажи, котра ворожка це казала! Не було ради. Показав я, а сам став собі на дорозі і чекаю, що з того буде. Вже й за Мокрину забув.

Нарешті, чую крик. Потім, наче б щось валилося, і знову крики і стогін. А тут уже й цікавих купка зібралася. Розпитують, що таке сталося. Цікаво зазирають у браму.

Нарешті, вибігас Дарка. Волосся розбурхане, ціла подряпана, плащ пообдираний. І вже від порога кричить врадувана:

— Слухай Влодку! Всьо неправда! Це тебе навмисно до неї йти намовили. Тут і господиня твоя руки мачала. То Шкіродрайкова тебе скаптувати хотіла для своєї Мокрини. Ще й ворожку підплатила. Вона призналася мені, як на сповіді виспівала. На! Маеш тут свою п'ятку! На другий раз не будь дурний і мене питайся, а не вір якісь там першій ліпшій...

Я відразу всю зрозумів. І ті намови і прихвалювання. Таки Дарка правду каже, думаю собі, й мені зробилося жаль. Десь злість геть минула, навіть синяки перестали боліти.

— Я тебе люблю, Дарко! Тільки тебе! — крикнув я на цілий голос і поцілував її серед дороги.

Так. Вона мені за те подобається, що не дала собі мене відбити. З п'ястуками боролася, як рутинований боксер. І це є правдива любов! А що й мені при цьому дісталося — так і добре. Хай розуму вчить, як чоловік дурний.

А тепер самі скажіть, чи можна вірити ворожці? Ні, прошу ланства, власне серце — це найкращий ворожбіт на світі, і тільки його слухайте!

УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО

(відгук на доповідь)

— Ходи на доповідь, — каже жінка, — пані професор з Мюнхену говоритиме про жінок... Чекай, чекай... якось вона називається на бой...

— Е, — махнув я рукою, — нічого нового. Це ж завжди починається від бой... а потім часто кінчається на «ой!»...

— Ти краще сковай свою дурну філософію для себе.

— А ти краще йди сама, — кажу, — що я там робитиму між жінками?...

— Слухатимеш!...

— А хіба мало мені треба?...

— Краще не мудруй! Думаєш, що все знаєш про жінок?...

— Все те, що мені потрібно знати...

— Сумніваюся, — пробурмотіла жінка і якось видула губи.

Що ж, пішли. Жінок у залі зібралося багато, а мужчин, хоч на пальцях рахуй! Все ж добре, що я не сам.

Тема доповіді — «Українське жіноцтво» — широка, як і їхнє серце. Можна починати від кн. Ольги і через Марту Борецьку (цих двох чомусь прелегентка пропустила) дійти й до власної жінки...

Пані професор, як пристало, поважна, напівсива, читає в окулярах... Говорить — без... але цікаво.

Я прослухав назагал спокійно і, хоч про жінок го-

ворила жінка, можна з нею погодитися. Правда, двічі жінка успокоїла мене ліктем, і про ці дві замітки хочу сказати кілька слів.

1. Я згідний з прелегенткою, що «жінки боролися разом із чоловіками». Але... не враховуючи одиниць, яких прелегентка вичислила, вони боролися на різних фронтах.

Від непам'ятних часів тато сідав на (завжди чомусь) вороного коня й іхав «на війноньку» захищати, боронити або визволяти «Мати-Русь» чи «Неньку-Україну». За ним, звичайно, «закурилася доріженська» — часами і на довгі роки або й назавжди...

Мама боролася за вдереждання при житті своїх дітей і себе, за свою жіночу честь, за господарку чи дах над головою, боролася, щоб дітей нагодувати, одягнути, виховувати в рідній вірі й звичаях та «випровадити в люди». І самі ці мами були тими сірими героїнями буднів, про що, звичайно, забувається й не згадується. Але... завдяки жінкам, в українській родині в більшості заховався безпосередньо чи посередньо матріярхат, тобто «босом» у хаті є мати. Тато — голова назовні. Він, як не «валить овертаймів» чи не працює самостійно, то є політичним, громадським або церковним діячем, і знайти його можна як не на засіданні, то в клубі. Коли ж приходить до хати втомлений, то або сідає перед телевізором, або пхає піс у газету. На докучливі питання дітей, звичайно, каже: «Дай мені спокій, йди до мами»... Або: «запитай маму...», забуваючи, що й ця мама відробила вже своїх 8 годин за фабричним варстаратом.

Зате в громадському житті маємо патріярхат. На всіх чільних постах головують чоловіки, часом навіть доживотно, хоч і тут уже маємо вилім у шкільництві: Тетяна, Божена й моя подруга Ліда дають собі зовсім добре раду.

Тож дискримінація жінок в Австралії не є така велика, як в Америці чи Канаді. Певно, стати жінці головою Громади, клубу чи кооперативи (не кажу вже навіть «вищє») не було б легко. Втретій звичай і пересуди роблять своє. Але... коли б була енергійна й ділова кандидатка, то може й те громадське табу вдалобся переступити. Мати з дітьми на такий пост не піде. Мусіла б бути жінка бездітна, або діти якої вже «на своїм» і то не з багатьма внуками; або незаміжні з вищою освітою, які ставлять кар'єру понад подружнє життя. Але таких кандидаток покищо на нашому громадському обрї не видно.

2. Цитата Лесі Українки: «Слово, чому ти не твердає криця» торкається, властиво, до письменниць. В подружньому, а часом і в громадському житті, крім сліз, яzik є найгострішою жіночою зброєю. Я хотів би запитати пані професор, чи вона, як дослідниця українського жіноцтва, зуміла записати на магнетофонну стрічку, хоч одну підрожню сварку, яку інтелігентно називають «обопільною виміною думок». Якщо ж не записала, то дуже шкода, бо почула б, що слово може бути не тільки гостре, як криця, але і як меч, хоч, на щастя, не «стинає голови з плечей».

Стільки було б про доповідь. Далі прелегентка перескочила на зміну прізвищ, і дискусія пішла в тому напрямі.

Прелегентка слушно каже: вживайте, яку хочете транскрипцію (ортографію) прізвищ, але не скорочуйте ні ж міняйте їх. Хто міняє прізвище, той зрікається свого роду і поповнює духове самогубство. Його нащадки — безбатченки, які не тільки не зможуть полізти на своє генеалогічне (родове) дерево, але навіть не зможуть долізти до нього. Щоб цьому запобігти і бодай трохи спинити асиміляцію й мішані подружжя, пані професор радить посилати наших дітей на Укра-

їнознавчі Курси УВУ в Мюнхені.

Гм... Рада б душа до раю... З Америки чи Канади — стрибок. А з далекої Австралії ледве чи багато кишень дозволить...

Тож чому не зробити навпаки?...

Американські й канадські наші батьки! Присилайте своїх дітей до нас. Австралія для них — екзотика, й радо поїдуть. А наша ФУСА напевно докладе всіх старань і зробить їм Табір Українознавства серед австралійської природи. І, вірте, цей табір буде для ваших дітей незабутнім на все їхнє життя.

Так ось був я на доповіді про «Українське жіноцтво», але від жінок про жінок таки нічого не довідався, бо дискусія пішла чомусь на бічні стежки.

ЗАБУТИЙ ЖАНР РОЗВАГИ

Досі у нас покутує переконання, дуже солідно, між іншим переводжене на практиці — що єдиним жанром товариської розваги є забави з танцями. Шляхетним винятком був «Веселий Вечір», улаштований Союзом Українок, але відбувся в піст, тобто в той час, коли танцювати не годиться. Правда, останніми часами деякі з наших загальних зборів (як звичайні, так і незвичайні) теж починають набирати розвагового характеру, але це я називав би скоріше невідрядним явищем.

Річ в тому, що ми, так звані «старші громадяни», «сенійори» чи «батьки народу», забагато танцюємо в щоденному житті. Про це вже згадували навіть конференсє на рев'ю: «Чим хата багата». Ми танцюємо на громадському форумі, на праці, ще й у власній хаті. Звичайно, потім на забаві вже не служать нам ноги, попросту, не стає їм сил. А що не говоріть, але «свінга» таки мало хто з нас сьогодні втне.

Кожний вік потребує для себе відповідної розваги. Молоді хай танцюють, тренаж ніг їм не пошкодить, хоч об'ективно беручи, придався б час-від-часу і тренаж голів, звичайно, не пляшками.

Нам, старшим, треба чогось іншого. Знаю, подумате зараз про дискусійний вечір з рефератом. Ба, якби хтось зумів повести його весело, це міг би бути навіть дуже цікавий жанр розваги. На поважно — це не розвага, а звичайно рідко коли щось більше, як насонний засіб.

Тому пригадався мені один чомусь трохи забутий

жанр товариської розваги, що має свою традицію ще з часів наших галицьких свят.. Цей жанр практикували не раз в час посту і деякі жіночі добродійні організації у Львові та в інших провінційних містах. Маю тут на думці так звані товариські забави, звичайно, сполучені з чайним вечором. Улаштування такої імпрези, крім залі і скромного буфету, вимагає лише двох або трьох добрих аранжерів, найкраще різної статі.

Такі товариські забави найкраще робити з нагоди з'їзду чи іншого громадського збіговища, бо на них звичайно є делегати з інших осередків, а це має своє велике значення.

Ну, скажімо, робимо такий вечір з товариськими забавами. Звичайно починаємо хороводом, що закінчується «царівною». Потім сходимо на «цензуру», або «сповідаємо» якусь високопоставлену нашу шишку. Ви үявляєте, скільки бадьорого, своєрідного гумору в тому? Скільки цінних інформацій для історика чи науковця для майбутньої біографії такого діяча чи діячки? Чому ж не використати такої нагоди? Після того пускаємо делегата чи делегатку, щоб «збирати мед», «рвати вишні», або пішли так трошки до «манастиря». Гарантую Вам, що на наступний з'їзд такий делегат чи делегатка не то з Мельбурну чи Аделаїди, але навіть з Перту примчить. Вони знали б, що після з'їзду будуть товариські забави, а там — симпатичні чужі чоловіки й жінки. (Це ж загально відомо, що чужий чоловік чи жінка завжди краші, ніж власні, бо краще все знають і вміють). А попри те нові знайомства, спогади, а за тим нові вузли товариського співжиття. Дальше могли б ми взяти когось з учасників найдовшого, мабуть, в історії еміграції, стейтового з'їзду, щоб побавилися трохи в «годинник» чи «місяці». Потім ми могли б попробувати дійти до спільногопо-

розуміння через «телефон», або почати «будувати міст до єдності і згоди». Для наших комбатантів, щоб перевірити їхню боєздатність, ми могли б зааранжувати «ціляй — стріляй».

Після перерви ми зробили б загальну забаву з фантами. І тоді хай затанцював би нам хто сольо з референтури зв'язків, пан Соловій хай заспівав би, а ще хтось інший хай заграв би в одверті карти, як не вміє грати на якомусь інструменті і т. п.

На закінчення вечора знову хоровід і «пташка».

Звичайно, на такі товариські забави вступ молоді був би суворо заборонений, щоб потім не хотіли часом пробувати валити наших авторитетів. Ми самі між собою своїх авторитетів так чи інакше не повалимо.

Ага! Щоб заспокоїти декого, що часом ще хворіє на т. зв. «міцанську мораль» і в усьому вбачає деморалізацію, — пропоную, щоб аранжери вечора на всякий випадок позачиняли двері, ще й заткнули дірку для ключа. Представників преси, звичайно, можна б допустити, але лише в приватному характері. Зате фотографа не радив би я впускати навіть і за кавцію.

Такий чайний вечір з товариськими забавами, крім розваги, мав би їй велике виховне значення. Це був би лік на т. зв. збайдужіння деяких подруж. Після такого вечора в хаті, а навіть і при поверненні додому ці подружжя переконалися б, що вони не такі байдужі одне до одного, як ім це здавалося б.

А дальше, ми побачили б, що все таки існує плятформа, на якій між людьми різних політичних переконань можливе не лише товариське співжиття, а навіть поцілунок.

Наші жінки, що на еміграції не лише рухливіші за чоловіків, але й далеко більше агресивні, перепрошую, мало бути: прогресивно-активні, може скористатися цим трохи призабутим жанром товариської роз-

ваги. А може пластові сенйори на цю думку пробудяться від сну і попробують стати діяльними?

Чому не спробувати? Адже ми так любимо культурні традиції!...

Лише одне Вас прошу: не поставте мені з традиції — опозиції!...

УКРАЇНСЬКА ЛАВОЧКА

Я знаю, вам зараз нагадається «нічка тиха землю вкрила» і... парк. Але я не про це тим разом. Тут ідеється про український бізнес і базарну «лавочку» (крамничку). Але дозвольте одне питання.

— Чи ви ходите в неділю на базар у сіднейському Флемінгтоні?

Якщо ходите і знаєте, в чому річ, можете далі не читати, хіба з цікавости. Коли ж ви ходите і не знаєте або взагалі не ходите, а хотіли б зі мною піти й поглянути на українських бізнесменок, а також, зрозуміло, дещо й купити, то візьміть собі олівець, кусок паперу і рисуйте плян. Це тому, що на базарі загубитися легко не тільки собаці, а й людині, та ще й тому, щоб не блукати по переходах і провулках.

Готові?... — Тож починаймо. При виході з станції, коли ви віддали квиток, йдете вліво і довгенько мостом, аж на базарні площини. Тоді добрий кусок просто і зліва побачите велику браму, а перед нею й за нею повно людей. Так це тут. За брамою є дві великі дороги, одна — просто, друга — вліво. Ідіть просто. Я боюся з жінками йти вліво, бо це може бути часом небезпечно. хоч можна й туди зайти до пілі. Але ми йдемо просто і входимо в перший широкий вхід зліва. Він важливий ще й тому, що близько примістились європейські два зера. З того широкого вхолу, по правій стороні, іде чотири вулички. Ми підемо в другу. По дорозі матимемо провулок, тобто поперечну вуличку. Минемо її та підемо просто далі. По правому борту побачимо крамничку з черевиками, за нею буде з поясами, а наступна — місце нашої бізнесменської

прощі...

Вже здалека приваблюватиме ваше око червона шовкова хустка з квітами, торочками і лискучою ниткою, а далі чималий екзотичний килимок з арабами й кіньми. На жаль, через кольорову політику, попит на нього змалів.

Приходимо до крамнички. Нас сердечно вітають дві загальновідомі й люблені цокотушки, перепрошую — Союзянки, сусільні опікунки. Тамара, обов'язково з наголосом на другому складі, й Тося. Тамара струнка, з привабливо обіцюючими бісиками в карих очах. Але не дайте на них зловитися, бо це й купецький гачок, зокрема на покупців-мужчин. Тося, радше ідеал різьбарів. Гарні заокруглені форми (аж рука свербить) і допитливі мрійливі очі, що запозичили щось від незабудьок.

Але на базарі за поезію забудьте! Тут не поможуть ні усміхи, ні гарні слова. Бізнес не знає сентиментів. Ціна — стала й тверда. І час — це гроші! Немає зайнших балачок. Наші бізнесменки показують товари, коротко й речево інформують про ціни.

А око є чим порадувати. Праворуч — прилавок з квітчастими хустками. Є тут великі й малі, бавовняні й шовкові, гладкі й з торочками, є і з лискучою ниткою, дослівані до потреб і нагод. Кольори білі, жовті, сині, зелені, червоні й бронзові, просто веселка перед очима. Зокрема, гарні білі шовкові хустки як на кидка до балової сукні чи на концерт.

А зліва, на довгому прилавку та порозішувані на стояках, самі напрошуються покупцеві — обруси й сервети, а далі — рушники й непромокальні фартушки, вірніше по-українському — попередниці.

Ви бачите, як гарно й справно йде продаж, як гармонійно наші бізнесменки себе доповнюють й розуміють. Вистачає один погляд, без слів...

І просто не хочеться вірити, що це вже три роки минуло, як вони почали свою крамничку.

А що найважливіше й найцікавіше в тому, це те, що ці дві, такі симпатичні жіночки зуміли так гарно об'єднати дві вітки українського народу. Тамара — придніпрянка й православна, Тося — галичанка й католичка.

Прогомоніла четверта година, і час нам попрощатися з нашими бізнесменами. Чуємо: — До побачення! Заходьте ще!

А ми — бажаємо гарних успіхів і «Щастя Боже!...»

ПС. А ви, шановні читачі, скажіть самі — чи не гарний і добрий приклад до наслідування для наших «закукурічених і нетерпимих?...»

ПАНЧІШКОВА СПРАВА

(комедія на одну дію)

Дієві особи:

Петро Стеблович	— інженер агроном
Надія	— його дружина
Микола Задуменко	— професор
Ліда Козачинська	— його наречена
Іван Холодняк	— емеритований поліцай.

Дія відбувається в помешканні професора Задуменка одного літнього пополудня під сучасну пору.

Скромно, але зі смаком умебльована кімната. Необхідні меблі: стіл з стільцями, канапа й шафа з книжками. В кімнаті двоє дверей, одні на задньому пляні. Де-шо зліва, і одні бокові справа. На задньому пляні велике вікно.

При відкритій сцені: хвилину кімната порожня. Чути, як хтось відчиняє двері на задньому пляні. Двері відчинилися.

МИКОЛА: (за дверима) Прошу! (Входить Надія, за нею Микола). Ось і моя резиденція. Праворуч спальня, далі кухня, а ще даліше веранда і град.

НАДІЯ: Е, то ви зовсім пристійно живете. Признаюся, що я собі зовсім інакше уявляла кавалерське мешкання.

МИКОЛА: (сміючись) Ви, певно, мали на думці студентську кімнату, де все було у вічному поготівлі. На гітарі чайник, на кріслі мідниця з не-

вилитою водою і одним крайком рушника в седині, а на столі то вже й не перечислиш, чого там не було. Попросту шварцмило і повило. Але сьогодні я вже виріс з тих бідних, а проте гарних часів. Бачите, з титулом ростуть і життєві вимоги. Професор не може дозволити собі на те, що міг робити студент. А, врешті, незабаром думаю піти вашими слідами.

НАДІЯ: (перебиває) Ви заручилися? Вітаю! (стискає їйому руку).

МИКОЛА: Дякую. Ліда напевно припаде Вам до вподоби. Це дочка меценаса Козачинського, студента фізкультури.

НАДІЯ: О! — Мусите обов'язково познайомити мене з нею.

МИКОЛА: Думаємо наступного тижня зробити напад на вашу агрономічну школу.

НАДІЯ: Прекрасно. Там панна Ліда буде в своєму соці. Поплаває у ставку, поїздить каюком і — на коні. Я завжди вам до диспозиції, бо Петро, як знаєте самі, за своїми буряками світа не бачить.

МИКОЛА: (з усміхом) Що ж хочете? Новоспечений агроном, як допався до своїх буряків, неначе жив до грошей.

НАДІЯ: А знаєте, я часом ставлю собі питання; що він більше любить: мене чи свої буряки?

МИКОЛА: Та що ви... (сміється)

НАДІЯ: Не смійтесь, я зовсім серйозно. Адже він має молоду жінку, то повинен радше до неї...

МИКОЛА: Як жив до грошей...

НАДІЯ: А не до буряків! Він, мабуть, зовсім за мене не заздрісний.

МИКОЛА: Він спеціаліст по вирощуванні цукрового буряка?

НАДІЯ: А ви думаете, що як вони цукрові, то мені від

того солодко? Попросту часами скучаю.

МИКОЛА: Тоді обов'язково скористаємося вашими запрошеннями. Але, будь ласка, розгостіться, як у себе дома. Спочиньте хвилинку, як то у нас кажуть, щоб діти не плакали.

НАДІЯ: (з усмішкою) А хіба ви їх маєте?

МИКОЛА: (сміючись) Ні, ні. Аж такі вже модерні ми не є. Я думав про майбутні. (подає їй стілець). Прощу!

НАДІЯ: Дякую, я лише хвилинку. О четвертій Петро чекатиме на мене біля готелю Імперіял. Будь ласка, дайте мені ціє книжку для нього і буду йти.

МИКОЛА: (дивиться на годинник) А, зараз лише п'ять по другій. Ось спочиньте трішки, а я тим часом погощу вас чайчиком, як у тій пісеньці: «Прийди до мене на чайчик...»

НАДІЯ: Ні, ні. Дуже вам дякую, але...

МИКОЛА: Подякуете, як вип'єте. Коли до вас приїжджаю, то вгощаєте мене ввесь час ще й сваритеся, що мало їм. Тепер дайте мені можливість відплатити вам хоч чайком.

НАДІЯ: Це все гаразд, Коля, але я одружена, і це та- кож ставить передо мною певні вимоги...

МИКОЛА: А, ви хочете сказати, що як жінка в хаті, мужчині до горішків зась!

НАДІЯ: О, ні. Жінці теж часом приемно, як її хтось обслуговує. Але я, як одружена жінка, властиво не повинна була без Петра приходити до вас, будь-що-будь, самотнього мужчини...

МИКОЛА: Поперше, я не самітній, а вже напівсамітній, подруге, ви не прийшли, а я вас привів, а, потретє, ви у мене за ділом, а не за любовними пригодами чи нагодами.

НАДІЯ: Напевно ні!

МИКОЛА: Ну, бачите. Але звідкіля у вас такі старомодні погляди? Адже тіточка до товариства для пристойності була необхідна в ті часи, коли наші бабуні й мами були паннами. Що, хіба ви не є модерною жінкою двадцятого століття?

НАДІЯ: Це то так, але Петро по спадщині обтяжений залишками дев'ятнадцятого. З тим своїм вічним «випадає — не випадає», попросту часом уже смішний.

МИКОЛА: Але його тут нема. Врешті, я вас запросив як добру знайому і дружину моого приятеля. Що ж тут поганого? Адже я не думаю вчиняти на вас нападу, використовуючи ситуацію безборонної жінки...

НАДІЯ: (з усмішкою оглядає свої ляковані нігти) Ну, я вже зовсім не така безборонна, як здається (показує нігти). Але коли ви так мене запевняєте — то таки сяду. Правду кажучи, я трохи втомилася... (садає, зачіпає ногою за стілець) О, Боже, оце біда!

МИКОЛА: (підбігає) Що сталося?

НАДІЯ: Очко полетіло!... (слинить панчоху) ой, і розпорола! Щастя, що на самому шві. Голку! Скорі дайте мені голку!

МИКОЛА: Голку? Зараз, де вона в мене є? Чекайте, пошукаю. (йде шукає).

НАДІЯ: Бачите, не треба було мені йти до вас. І хоч як ви мене запевняли, все одно вийду від вас пошкодованою.

МИКОЛА: Мені дуже прикро. Але знаєте що? По дозрії зайдемо до крамниці, купимо нові панчохи, ви їх одягнете, і все буде гаразд.

НАДІЯ: Коля! Що це ви — на голову впали? Я не панночка з бюра, якій даються гроші на панчішки. Ще в мене є чоловік і стане його на нові. Ні,

Колю. Це не випадає.

МИКОЛА: Пробачте, я хотів якнайкраще... І випадає чи не випадає, а практично беручи...

НАДІЯ: Все одно. Не забувайте, що я одружена. (Микола здивив раменами, розвів руки і пішов до другої кімнати. Надія не запримітила, що він вийшов). Французькі нелони і перший раз одягала на ногу. Але не думайте, що мені їх дуже жалко. Ні. Річ не в панчоах, а в тому, як я тепер на вулиці покажуся в костюмі без панчіх. Це ж просто неможливо. (глянула на годинник). Боже! Це вже пів третьої минуло. Коля! (оглянулась, побачила, що його нема) А!... (скоро скидає панчоху) Коля!...

МИКОЛА: (з другої кімнати) не можу знайти!

НАДІЯ: (Встала. Кідає нервово панчоху на канапу) Що? Збираєтесь женитись і навіть голки не мате? Чекайте, я вам поможу. Мені спішно. (входить з одною бosoю ногою. Чути дзвінок. Надя з другої кімнати:) Боже! Хтось дзвонить. Що я тепер зроблю?

МИКОЛА: (в дверях) Нічого. Йдіть до кухні і зробіть чайок. Як буде можна, я вас покличу. (Йде до дверей і відчиняє. Входить Петро, забувають зачинити двері, що лішилися напіввідчинені).

ПЕТРО: Здоров, Колю!

МИКОЛА: Гаразд. (вітається) В мене якраз...

ПЕТРО (перебиває) Я лиш на хвилинку. Ми тут з Надею о четвертій маємо стрінутися біля готелю «Імперіял». Я пішов у своїх справах. На лихоманку не застав інспектора в бюрі, кудись виїхав. А Надя у місті за справунками.

МИКОЛА: Якраз...

ПЕТРО: (перебиває) Я, бачиш, не маю терпеливости

ходити попід крамницями та оглядати всі ті жіночі суконки, костюми і капелюхи. Скажи, хіба тобі не все одно, в чому зодягнuta дружина?

МИКОЛА: Поки що не маю. Лише...

ПЕТРО: Байдуже. Я так лише для прикладу. Ось, убий мене, а бігме вже не пам'ятаю, яка в Наді сьогодні суконка.

МИКОЛА: Але які буряки підгорнені і сполені, то не забув?

ПЕТРО: Це зовсім інша справа. Це мій фах. А жінка...

МИКОЛА: А жінка теж любить, щоб нею цікавилися,

щоб її подивляли. Вона хоче подобатися...

ПЕТРО: Та я її й так люблю.

МИКОЛА: Це правда, але жінки — як квіти. А чайже сам знаєш, що й найкраща квітка тратить на своїй красі, коли, замість кришталевого флякона, поставиш її у звичайну банку з консерви.

ПЕТРО: Чекай, чекай, як колись оженишся...

МИКОЛА: Якраз я думаю це робити. Скажи, що жінка може дати мужчині?

ПЕТРО: А ти хіба без мене не знаєш?

МИКОЛА: Так, але ти як жонатий... Правда, варто женитися?

ПЕТРО: А ти, як філософ, мусиш краще знати Сократа від мене. Адже виразно каже: Чи оженишся, чи ні, все одно будеш шкодувати.

МИКОЛА: Ти, може, жалкуеш? Але скажи, чому воно так?

ПЕТРО: Бо і парубоцький стан, і подружній — обидва мають свої добре й погані сторони. (витягає тютюн) Може, закуриш?

МИКОЛА: З приемністю. (обое крутять цигарки).

ПЕТРО: Це суміш моого власного виробу. З власного тютюну. Хай і «Вірджінія» сковається. Ти ще такого не курив. (закурює).

МИКОЛА: (Потягнув і закашлявся) Чоловіче, та це ж чистий спирт. Сильніший за махорку.

ПЕТРО: А так. Сильний мужчина потребує сильного тютюну. А ви книжкові малі — вам хіба хвостика з киці!... (сміється, потім щось пригадує)
Слухай, ти маєш для мене книжку?

МИКОЛА: Так. Я хотів якраз... А правда...

ПЕТРО: Давай скоро. Я такий вже на неї цікавий...

МИКОЛА: Хвилинку. (пішов до другої кімнати).

ПЕТРО: (розглядається по кімнаті. Побачив панчоху.
Бере, оглядає, двозначно усміхається і похитує головою. Побачив черевик. Піднімає, сів на канапу, оглядає, придивляється краще, пізнав черевик, морщить чоло, бере панчоху і черевик в руки, серйозно): Коля!... (Микола входить з книжкою. Петро підходить до нього і показує черевик та панчоху). Що це таке?

МИКОЛА: (сміючись) Наскільки визнаюся на жіночій гардеробі, це черевик і панчоха.

ПЕТРО: (серйозно) Бачу. Але чий, чия, чиї?

МИКОЛА: А ти хіба не пізнаєш?

ПЕТРО: Де вона?

МИКОЛА: У мене.

ПЕТРО: Але де?

МИКОЛА: Та...

ПЕТРО: (перебиває) Вона сама прийшла?

МИКОЛА: Ні, я...

ПЕТРО: (перебиває) Ага, ти привів?

МИКОЛА: Та я...

ПЕТРО: (перебиває) Мовчи! Де ти її стрінув?

МИКОЛА: (перебиває) Біля...

ПЕТРО: Нашо ти її привів?

МИКОЛА: Я хотів...

ПЕТРО: (перебиває) Що ти хотів? Як це виглядає, мушкатку до себе... жінку приятеля?

МИКОЛА: Та...

ПЕТРО: Що вона тут робить?

МИКОЛА: Не знаю. А хіба не однаково? Зараз прийде.

ПЕТРО: Не знаєш? (гостро) Що вона тут робить? —
питаю.

МИКОЛА: Та чого ти хвилюєшся? Я... я не знав, хто
дзвонить і...

ПЕТРО: І?...

МИКОЛА: Післав її до кухні зробити чайок.

ПЕТРО: Для вас обох?

МИКОЛА: Так, тебе ми не сподівалися, але думаю, що
й для тебе чащечка знайдеться.

ПЕТРО: Не сподівалися? Ага! Поклич Надьку!

МИКОЛА: (йде до дверей) Пані Надю!

ПЕТРО: Ни, ні. Не мусиш її панькати передо мною.

МИКОЛА: Вибач, але ми не є на «ти».

ПЕТРО: При мені.

МИКОЛА: І без тебе теж.

ПЕТРО: Ти свинтуху! Я тебе мав за приятеля...

НАДІЯ: (Входить зліва, здивовано) А!... (весело) Петре!

ПЕТРО: Не сподівалися, що?

НАДІЯ: Ни, але...

ПЕТРО: Що ти тут робиш?

НАДІЯ: Я?

ПЕТРО: Та вже ж не я. На що це схоже? Це ж комп-
ромітація!

НАДІЯ: Перед ким?

ПЕТРО: Взагалі. Це просто...

МИКОЛА: Переборщуеш.

ПЕТРО: Ти краще мовчи. (дивиться на ноги Надьки)
А що це в тебе одна нога на погоду, а друга на
дош?

НАДІЯ: (механічно поглянула на ноги) А! Знаєш, я
зробила собі велику шкоду. Ті французькі нело-
ни, що ми їх минулого тижня купили...

ПЕТРО: Ну, ну...

НАДІЯ: Панчоха тріснула на шві, і очко полетіло!

ПЕТРО: За Миколою?

НАДІЯ: Дурень! Але що це тобі муха на ніс сіла?

ПЕТРО: (робить рух, якби обгонився) Де?

НАДІЯ: (сміється).

МИКОЛА: Недогадливий!

ПЕТРО: (эроздумів) То ти це мухою називаеш? Мені міг би слон на ніс сісти, не муха. І ви думаєте, що я вам в цю казку повірю?

МИКОЛА: Як собі хочеш, але це правда.

ПЕТРО: Як пси траву їли. Хотіли мене зрадити в білій день... І як ти могла?... Але, на щастя, я...

НАДІЯ: Петре, ти здурів?

ПЕТРО: Мовчи!

НАДІЯ: А ти не кричи на мене.

ПЕТРО: Ще сьогодні вношу розводову справу. (глянув на годинник) Вже запізно. Але беру сепарацію від стола і ложа і перебираюся до асистента Гнилички.

НАДІЯ: Ти збожеволів?

ПЕТРО: (до Миколи, показуючи на Надю) Можеш собі її тепер забрати.

НАДІЯ: (обурено) Що ти собі думаєш, що я твій цукровий буряк, що можна ним розпоряджатися, як хто хоче?

МИКОЛА: (сміючись) Ні, ні, голубчику. Це неможливо. Поперше, запізно, бо я вже заручений. Подруге, пані Надя мене не хоче, а, врешті, ти хотів би зараз ще кеймані...

ПЕТРО: Ти вже може і без кеймані...

НАДІЯ: (обурено) Петро! Я випрошую собі...

МИКОЛА: Ти серйозно?

ПЕТРО: Де твоя спальння? А! (йде до спальні)

МИКОЛА: (слідом за ним) Та, чекай, виясню тобі...

(до Наді) Дурень! (пішов за ним).

НАДІЯ: (хоче йти за ними) Збожеволів! (роздумується, сідає на стілець. Хоче подерти панчоху, потім кинула на землю. Раптом стала, піднімає панчоху і знову сідає з нею).

ЛІДА: (Входить крізь відчинені двері. Побачила Надю. Здивовано пристанула. Підходить до неї) Що ви тут робите, пані?

НАДІЯ: (силкується на ввічливий тон і усміх) Я могла б вам також поставити це саме питання.

ЛІДА: (дещо задерикувато) Я наречена професора Задуменка.

НАДІЯ: А, панна Ліда... дуже приемно...

ЛІДА: (перебиває) Звідки ви мене знаєте?

НАДІЯ: Коля мені оповідав про вас.

ЛІДА: А ви хто така?

НАДІЯ: Інженерова Стебловичева. Добра знайома Колі.

ЛІДА: (бере панчоху за кінчик і підносить, зі злісною усмішкою) Чи не надто добра, часом?

НАДІЯ: Ну, знаєте, як ви можете щось подібного думати?... Попросту очко полетіло і все.

ЛІДА: (злосливо) Я бачу, що не лише очко; а й ціла панчоха.

НАДІЯ: (встає) Пані, що ви собі, властиво, думаете?

ЛІДА: Нічого.

НАДІЯ: Бачу.

ЛІДА: Я лише стверджую факт.

НАДІЯ: Прошу! (подає панчоху) Можете докладніше ствердити.

ЛІДА: Чи ви думаете, що я дурна? Я студентка фізкультури.

НАДІЯ: Фізична культура не обов'язково ходить поряд з духовою.

ЛІДА: То ви кажете, що я некультурна? Мені, в домі

мого нареченого? Ти...

НАДІЯ: (гостро) Я з вами квасолі не тичила!

ЛІДА: Безсоромна! До зарученого чоловіка чіпляється!

НАДІЯ: Думайте, що говорите! Рахуйтеся з словами!

ЛІДА: І з вами не буду. Зараз з тією панчохою опінітесь там! (Показує на двері).

НАДІЯ: Тільки спробуй! (Показує нігти). Зараз будуть на твоєму обличчі.

ЛІДА: То ти мені ще погрожуєш? Та я тебе...

НАДІЯ: (Стає в оборонній позі з нігтями напоготові). (Вбігають обоє, перший Петро).

МИКОЛА: Що тут сталося?

ЛІДА: (Показує на Надію). Вона мене образила!

НАДІЯ: (Показує на Ліду). Петре! Вона мене образила!

ПЕТРО: Я не є більше твоїм чоловіком!

НАДІЯ: Коля! Візьміть мене в оборону!

ЛІДА: (До Миколи). Оборони мене!

МИКОЛА: (Тим часом став між двома жінками, дивиться то на одну, то на другу). Добре. Але кого я маю, властиво, боронити і від кого!

ЛІДА: То ти ще пити будеш? (Здіймає з пальця перстень і кидає його на стіл. Маєш! Я не є більше твоєю наречененою!) (Чути стук у двері). Ти ощусте матримоніяльний! (Замахується і хоче дати Миколі полічника).

ХОЛОДНЯК: (Швидко входить). Що тут сталося? (Всі дивляться на нього). Перепрошую, але мій льокатор завжди такий спокійний, що я думав...

МИКОЛА: Вибачте, пане сотнику! Дозвольте, вам представляю: інженер Стеблович з дружиною...

ПЕТРО: Я вже не маю жінки.

МИКОЛА: А це панна Козачинська, моя...

ЛІДА: Вже більше не твоя і не наречена.

МИКОЛА: А це мій господар, пан Холодняк, емеритованій сотник поліції.

ЛІДА: Поліції? (Показує на Миколу). З місця його заарештуйте! Це матримоніальний ощуст!

ПЕТРО: Тут якраз поліційна справа. Подружня зрада.

ХОЛОДНЯК: То все ж таки є справа.

ПЕТРО: Так. (бере в Надії панчоху). Прошу, доказовий матеріал. Моя жінка зрадила мене.

ЛІДА: (Підбігає і ловить за другий кінець панчохи). Прошу, доказовий матеріал — мій наречений зрадив мене!

МИКОЛА: Пане сотнику, дуже вас прошу, допоможіть мені вияснити цю справу, бо я не можу дати собі з ними ради.

ХОЛОДНЯК: Чи панство згідні на це, чи хочете справу передати до суду?

ПЕТРО: Я згідний.

НАДІЯ: Я теж.

ЛІДА: Очевидно.

ХОЛОДНЯК: (бере панчоху в руки) Тобто маємо панчішкову справу. Добре. Хто тут сторона позиваюча?

ЛІДА: Звісно, що я.

ПЕТРО: І я.

ХОЛОДНЯК: Прошу сідати по цьому боці, а ви, панство, по тому. (садяться). Пане інженере, тому що панчішка вашої пані відограє в цій справі головну роль, будь ласка, розкажіть нам, як це сталося.

ПЕТРО: Я прийшов до Миколи по книжку і знайшов на цій ось канапі панчоху і черевик моєї жінки. При чому він не сказав мені, що Надька у нього.

МИКОЛА: А хіба ти дав мені прийти до слова?

ХОЛОДНЯК: (до Миколи) Прошу не перебивати. (До Петра) Чи це все?

ПЕТРО: Так. Хіба ще мало? Ага! Надька готовила в кухні чай для їх обох.

ХОЛОДНЯК: Гм... А з котрої ноги був черевик і панчо-

ха?

ПЕТРО: З котрої? Зараз... Надько, з котрої ноги була панчоха?

НАДІЯ: Хіба не бачиш?

ЛІДА: (підповідає) З правої.

ХОЛОДНЯК: Не пошкодило би, пане інженере, щоб ви трошки більше цікавилися ніжками своєї жінки.

НАДІЯ: І не тільки ніжками, але й жінкою.

ПЕТРО: Вибачте, пане сотнику, але я інженер-агроном, спеціяліст по вирощуванні цукрового буряка, а не балетмайстер.

ХОЛОДНЯК: Якщо думаете, що жіночими ніжками цікавляться лише балетмайстри, то дуже в тому помилляєтесь.

ПЕТРО: А хіба не однаково, з котрої ноги панчоха? Досить, що вона моєї жінки і це цілком достатній доказ.

ХОЛОДНЯК: Чого?

ПЕТРО: Очевидно, що подружньої зради.

ХОЛОДНЯК: Ні, це лише доказ, що панчішка справді вашої пані. (звертаясь до Ліди). А що ви маєте додати до цієї справи?

ЛІДА: Коли я прийшла до кімнати моого нареченого, застала цю пані тут на кріслі з панчохою в руці. І вона мене образила.

НАДІЯ: Я відповіла лише зневагою на зневагу.

ЛІДА: Ні, ви перші...

ХОЛОДНЯК: Вибачте, мої пані, але тепер я маю слово. (до Ліди) Чи це все?

ЛІДА: І Микола не хотів заступитися за мене. Це ж наявний доказ зради.

ХОЛОДНЯК: А чи пан професор був присутній при тому, як ця пані вас образила?

ЛІДА: Ні, але я його наречена. Цебто була...

ХОЛОДНЯК: Думаю, що пан професор цього не запечечує.

МИКОЛА: Ясно, що ні. Вони обидві хотіли, щоб я їх оборонив, а я, не знаючи, що було між ними, звичайно, не міг зайняти ніякого становища. Але цього вистачило, щоб панна Ліда зірвала за ручини.

ЛІДА: Ти краще скажи, що вона в тебе робила, ще й без панчохи?

ХОЛОДНЯК: Зараз до цього прийдемо. (Зветається до Надії). Пані інженерова, будь ласка, тепер на вас черга. Розкажіть нам, як це все було.

НАДІЯ: У місті зустрів мене пан професор і попросив, щоб я зайшла до нього взяти для Петра книжку.

ХОЛОДНЯК: Яку книжку?

НАДІЯ: Звичайно, про вирощування цукрового буряка.

МИКОЛА: Ця ось, що на столі.

ХОЛОДНЯК: Ага. (Оглядає книжку). І що даліше?

НАДІЯ: Я зайшла на хвилинку, і коли хотіла сісти, зачепила ногою за стілець, полетіло очко і панчоха тріснула на шві.

ХОЛОДНЯК: (Оглядає панчоху). Правда. А який це був стілець?

МИКОЛА: Ось цей, на якому ви сидите.

ХОЛОДНЯК: Я? (З докором). І ви мені нічого раніше не сказали? Встає, оглядає свої штани, потім стілець. Добре, що штані цілі. Справді є цвяшок. Пропішу (подає Надії панчоху). Одягніть панчішку.

НАДІЯ: (Вагається) Так, але при всіх...

ПЕТРО: Це, справді, не випадає, але трудно. Відверніться (Надія натягає панчоху, Микола цікаво заглянув). А ти чого там зиркаеш?

ЛІДА: Мало тобі моїх ніг? Перепрошую, я хотіла сказати, що коли хто має наречену, то не повинен

заглядати на чужі ноги, вірніше, жінок.

МИКОЛА: Я так лише, не хотячи...

ХОЛОДНЯК: (Сміючись). Бачите, пане інженере? Не треба їй балетмайстра. Бо гарна жіноча ніжка завжди має магнетичну силу. Вона притягає.
НАДЯ: (Сміючись). Але часом може і відіпхнути теж. (Замахнулась жартома на Миколу).

ХОЛОДНЯК: І не правда. А тепер дозвольте, пані сюди. (Надія підходить до Холодняка, який ставить її біля стільця, оглядає, до всіх): А ви всі, панство, ідіть також сюди. (Всі підходять і дивляться). Бачите? Згоджується щодо міліметра. А тепер дозвольте ще одне питання: скажіть, будь ласка, чого ви скидали цю панчоху?

НАДІЯ: (З усмішкою). Це ж цілком просто. Я хотіла зашити її, адже ж не могла б так показатися на вулиці!...

ХОЛОДНЯК: Значить, не було зради, а лише простий випадок і вияв сліпої ревности. Це було б у порядку, бо де є справжнє кохання, там є і ревність. Але, крім ревности, треба ще й довір'я.

ПЕТРО: (Винувато підходить до Надії, Ліда — до Миколи). Надю, прости мені, я...

НАДІЯ: Знаю, що ти бурячана голова, дурнику. (Сміється до нього).

ПЕТРО: І не гніваєшся на мене?

НАДІЯ: Нітрохи, бо я переконалася, що ти справді мене кохаєш (пригортається).

МИКОЛА: (Сміючись), Нічого. Зараз обходимо другі заручини. Одягає їй на палець перстень, до Холодняка). Дуже вам дякую, пане сотнику...

ЛІДА: Коля, прости мені...

ПЕТРО: І ми також.

ХОЛОДНЯК: Хвилинку. Панчішкова справа ще не закінчена.

ПЕТРО: (Здивовано). Ще ні? Але ми вже...

ХОЛОДНЯК: Так, це правда, але скажіть мені, будь ласка, чи є у вас діти?

ПЕТРО: Ні.

ХОЛОДНЯК: (До Надії). А чому?

НАДІЯ: Спитайте в моого чоловіка.

ПЕТРО: (Наче сам до себе). Чому?

НАДІЯ: Так, чому, властиво, в нас немає дітей?

ПЕТРО: Попросту...

МИКОЛА: (Перебиває). Він так зайнятий вирощуванням своїх буряків, що не мав ще часу подумати над вирощуванням нашадка Стебловичів.

НАДІЯ: Ти, бурячана голово!

ХОЛОДНЯК: (До Петра). Бачите, коли б у вас була дитина, така думка, як сьогодні, мабуть, ніколи не прийшла б вам до голови. Бо лише дитина в дійсності зв'язує подружжя. А, крім того, одна маленька пересторога на майбутнє (До Надії). Ви, пані інженерова, ніколи більше не заходьте до мешкання кавалера, бо це завжди може бути небезпечне.

НАДІЯ: (Щиро). Вже ніколи цього більше не зроблю.

ХОЛОДНЯК: (До Миколи). А ви, пане професоре, ніколи не заводьте до свого мешкання одруженій жінки, бо це завжди загрожує прикими наслідками.

МИКОЛА: І хто подумав би, що така ось жіноча панчішка може наробити стільки клопоту! Тепер бачу, що жінки, замість спрощувати нам життя, ще більше його ускладнюють.

ХОЛОДНЯК: І завдяки тому наше життя стає цікавішим. А тепер, пане професоре, будьте ласкаві, дайте молотка. Заб'емо ось цей цвях, щоб уже ніколи більше не повторилася панчішкова справа.

ЗАВІСА

ТАНЦЮЮЧА ЕМІГРАЦІЯ

Пригадую собі раз по одній виставі викликали були зовсім несподівано артиста на сцену. Він через хвилину поглянув заклопотано на публіку, а потім сказав:

— Одним Бог дає в голову, а мені пішло в ноги. Це було дотепно, влучно і на місці, бо цей артист був балетмайстром.

Але, чому людям, яким Бог повинен був дати в голову, йде в ноги; це попросту якесь трагічне непорозуміння в нашому суспільно-громадському житті.

Бо скажіть, чому одна виховна організація, замість тренувати молоді голови і влити в цю порожнечу трохи знання, — тренує якраз і так молоді ноги? Це попросту дивогляд. Досить, що майже кожного тижня тренуються молоді ноги, майже кожного тижня:

І джазу гук, паркету шквал,
А під м'яким долоні гнітом
П'яніє танку буйний шал.

Правда, від того сп'янілого танцювального шалу з алькогольним додатком закручується часом в молодих гарячих головах, і буває, що хтось комусь попробує твердоту і витривалість голови, але... це вже надпрограмово.

Ще, коли ми були в Німеччині по таборах, час від часу такий танцювальний трепіт ніг був навіть побажаним, щоб розліннилені люди могли потім скоріше бігти займати місце в черзі по приділи. Але тут? На випадок якої біди (тьфу! тьфу!) на вроки, щоб часом не

вимовити в лиху годину!), бо і так в Австралії нікуди нам втікати, бо довкола море.

Коли б цей танцювальний шал охопив одну організацію, від біди можна б махнути на це рукою, бо, мабуть, годі їм спромогтися на щось більше. Але лихо в тому, що ця танцювальна пошесть починає у скоро-му темпі поширюватися і на інші організації.

Нащі суспільні цокотухи манять блакитними вальчиками, кооператива пробує будувати свою «Будучність» при допомозі забав, відділи Української Громади танцюють залежно від льокального розмаху й темпераменту, комбатанти на мелодію: «Пиймо, друзі, грай музико! Нам вже все одно!», трохи під кличем «Гуляли, гуляли!». Театр, з нагоди свого п'ятиріччя, замість ювілейної вистави і курсів з теорії драматичного мистецтва, — дає ювілейний балль. А навіть і пластиуни, замість прогулянки до бушу, мандрують по залі під ритм джазу. Що більше: відбувається якийсь з'їзд — після нього вечірка з танцями; роблять комусь ювілей, на закінчення танці до ранку. Ех! Іншими словами, розгулялася наша еміграційна Україна, аж піт очі заливає! Так, наче б то не було вже на світі інших культурних форм товариської розваги, як тільки: «Гульки!...»

І коли цю танцювальну пошесть якось не припинимо трохи, мабуть, недовго прийдеться чекати на таке ось оголошення в газеті, чи афішу під церквами:

...З нагоди роковин визначного громадського діяча, чи поета, відбудеться святочна академія, по академії — товариська вечірка з танцями.

А може з часом підемо танцористим кроком ще даліше. У нас академії стали вже надто нудні й нецікаві. Більшість громадян ходить на них лише з національно-товариського обов'язку. Там буде цей і той, тамті з тими, та від цього і ця з тим — випадає і мені йти.

Кожна у нас академія має свою традиційну трафаретно склепану програму: Вступне слово, хор, декламація, сольоспів, музична точка і т. п. На додаток, наші артисти виконують майже завжди одні і ті ж самі речі. Ця програма повторюється з року в рік на всіх академіях від часів моого дитинства, аж по сьогодні. (Мабуть, і раніше теж, але так далеко моя пам'ять уже не сягає).

І коли ми не зможемо спромогтися на якусь мистецьку модифікацію програми наших академій, хто зна, може колись зробимо танцювальний кайзершніт і тоді прочитаємо оголошення чи афішу такого змісту:

«... В такі то а такі роковини такого то визначного сина народу відбудеться жалібна або святочна академічна забава з котильйоном. В програмі пародії з модерних і народніх танців, стрій вечірній, добірний буфет у власному заряді. За спокій душі і пам'ять великого покійника напої дозволені».

Одно певне, що шляхетним винятком серед імпрез «танцюючої еміграції» залишаться тільки загальні збори. Це тому, що та імпреза має звичайно таку широку програму, що майже ніколи не вичерpuється так, як це було намічено. Інакше, такі збори мусіли би тривати два дні і дві ночі, але на такий безплатний овертайм, мабуть, ніхто ніколи в Австралії не піде.

А покищо гуляємо. І нагадується мені уривок сатири одного галицького поета, члена «Молодої Музи»:

«Україна тим триває,
Все гуляла і гуляє».

Хто зна, може покійний поет мав і рацію?

ЛАЙ-БАЙ

Ще як я був в Європі, казали, що в Австралії, все догори ногами. Коли я приїхав до Сіднею, то побачив, що люди ходять так само по землі, як у нас, але тепер, придивившись, бачу, що таки все тут догори ногами.

Що вже сонце, та й воно не так по небіходить, як у нас, та й зорі якісі інші, а Великого Воза то таки цілком нема.

Або такий кенгуру: спереду то воно тонке-тоніське, а з-заду — грубе-грубезне. Покладе собі такий кенгуру мале в кишеню та й скаче, куди хоче.

А люди! Позбирались десь самі малькути з цілого світу. Все в них наліво: і люди, і авта.

У нас викидають сміття з вагону через вікно, а тут, борони Боже! Кидай просто під себе. Як тамтого тижня Пилип Задирка викинув пляшку через вікно вагону й, зовсім не хотячи, поцілив в голову якогось австралійця, то мусив заплатити 5 фунтів. Так ніби то він винен, що тут скрізь повно людей.

У нас хтось спровадився до нової хати, то за півгодини ви вже все знали, що треба й не треба. Тут сусід живе біля сусіда роками й не знає, як його звати.

У нас чоловік любив собі побалакати з чоловіком. А тут то такі скੁਪі на слова, як жид на гроші. Колись тут сидів я в парку на лавці, а коло мене чоловік та жінка. Він встремив ніс у газету, а вона дзъобала щось на дротах, і обое — ані пари з уст. Якби то було на «родінє», то не подивувався б, бо там і стіни вуха мають. Але тут, хвала Богові, НКВД на чоловіка не чигає, як чорт на душу, то й нема чого замикати язика на

четири спусти.

У нас хата, як хата. А тут добре копни ногою, вже діра в стіні. З паперу. З вітром може полетіти. Або ті іх печі! Небо огріває, але в хаті зимно.

У нас палати, як палати. А тут шатро називають палаткою. У нас навіть гуцул, що пас вівці на полонині, мав свою колибу, а в шатрі, то хіба пластуни для забави мешкали б, а тут в такій, за перепрошенням, палатці, живуть люди.

Раз там пріє, раз там мерзне, раз викидає з палатки ящірок, а другим разом павуків, а все то не так, як у нас.

Або у нас гроші. Лише один і сто, або сто і один. Як звав, гривня, карбованець, золотий чи як там. А переїхати до Німеччини чи Австрії, то так само: кожна марка мала тільки сто феників. А тут не так. І фунти, і шилінги, і ще пенси якісь, ба, навіть півпенок до того. Раз іде того 20 на друге, то іншим разом лише 12 і ані руш не можна визнатись. Або раз фунт то гроші, а другий раз раз фунт то вага... Але тоді їх фунти не мають наших деків, а унци і озиси, на замороку людям.

Раз шилінг називається шилінг, а другий раз по-просту боб.

Або питаютъ мене сусіди з Європи, чи в Австралії гаряче. І що їм написати? Ніби кілько ступнів тепла. У нас вода замерзала якраз при нулі, а кипіла при сто ступнях. В Австралії не так: вода або цілком не замерзає, або замерзає при 32 ступнях, а кипить при 212. Чому якраз 32, а не 33, або 30? Виходить, що тепломір тут інший.

Передучора приходжу до школи, щоб трохи тої англійщини в голову набити, а учитель зараз до мене:

— Скільки маєте пальців?

— Десять кажу, а він у сміх.

Показується, що в Австралії і руки не такі, як у нас,

бо, мабуть, лише мають вісім пальців і ще якісь два тамби.

Навіть голка в них не та, що в нас. Має око, а не вухо.

Захотів я купити собі нове вбрання, щоб було в чім у неділю до церкви піти. Думаю, візьму на сплати, бо вісімнадцять фунтів дати нараз, таки затяжко. Воно, нібіто сказати, трохи фунтів є в банку, але шкода їх рухати, бо то, як Бог дасть дочекати, на хату. Отож приходжу до крамниці і кажу троха людською мовою, а троха по-їжньому, а решту руками, щоби дав мені порядне ӯбрання на рати. Спочатку він не розумів, але як я почав йому виясняти і показувати, то вкінці додався.

— У нас це лей-бай називається, — каже.

Про мене, хай це буде і лей-бай, а мені аби вбрання було, а як звав, то байдуже. І так зараз забуду. Але не забув! Вибрал я з цілого довгого ряду ӯбрань, що всім хлопцям у Рідженс Парку стало б, вбрання. Таке сине у червону кратку, що якраз до моїх нових жовтих черевиків. За 16 фунтів.

Взяв купець вбрання, запакував, повписував на якихсь паперах мое ім'я. Один папір дав мені, щоби з ним приходити рати платити, другий лишив собі в книжці, а третій бере і клеїть на пакунок.

навіщо він клеїть цей папір на пакунок — думаю собі. — Мабуть така вже їхня поведенція.

Заплатив я йому 4 фунти, він усміхнувся, подякував, фунти поклав до шухляди, а пакунок на полицю.

— Забувся, чи що, — думаю. Стою хвилину, стою дві, а далі терпцю не стало.

— Мое вбрання, — кажу.

— Е, ні, — говорить продавець. — Заплатите гроші, тоді й дістанете.

— Та як же це? Що ж то за купно на рати? У нас в Європі відразу дають. Самі до хати приходять, щоб

лише брати.

— У нас в Австралії інакше. Я вас вперше бачу і не знаю, хто ви такий, та чи будете платити, чи ні. А може ви пияк?

— Хто, я? Колишній член «Відродження» і пияк? Не досить, що вбрання не дає, ще й пияком прозиває.

— Я порядній чоловік, — кажу містерові, — можете запитати моїх товаришів з Рідженс Парку. Один з них то таки з моого села. Як кажу, що заплачу, то значить, що заплачу. Давайте вбрання.

— Hi, — вперся продавець при своєму. — Заплатите все, тоді дістанете.

— Коли такий ваш бай-лей, то я і вашого вбрання не хочу.

Віддав я йому його папірець і кажу:

— Як маєте яке вбрання за 6 фунтів, то давайте, а як ні, бувайте здорові!

І купив я собі сірі штани і жовту кацабайку, що, вибачайте, навіть грішної частини тіла не закриває. Ну що ж, так тут люди ходять. У нас в таких горсетиках дівчата ходили.

Ну, бачите самі, починаю австралізуватися. Але говоріть собі, що хочете, добрі люди, але Австралія не те, що в нас. Тут усе інакше, догори ногами...

ГОСТИНА

Микола Порхавка прийшов до хати врадуваний, аж жінка здивувалася.

— А ти чого, чоловіче, такий веселий, якби тебе хто на сто коней посадив? Може на льотерії виграв?

— Та де, жінко, — каже Микола, — приятеля стрінув, що його вже сім років не бачив.

— Овва! — надула губи жінка, — я думала...

— Це не будь-який приятель! Пригадуєш Івана Балабуха?

— Та чом же ні, — сказала жінка, — наш сусід із-за стіни, з табору в Мангаймі. Щоп'ятниці приходив на борщ і пироги...

— Той сам, — перебив Микола, — а знаєш, він оженився, вже довший час в Австралії і давно по контракті.

— Ну й що? — спитала жінка і якось недовірливо поглянула на Миколу, — певно знову ликнув тої австралійської бренді і тільки всого.

— Е, ні! — засміявся Микола, — і не нюхав навіть. Я з ним в переїзді лише кількома словами перекинувся. А знаєш, він запросив нас до себе назавтра на першу годину.

— Не дуже то зручно, — скривилася жінка, — це якраз обідова пора... А нам з Васильком... Це ж дитина...

— І що з того? — перебив Микола, — певно за борщ і пироги хоче добрым обідом відплатитися. Це прекрасно складається. За чаркою можна буде з ним так по душам поговорити.

Може, якраз поможет нам яку хату знайти... Сама знаєш, що в тій маленькій кімнаті годі довше витримати. Попросту рушитися нема куди. Він згадував мені, що помогає в якісь австралійській агенції, отже, напевно, зв'язки має.

— Ну, ну... — сказала жінка без особливої радості і взялася знову за свою роботу.

— Е, ти ніколи з нічого не вдоволена — крикнув спересердя Микола і вклався на ліжко аж матераци заскрипів.

А на другий день перед виїздом жінка каже:

— Слухай, може б ми так що перекусили? Гости на — гостиною, а дорога далека... І Василько...

— Е, що будеш з горшками ще розтаборюватися

— краще ходім до поїзду. Знаєш, сьогодні неділя, поїздів менше, а нам ще в Гренвілі пересідати треба. Може приайдеться ждати... Перший раз якось не випадає спізнатися на гостину.

І обое скоренько зібралися ще й дитину потягли за собою.

Відкрив їм двері сам Балабух.

— А таки приїхали! Дуже добре. Витайте, витайте! Гей, скільки то вже років минуло, як були ми разом?

— Та скоро сім буде, — перебив Микола.

— Ой, так, так... Час, наче заяць, короткий хвіст має, втікає і не зловиш. А це, певно, синок? Дорібок з Німеччини, правда?

А як називається?

— Василько, — відповіла мати.

— Викопана мама, — хвалив Балабух сина. — Але чого ми стоїмо в коридорі? Прошу, заходіть у хату.

Господар пішов передом, а Микола шепнув жінці до вуха: — Бачиш, як зрадів нами? Правдивий приятель!

Увійшли в хату, і Микола аж рота з подиву роззявив. Гарні нові меблі, на стінах картини, радіо трає, а на

долівці килим — за тридцять кілька фунтів.

— От живе, — подумав не без заздрошів Микола, коли б так мені...

— Знайомтесь! — перебив Миколині міркування Балабух, — це моя дружина, а це Микола Порхавка з жінкою, приятель з таборових часів.

Привітались і посідали на м'яких фотелях в лянч-румі. Запанувала хвилева мовчанка.

— Ви дуже гарно влаштувалися, — заговорила перша Миколина жінка.

— А так, нічого собі... — засміявся вдоволено Балабух. Три кімнати і кухня, але на двох вистачає. Хата трохи мала, але мурівана і власна. Вправді, є ще малесенький довг, але це поволі сплатиться. А як Ви? Вдоволені з Австралії?

— Та сама Австралія по собі, нічого, жити можна, але з хатою...

— А, правда, — перебив Балабух, — ти мені щось вчора згадував про це. Добре склалося. Я тепер працюю в агенції, то можна зробити інтерес. Скільки маєш готівки?

— Та яка там у мене готівка? — жалувався Микола. — Ми пізно приїхали до Австралії. Знаєш, що при скринінгу мене викинули з тaborу, а потім через дитину протягнулося... Я ще на контракті. Цілого маєтку в мене 150 фунтів.

— Е!... — махнув легковажно рукою Балабух, — нема про що й говорити. Це не гроші. З тим і думати нема що ...

— Я це знаю, — перебив Микола, — я поки хотів би якесь мешкання...

— О, з мешканням в Австралії важко. Ще якби без дитини... А так... жодний австралієць не прийме. А, врешті, я мешканнями не цікавлюся. Що на тім можна заробити? От продати флет, котідж чи фарму, це ін-

ше діло... я тебе розумію, але... трудно.

Початки всюди важкі, з часом і ти станеш на ноги. Ми всі так починали. Одне, що можу тобі порадити: щади! Відкладай по пару фунтів щотижня і в банк!...

— Скільки я можу відкласти? — розчарований порадою перебив Микола. — Жінка не працює, бо з дитиною нема що зробити. Щойно за рік приймуть до садка. Овертайми ще перед святами скасували, а з моїх десяти фунтів на тиждень...

Дзвінок не дав йому закінчити. Господар скоренько встав і побіг до дверей.

— А, це ти, Петре, добре, що прийшов. Маю для тебе добру новину, є хата...

— Де? — запитав гость, як входили в кімнату. Балабух показав йому пальцем на Миколу, і гость, кинувши загальне «Добрий день!», сів остроронь з Балабухом і довго про щось півголосом говорили. З відірваних слів Микола зрозумів, що йшло про відступне або т. зв. кі-мані. Врешті, Балабух встав.

— Зачекай трошки, підемо разом, — сказав до гостя і пішов у другу кімнату.

Микола почув, як затараobili горшки, і шлунок зашоркутів з радості, аж господиня звернула на це увагу.

— О, тепер, певно, прийде обід, — подумав Микола.

Господиня тимчасом не спішилася вставати. Оповідала щось його жінці і сміялася на ввесь рот. Але Микола нічого не бачив. Сидів і послухував. Врешті відчинилися двері і в кімнату ввійшов Балабух. Одягнений в нове бронзове вбрання, він вдоволено обтирав хусточкою рештки іжі з губ.

— Ну, підемо, Петре, бо часу обмаль, — звернувся до гостя, що й далі сидів остроронь.

Сам підійшов до Миколи і, підсміхаючись, злегка сказав: — Ви балакайте собі ще трохи з моєю жінкою, а я мушу йти. Бачиш, прийшов клієнт, і мушу справу

поладнати.

Він подав Миколі руку і на відході додав:

— А ти, на всякий випадок, залиши свою адресу, може, часом що трапиться. Але це, бачиш, важко, коли б у тебе були гроші, то інше діло, а так... — розвів безрадно руками і, усміхнувшись на прощання, пішов.

Микола сидів, як приголомшений, і щойно голос жінки привів його до притомності.

— Слухай, нам час додому. Дорога далека...

— Та посидьте ще трохи... — кинула чемнесеньку формулку пані дому і встала теж.

Микола витяг з кишені кусок паперу, написав свою адресу і поклав на столі. Опісля розпорощались і виїшли.

Йшли мовчки, не дивлячись на себе. Врешті, жінка не видержала.

— Ти, бачу, так об'ївся на тій гостині, що і говорити вже не можеш. А що, не казала я?...

— І хто ж міг сподіватися, що з нього така свиня...

— перебив, оправдуючись, Микола.

— Ти взагалі, наче з неба впав, — сердилася жінка, — хіба не знаєш, що сьогодні нема приятелів? Ко-жний дивиться лише, щоб йому було добре, щоб міг щонебудь до себе загорнути. Хіба ти не бачиш, що він хотів ще й на тобі заробити? А ти, дурний, помочі чекав... Тільки даром час втратили, голодні, аж млоїть і що тепер?

— Їсти хочу!... — заплакав вголос Василько.

Що було робити? Рад не рад, Микола мусів зайти до ресторану, заплатив майже фунта, і голодні вийшли.

Вдома жінка, на скору руку, приготувала їсти і взялася кормити Василька.

Микола сидів мовчки за столом і довго щось думав. Вкінці звернувся до жінки і сказав: — Ти, жінко, мала рациєю. Помочі ні від кого нам не чекати.

— А найкращий приятель в чоловіка — це його дві сильні руки. Як сам собі не поможеш, то ніхто не поспішиться подати тобі помічну руку.

ПІРАНДЕЛІВСЬКА ТЕМА

Драматичний етюд

Чорна циклорама. Ліворуч від глядача рама дверей, праворуч стіл і крісло.

При відкритій сцені: Передній центр освітлений, і це єдине світло. За столом сидить письменник і щось пише в зошит. Він повернений напівспиною до публіки. По хвилині з лівого боку сцени чути кроки.
ДРУЖИНА: (Входить, побачила, що він пише, обперлась об одвірок, невдоволено) Ти знову пишеш?

ПІСЬМЕННИК: (не відриваючись) Угум.

ДРУЖИНА: (здвигнула раменами) Властиво, кому і нащо це потрібно?

ПІСЬМЕННИК: Не знаю. От пишу, бо відчуваю внутрішню потребу, попросту мушу. (дещо знервовано) Не розумієш, що воно сильніше за мене?

ДРУЖИНА: От краще підклей дитині підметки, скоро вже діра буде. Ще на ніжці підбій дістане.

ПІСЬМЕННИК: (згідливо) Добре. (пише далі).

ДРУЖИНА: О ні, чекай. (пішла в кімнату з лівого боку і по хвилині приносить крісло і все потрібне, включно з черевичками) Я своїх людей вже добре знаю. Ось тут маєш все, але зроби! Бо потім знову скажеш, що забув. Поможи трохи! Я, відколи прийшла з праці, ще ні на хвилину не сіла. Від роботи до роботи, як той покрученій автомат... Вже рук і ніг не чую, голова болить... Як довго можна так тягнути? (глядить допитливо, яке це робить на нього враження. Але він

не відзивається. Слухає, або бодай вдає, що так робить). І що це ти пишеш, лист до рідні?

ПИСЬМЕННИК: Та ні, п'есу.

ДРУЖИНА: Ми на чужині, і треба про театр забути.

Вони тут і своїм не дуже цікавляться... От коли б ти був джокей, то інше діло! (чекає на репліку, але він мовчить. Махнула рукою і пішла. Перед ним на циклорамі зарисовуються не то тіні, не то силюети, які зближаються і перетворюються в людей. На авансцену входить парочка селянського походження, але вже таборами по-своєму підкультурена. Це недавні ще ДП).

ІВАН: (садить жінку на крісло) Ну, пані Голоп'ятник, поздоровляю, гратулюю і вітаю. Тепер ми вже правдиві нюавстреліян, а не якісь там ДП. Я — Джон, мала — Мері, а що з тобою робити? Не мали як охристити, та ѿ — Горпина!

ЖІНКА: Це так по бабі.

ІВАН: По бабі чи не по бабі, а тепер, ось, трабел! Ну, як тебе по-австралійському кликати, Горпа чи Горпі?

ЖІНКА: Ой, ні, паскудно. Щось на горб подобає...

ІВАН: Ну то... Горпина, Пина Піна...

ЖІНКА: Ні, то щось як пінат. Ти придумай якось так, як: Розі, Дейзі чи Шеллі...

ІВАН: (хвилинку думає) А... Маю! Піні! І файнно, так якби панська і австралійцям зрозуміло. (сумово-то) Тільки з прізвищем нічого не вийде. Таки з Голоп'ятника австралійця не зробиш, хоч і цапки ставай! Ну, (здвигнув раменами) так уже ї буде.

ЖІНКА: Та вже, як так треба, то хай буде місус, аби тільки не Леда!

ІВАН: (здивовано) Ніби чому?

ЖІНКА: А... бо в нашому селі єгомосьці сучка назива-

ласі Лєда... І то пустилася з нашим Бровком! (При останніх словах з'являється на сцені друга пара, він по п'ятдесятиці, вона в ранніх двадцяти. Інтелігенти. Він — якась таборова шишка, вона — його секретарка. Обидвое доволі дбайливо зодягнені, у неї на ший гарний старий медальйон.

ТАНЯ: (до письменника) Ти обіцяв розв'язати нашу проблему...

ПИСЬМЕННИК: А, так, так. (кладе Іванові руку на плече) Ну, Іване, ти тепер вже Джон і можеш трохи почекати... Бачиш...

ІВАН: (невдоволено) Та бачу, бачу... Прийшли пани, а ти Іване — чекай!

ПИСЬМЕННИК: Та не говори дурниць!

ІВАН: Ми вже знаємо з таборів ті дурниці. Ходи, Гапко! Е... сорри! Я мав сказати: Піні!... (виходять)

ПИСЬМЕННИК: Зараз, на чим то ми стали?... А, вже знаю...

ПРОФЕСОР: Таню! Ви з кожним днем країші...

ТАНЯ: (сміючись) Жартуєте...

ПРОФЕСОР: Ні, ні. Я серйозно. Дивлюсь на Вас, і мені здається, що я знову поручник Галицької Армії в Києві, а біля мене... (гладить її по волоссі).

ТАНЯ: (легко його відхиляє і не то жартома, не то серйозно) Так, так, пане професоре, але ми тепер в таборі і...

ПРОФЕСОР: (запально) І що?.. Таню, та хіба ти не бачиш, що я тебе кохаю?... (пригортає її і хоче поцілувати, але вона закривається руками) ні, ні, пане професоре. Це неможливо!... (відвертає голову до публіки) Я кохаю Юрка!... Прошу, пустіть мене! (пробує вирватись) Пустіть!... (силою його відпихає, але він зловив за медальйон, і цей остается йому в руках. Професор поглянув

уважно на медальйон і скоро його відчиняє).

ТАНЯ: Віддайте мені його!... (професор не може відірвати очей від медальйона. Таня з проханням в голосі) Прошу Вас, віддайте мені його!

ПРОФЕСОР: (емоційно-схвильований) Звідки ти це маеш?...

ТАНЯ: Віддайте, це єдина пам'ятка по моїй матері...

ПРОФЕСОР: (заскочено) Це... твоя... мати?...

ТАНЯ: Так. Галина Семенівна Колісниченко.

ПРОФЕСОР: А чому ж ти тоді Ткаченко?...

ТАНЯ: Бо... бо я (в сльозах) батька не знаю... Мати була неодружена... І за Ткаченка вийшла заміж, як мені вже було двадцять років. Він мене взяв за свою дочку, а далі, все вже знаєте. Батьків за переховування раненого націоналіста німці розстріляли, а я з тетою тут.

ПРОФЕСОР: (бере поволі медальйон і притискає до уст).

ТАНЯ: Ви, Ви знали мою маму?...

ПРОФЕСОР: Таню! Вибач мені... Я відчував, що ти для мене така близька... Бо я... я... твій батько!..

ТАНЯ: (стоїть хвилину, наче оставпіла, і усмішка поволі роз'яснює її обличчя). Татечко!... (падають собі в обійми). (з лівого боку сцени чути кроки, письменник встає й бере із землі приладдя, сідає на крісло і закладає на коваделко черевичок. Пара прокидається і поволі зникає. Письменник наклеїв підметок, обрізав і починає бити молотком. Здіймає один черевичок, бере в руки другий і на хвилину задумується, а на циклорамі зарисовуються знову не то тіні, не то силюети...).

Завіса.

КУРЕЦЬ

Фед'ко Ковбасник вичитав у газеті, що курення тютюну спричинює недугу рака на легенях. А що курив він, як швець, ця вістка не була для нього без значення. Прочитав Фед'ко цю вістку вдруге і міг повірити. Сягнув думкою у минуле і згадав свого діда й батька. Обидва курили, як і він, та ще й правдиву, кріпку махорку і про рака знали стільки, що живе у річці і ходить позадгузь.

Коли б Фед'ко, прочитавши цю вістку, відклав був газету і спокійно скрутів собі чергову цигарку, напевно не дійшло б до події, що мало не покінчилася його ув'язненням. Але чоловік ніколи наперед не знає, що стягає йому біду на здорову голову. Тож, не передбачаючи нічого злого, Фед'ко поділився цею вісткою з Насткою, тобто своєю жінкою.

А жінці тільки того й треба було. Причепилася до нього, як реп'ях до кожуха: — просьбами, і докорами, і слізами стала його переконувати, щоб залишив курення.

Все йому виспівала, скільки фунтів річно пускає... що йому ще вмирати рано, бо з хатою влізли в банк і висять у довгах... що вона (Настка!) останеться вдовою з двома діточками-сиротами, і хто ж тоді її візьме? Адже сама одна ради не дасть...

Фед'ко страх не любив цих жіночих проповідей і сліз. Тож не втерпів і затиснув п'ястука: «На! І..., хотів, мабуть, сказати — вдавися! Але роздумав і вже спокійно та проте рішучим голосом заявив: «Від сьогодні перестаю курити!». — Ти? — запитала недовірливо жінка з үсмішкою на устах і, не зважаючи на свої роз-

мальовані уста, припала радісно до чоловіка, і обі Федъкові щоки стали подібні до людських сюрреалістичних малюнків...

Потім Настка нашвидку ногу оббігла всіх близьких сусідів, поділилася з ними радісною вісткою і просила, щоб під ніякою умовою не дали Федъкові закурити. Не минула теж і крамниці, а крамареві просто заявила: Даси чоловікові тютюну, так перестану в тебе купувати.

Звичайно, про це все Федъко не знав. Він був на відпустці, тож за роботою в городі і коло хати якось із бідою, перший день перепхав. Правда, хотілося курити, але Федъко все вишукував собі нову роботу, щоб лише не думати про курення.

Та прийшов другий день. Коло полудня так Федъкові прикрутило, що й місяця собі не міг знайти. Робота його не береться, до іди не має охоти, все його нервуює... І чує Федъко, що як не закурить, то хіба прийдеться здурути. Все ж, поміркувавши, що краще вибрati перше з двох, він вибіг на дорогу і просто подався до крамниці.

Крамар чесно, але рішучо відмовив йому цигарок на кредит (жінка не лишила йому ні пеня при душі!). Федъко і не пробував навіть уговорювати крамаря.

Ов-ва! Ні, то ні. От, зайде до Гринчихи, вона сама куряща, то й там закурить. Але ні у Гринчихи, ні в Суслички, ні навіть у старого Артимова не то закурити, але навіть і понюхати цигаркового диму не дали.

— «Це все Настчина робота!» — скрикнув спересердя і післав на її голову з десяток громів. Але від цього не полегшало. Курити хотілося, хоч вмирай, аж млосно під серцем. Тоді пригадалась Федъкові Німеччина і перші дні після окупації. Відрухово поглянув на ноги і почав шукати по дорозі за недокурками. Та на лиховночі падав дощ, і з недокурків сліду не стало. Бідний

Фед'ко з розпачу мало вовком не завив. Коли оце бачить, їде дорогою якийсь старий австралієць. Пристанув, витягнув з коробки цигарку і закурив.

Піду попрошу в нього, майнула думка у Фед'ковій голові. Він скоро зрівнявся на ходу з австралійцем і каже: Галло Біл! Гав-ар-ю? Дай закурити! Але австралієць поглянув скоса на Фед'ка і забурмотів: «Ай гев'нт».

Ця наочна брехня порушила Фед'ка до живого: — Шо, не даси? Так сам собі візьму! І не надумуючись, вирвав здивованому австралійцеві цигарку з рук. Потягнув раз, другий і наче на світ народився.

А австралієць у крик. Такого репету наробыв, що хто був вдома, вибіг на вулицю, думаючи, що когось мордують. Бачить Фед'ко, що наробыв біди, тож не чекає, розтягнув ноги і просто йде до хати, не оглядаючись, начебто не його торкалось.

А австралієць услід за ним: Ловіть його, бандита! Напав на мене у білий день серед дороги ще й цигарку видер. Ось і маєте нюострелієн!

Кількох присутніх австралійців уже хотіло гнатися за Фед'ком, але один з них каже: — Не треба, я знаю, де він живе. Ходім, повідомимо поліцію...

Тим часом Фед'ко вскочив у хату і просто до вікна. Дивиться, на вулиці спокійно і нікому навіть не вгадці гнатися за ним. Тож Фед'ко сів на крісло і вдоволено посміхнувся...

Але вмить хтось енергійно застукав до дверей. Фед'ко скорим кроком підійшов туди, відкрив і мало що не впав. Перед ним стояв поліцай з відомим уже йому австралійцем.

— Це той? — запитав поліцай в австралійця.

— Той самий, — була відповідь.

— Замкни на ключ хату і поїдеш з нами, — наказав поліцист. Коли Фед'ко слухняно виконав наказ,

поліцист взяв його за рам'я і повів до авта.

Звичайно, ця подія відогралася на очах Гринчихи. Тож, коли авто з Грицьком сховалося за закрутом вулиці, вона побігла до телефонної будки і, викликавши до телефону у фабриці Настку, розказала їй про все, що скінчилось.

Як саме прийняла цю вістку Настка, невідомо. До сить, що, звільнинвшись з роботи, скочила у першу стрічну таксі і просто подалася до станиці поліції.

Там якраз попала на допит Федька. Помогла йому як слід розбалакатись і зрадила справжню причину цієї події.

Звичайно, поліцистам важко було здергатись зі сміху. А найдужче з усіх сміявся сам пошкодований австралієць. Він навіть великомудро простив Федькові його провину. Все ж небагато це помогло. Настка мусіла за 5 фунтів викупити чоловіка на волю, а за порушення правопорядку, таки прийдеться йому відповісти.

Тож, коли врешті вийшли з поліційної станиці, Настка зайшла до першої скраю крамниці й купила коробку цигарок і сірники.

— На, маєш, закури! — сказала до Федька, що дивився здивовано на неї.

А потім додала: — Але більше, щоб ти мені не наважився переставати курити, бо то мені коштуватиме стократ дорожче.

НЕВИННА ТРАГЕДІЯ

Гаврилові Деркачеві приснився кошмарний сон. У фабриці при виплаті стягнули йому гроші за залеглі вкладки до Громади. Він з розпухи раптово прокинувся з пообідньої дрімки й позіхнув на повний голос. Заспаними очима розглянувся по кімнаті, потім вдоволено посміхнувся.

— Це, мабуть, по макаронах з ковбасою такий поганий сон, — пробурмотів він у ніс і сягнув рукою по цигарку. Синявий димок заснувався по кімнаті, а слідом за ним... невеселі старопарубоцькі думки.

Неділя — скучний день. Нікуди піти, а поїхати до знайомих і слухати іхніх турбот — нецікаво. Адже у кожного є свій власний клопіт. Почитав би що, та на лихо забув у сусіда позичити «Вільну Думку».

І Деркач своїм скрипливим тенорком затягнув сти ха: «Сидиш один»... та не докінчив, поглянув у вікно й затих. Гаряче австралійське сонце впевняло його, що нема тут холодної хати.

Деркач важко зідхнув. От, як була б у мене жінка, то й не скучав би. Жіночий язик кращий за газету й радіо. Але звідки її взяти, коли в Австралії на жінок посуха для наших хлопців. Чужинки не хочу, бо все одно ні до кого було б промовити рідного слова, а своїх дівчат то вже так в Сіднеї перебрали, наче той циган сливки на базарі. Так, так, жінка не газета, що випишіть і пришлють. От, коли б Настунька не поїхала була до Канади, то... Деркач загубився у спогадах, наче управа Сіднейського Відділу над новим статутом стейтової Управи Громади.

Раптом дзвінкий жіночий сміх за стіною перервав йому нитку спогадів. Деркач сів на ліжку і з дива аж розкрив рота.

— Що?... — прошептав. І він теж? Василь! І хто подумав би? Такий спокійний і порядний хлопець, а також собі припровадив... Ось, до чого доводить проклята самота! Це ж деморалізатія в білий день! Не треба ці французьких фільмів, ні останньої української ревії.

Все ж Деркач з цікавістю приклав вухо до стіни і наслухував. За стіною задзвеніли склянки.

— П'ють! — крикнув з досади. — Це так звичайно починається. Портвайн або «світчері»... — І язик мимоволі висолопився з рота.

— О! А тепер зібралось йому на любовне визнання!... І звідки він навчився таких гарних слів? — дивувався Деркач. — А тепер вона...

І так пестливо защебетала, що бідного Деркача аж щось залоскотало по серці.

— Українка!... — прошепотів розчулено. Потім наступив брови і, напевно, з ревношів і досади був би ґрюкнув п'ястуком у стіну, коли б... не сталося щось несподівано страшне.

Деркач почув раптом за стіною різкий чоловічий голос:

— Нарешті, на гарячім, мені вдалось вас зловити!...
І потім два револьверні постріли.

Деркачеві зі страху чуприна піднялась угору.

— Боже! — скрикнув. — Постріляв їх! Що робити?. Вбивство! Морд за стіною!... Піти поглянути? Ні!... Аиу ж він п'яний і вб'є ще мене?

Деркач на саму думку скочив, мов опарений, з ліжка і нервово всував ноги в черевики.

— Поліцію! Треба чимскоріше повідомити поліцію!
— інстинктивно підсунулась думка.

І Деркач вилетів з кімнати скоріше, як за наглою потребою. Перебігаючи на другий бік вулиці, малоощо сам не попав під авто. Врешті добіг до телефонної будки і нервово почав перекручувати колісце апарату. По хвилині ламаною англійською мовою прокричав: На Кравн стріт, ч.57, вбито моого сусіда і, мабуть, жінку!

Більше сказати не міг. З поденервування, здавалося, серце вискочить з грудей. Деркач насили перейшов вулицю і, важко віддихаючи, став при брамі флету.

Не минуло кілька хвилин, як під флет заїхав мотоцикл і з нього вискочило два поліцая.

— Де тут поповнено морд? Це, може, ви телефонували? — спитав один з них.

— Я... — прошептав з острахом Деркач.

— Проводь, — наказав поліцай, і Деркач пішов попереду.

— Тут ось, в цій кімнаті, — вказав пальцем.

Поліцай енергійно застукав у двері.

— Прошу! — почувся з-за дверей спокійний Василів голос.

Деркача наче б хто обухом по голові вдарив. Потемніло йому в очах, і він рукою сперся об стіну. Поліцай відчинив двері. За столом сидів Василь, відома артистка і режисер драматичного гуртка. Вони здивовано поглянули на поліцая.

— Що тут сталося? — запитав один з них. — Цей ось чоловік повідомив нас, що тут поповнено морд!

— Я почув стріли й подумав, що тебе вбито! — простогнав Деркач.

— Нічого подібного! — засміявся режисер. — З браку приміщення ми скористались кімнатою цього ось пана і робили пробу скетча на «Веселій Вечір». А це ось револьвер! — I режисер вказав рукою на стіл, де побіч склянок з недопитим чаєм, лежав пістолі — дитяча іграшка.

Поліцаї поглянули один на другого, розміялися і
члено перепросили господаря дому за несподівану ві-
зиту.

А бідний Деркач, хоч наївся страху доволі, ще й
мусив заплатити штраф.

МОДЕРНИЙ МИКОЛАЙ

В хаті Федька Барабана спали. Про це свідчив найкраще рівномірний і голосний хропіт самого таки господаря.

Вічний мандрівник, місяць, мабуть, почувши цей хропіт, з пустотливою цікавістю поглянув у вікно, і його запозичене сяйво впало на ліжко, на якому спав п'ятилітній синок Миколцьо.

Хлопчина прокинувся і, широко одкритими очима, почав розглядатися довкола себе. Потім сів, і його ручка скоренько плигнула під подушку, немов чогось шукаючи. Але під подушкою нічого не було, щоб впевнитись, Миколцьо відсунув подушку набік і з полегшою зідхнув.

— Ще Святого Миколая не було, — проговорив пошептом до себе і вдоволено посміхнувся. Потім поклався знову на подушку і так лежав з одкритими очима, дивлячись у вікно. Він рішив дожидати Святого Миколая.

Сьогодні увечорі Святий Миколай приходив до дітей у школі, але Миколцьо не міг туди піти, бо він хворий. Набрякла йому шийка, і мама обв'язала хустиною й каже, що в нього є свинка. Звичайно, мама жартувала, бо він дивився в дзеркало, але жодної свинки там не було.

А Миколай таки був. Поприносив дарунки Юрчикової Галапасові й Марійці Хаполап, а йому не приніс. Миколцьо ревів на цілу хату з жалю, але тато й мама запевняли його, що до хворих дітей Миколай приходить в нічку й кладе дарунки під подушку.

Але Святого Миколая ще не було. Миколцю лежить з головою на подушці, очка kleяється до сну, але він таки не здається. Вперто дивиться у віконце, бо саме туди має прийти Святий Миколай.

А тато хропе, зовсім наче «байк» вуйка Сашка. Раніше Миколцю боявся того хропоту, але тепер уже знає, що то тато хропе й потроху звик. Все ж воно непривітно. Миколцю рад би збудити маму і не може. А ну ж Святий Миколай побачить, що в хаті не сплять і не прийде Йому ж конче хочеться дістти дарунки, а найбільше то це авточко, що ,як іде, то з гарматки летять іскри.

І чому Святого Миколая так довго нема?...

Враз за вікном почувся легкий шерех, і сітка на мухи зникла. Заслонка біля вікна порушилася, і темна постать почала потихеньку влазити через вікно до кімнати.

Миколцю камінчиком приляг до подушки й навіть заплющив очка, щоб Святий Миколай думав, що він спить.

Але цей Миколай був зовсім інший від Миколая, що він бачив у крамниці і на образках. Він навіть не був подібний до того Миколая, що про нього розказував Юрчик. У цього Миколая не було ні бороди, ні золотої палиці, ні золотом шитих риз. Він був зодягнений, як його тато і всі інші люди. А що важливіше — у нього не було мішка з дарунками.

Він перешов попри його ліжко й просто пішов до ліжка, де тато й мама спали.

— Ага! Наперед дасть дарунки татові й мамі — подумав хлопчина. Але Миколай, замість витягти з кишені дарунки, сягнув рукою по мамин годинник, що лежав на столику, і сховав його в кишеню.

Коли ж Миколай підійшов до крісла й вstromив руку в татові штани, Миколцю не видержав:

— Мамо, Святий Миколай... — заговорив на повний голос, але не докінчив. Миколай почав утікати до вікна, але якраз попав на перевернене крісло, з якого Миколцю робив колійку, і повалився, як довгий, на підногу.

Ганна, Миколчина мама, побачивши це, заверещала:

— Федьку! Злодій в хаті!

Фед'ко зірвався з ліжка й пролупив з просоння очі:

— Де?... Але ж вмить побачив Миколая, що хоч з трулом, але вже руками чіпився віконної рами.

Фед'ко кинувся за ним і, встиг ще зловити його за ногу.

— Ганко! Ходи, помагай! — крикнув Фед'ко, але в ту ж мить ліва нога Миколая поцілила Фед'ка просто межі очі. Удар був добрий, бо Фед'ко пустив ногу і сів на землю.

Миколай тимчасом зник за вікном.

Ганна засвітила світло й підбігла до чоловіка.

— Маєш щастя, що в нього були гумові підметки, а то...

— А-а-а-а! — почався Миколчин плач.

— Чого ж ти плачеш, синочку? Бачиш, — якби не батько, то був би нас геть обчистив!...

— Святий Миколай утік!... — ревів Миколцю на цілу хату.

— Це був злодій, а не Миколай, — проговорив повагом тато.

— А де ж Миколай? — питав крізь слізки Миколцю. Він піdnіс подушку й показав порожнє місце.

— Є, є... — втихомирювала мама. Ось дарунки тут...

— І витягнула з шафи. Але Миколцю не вірив. Він подивився на маму й повагом сказав:

— Обманюєш! — Це ти їх купила. Адже сама ти мені казала, що Святий Миколай кладе дарунки під подушку!...

РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК

(правдива історія)

Кажуть, що англійська мова багата, але й українській теж нічого не бракує. В англійській мові в однім слові — десять, а в нашій, тобто українській, на одне слово — кілька. Візьмем таке ось англійське слово: гіфт. У нас на нього аж кілька слів: презент, гостинець, дарунок, подарунок ще й дар. Це останнє дають звичайно багаті інституції або капіталісти, а що в нас на еміграції нема ні одних, ні других, тому й те слово нам зовсім непотрібне.

Думав я назвати мій фейлетон «презент», але що в ньому мова про англійців, а в тих же це слово що іншого означає, прийшлося — роздуматись. Хотів я назвати «гостинець» але біда. Цього слова вживають по той бік Збруча, тобто східняки, а скажи галичанинові, то зразу подумає собі, що цісарську чи пак биту дорогу. Вкінці стало на дарунку. Це слово, як і мої фейлетони, всеукраїнське і соборницьке, тому і для кожного буде зрозуміле.

Добре люди, все життя бракує мені гршней, але зате не бракує турбот. Це, мабуть, тому, що я почав родитися з тринадцятого на чотирнадцяте, і тепер та тринадцятка мене переслідує.

Ось подумайте: всі люди працюють, як люди. Мають у фабриці свого боса і, як приходить Різдво, побажають йому: «Мері Крістмес!», подають руку або ні і на тому кінець.

А в мене, інакше. Я маю, замість боса, — босиху.

Нас на відділі у фабриці всього четверо. Я мішаю фарбу і наливаю у бляшанки, старий Джек дбає про порядок, місіс Маргret записує те, що я помішаю, а міс Лавра, наша босиха, поглядає на Маргret, зокрема, а над нами усіма взагалі.

Ця міс Лавра любить давати на Різдво дарунки (ми-нуого року я дістав хустинку в квітах і завеликі скарпетки). Але вона любить і діставати дарунки.

Зближається Різдво, мішаю фарбу й думаю, що б то таке купити, щоб було практичне й дешеве. Думки на голові, як коні на перегонах бігають, але нічого путного до голови не приходить. Врешті, питаю жінки. Вона каже: — Купи рушник.

А я кажу: — Краще панчохи.

Так ми аж пересварилися, нібито мені ноги босихи в око впали.

Аж ось, кілька днів тому, приходить до мене босиха й каже:

— Гринйо! (Грицьку! Заважко вимовити). Ти не купуй мені жодного дорогого дарунка, бо в тебе є жінка і дитина. От купи мені якусь книжку.

— Книжку? — Запитав я. — Ол рейт!... — А в думці аж зрадів. Що ж? Книжка практичний і недорогий дарунок. За кілька шилінгів і по клопоті.

Став я думати, яка б то книжка була підходяща для панни в бальзаківському віці, тобто по сороківці. Думав, думав і додумався. Що тут багато думати? От, куплю їй «Три мушкетери», «Сім повіщених» чи «Алібаба і сорок розбійників», щоби мала що собі взяти до ліжка, заки засне. І вже хотів я піти й одну з тих книжок купити.

Коли оце приходить до мене Маргret і каже:

— Гринйо! Ти міс Лаврі не купуй книжки, бо вона собі вже сама купила.

— Добре — вона купила собі одну, а я їй куплю

другу.

— Ні, — каже Маргрет, — вона купила собі ту, що ти мав їй купити.

— А хіба вона знає, яку книжку я хотів їй купити?

— Ні. Але вона купила собі те, що хотіла мати, а ти за неї заплатиш.

— То де ж тут дарунок? — питаю.

— Дарунок щойно буде, — засміялась Маргрет.

— Ти дістанеш книжку, загорнеш гарненько в кольоровий папір, причепиш картку «Мері Крістмес фром Гринніо» і все. Воно практично, бо босиха матиме те, що хоче, а ти дістанеш рахунок, щоб міг втягнути до своїх видатків.

— Справді, практично, — подумав я, — а де ж книжка?

— Зараз ще не можу тобі її дати, бо босиха якраз тепер її читає, але на день перед закінченням праці я тобі її дам.

— Добре, — кажу, — а де ж тут несподіванка?

— Несподіванка? — засміялась Маргрет. — А пощо, хіба вона дитина? Це ж лише так, формально...

— Добре, а... а скільки коштує ця книжка?

— О, книжка гарна, груба і з образками, — захвалювала Маргрет, — а коштує 2ф. і 5 ш., але рахунок дістанеш аж опісля, з книжкою.

Я нے відповів ні слова, але з надмірного враження такого намішав, що мені за це голову змиють.

Ось, бачите, як воно: босиха матиме різдвяний дарунок, який сама хоче, а мені — несподіванка, та ще й яка!...

І скажіть, добрі люди, чи не цікавий це народ, ті австралійці?...

ЗМІСТ

Ярослав Масляк — автор лігкого жанру	5
Дар любови	13
Поневолений	15
Багатокультурний вірус	18
Весняне кохання	22
Око й серце	31
Куряча лотерія	34
Ніцейська олива	37
Виручка	50
Червоні біжіні	53
Кітуня	57
Громадська зоологія	62
Моя теорія про тип українця	67
На поклик пісні	74
Мати на сторожі	76
Кінець матінки — землі	82
В своїй хаті — своя правда	86
Панькова пригода	89
Заморські гости	94
Смарт герл	97
Культуроносець	101
Мамократія	104
Зрада	109
Дар відгадування	110
Веселий Вечір	113
Громадські свахи	117
Аматори	120
ГУП чи ТУП?	128
Кольорова проблема	133
Додаткова праця	135

Найбільше свинство	139
Ворожба	144
Українське жіноцтво	149
Забутий жанр розваги	153
Українська лавочка	157
Панчішкова справа	160
Танцююча еміграція	176
Лай-бай	179
Гостина	183
Піранделівська тема	189
Курець	193
Невинна трагедія	197
Модерний Миколай	201
Різдвяний дарунок	204

